

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

К. М. Плутицька, О. В. Узунова

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)

Практикум
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «Право»
освітньо-професійної програми «Правознавство»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № _ від __.__._____

Запоріжжя
2020

УДК: 343.3/.7(076.1)
П402

Плутницька К.М., Узунова О.В. Кримінальне право (Особлива частина) : практикум для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Право» освітньо-професійної програми «Правознавство». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2020. 99 с.

Практикум містить завдання та умови задач для практичних занять з навчальної дисципліни «Кримінальне право (Особлива частина)», які стосуються: поняття кримінального права України (Особлива частина), наукових основ кваліфікації злочинів; злочинів проти основ національної безпеки України; злочинів проти життя та здоров'я особи; злочинів проти волі, честі та гідності особи; злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; злочинів проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина; злочинів проти власності; злочинів у сфері господарської діяльності; злочинів проти довкілля; злочинів проти громадської безпеки; злочинів проти безпеки виробництва; злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту; злочинів проти громадського порядку та моральності; злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення; злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації; злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочинів проти журналістів; злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; злочинів проти правосуддя; злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напряму підготовки «Правознавство».

Рецензент

К. В. Калюга, кандидат юридичних наук, заступник завідувача кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Інституту права імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету

Відповідальний за випуск

Ю. В. Пирожкова, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права та правосуддя ЗНУ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ	7
ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА). НАУКОВІ ОСНОВИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ	9
ТЕМА 2. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	10
ТЕМА 3. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ.....	15
ТЕМА 4. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ	20
ТЕМА 5. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ.....	24
ТЕМА 6. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВИБОРЧИХ, ТРУДОВИХ ТА ІНШИХ ОСОБИСТИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА.....	27
ТЕМА 7. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ	31
ТЕМА 8. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	36
ТЕМА 9. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ.....	39
ТЕМА 10. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ	42
ТЕМА 11. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА.....	45
ТЕМА 12. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ.....	49
ТЕМА 13. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ	53
ТЕМА 14. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ ТА ІНШІ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.....	56
ТЕМА 15. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТА СМНИЦІ, НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ.....	61
ТЕМА 16. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ АВТОРИТЕТУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ОБ'ЄДНАНЬ ГРОМАДЯН ТА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ	65
ТЕМА 17. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН (КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ І МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ.....	70

ТЕМА 18. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	73
ТЕМА 19. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ	80
ТЕМА 20. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ)	84
ТЕМА 21. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ	88

ВСТУП

Курс «Кримінальне право України. Особлива частина» належить до циклу дисциплін професійної та практичної підготовки юристів. Він спрямований на формування у студентів системи знань і вмінь, необхідних у діяльності з виявлення, правильної кваліфікації, розслідування, та запобігання злочинам.

Кримінальне право, як складова частина системи права України, тісно пов'язане з іншими його галузями. Цей зв'язок полягає в тому, що кримінальне право виконує стосовно інших галузей права охоронну функцію і, тим самим, опосередковано бере участь у регулюванні тих суспільних відносин, що становлять предмет інших галузей.

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів зі змістом основних розділів Особливої частини Кримінального кодексу України, вказати основні шляхи та засоби захисту прав і свобод, а також підвищити рівень їх правових знань, правосвідомості та правової культури.

Завдання навчальної дисципліни:

- систематизоване засвоєння та закріплення теоретичних знань з особливої частини кримінального права, ознайомити студентів зі специфікою злочинів та їх об'єднання в розділи Особливої частини Кримінального кодексу України;

- розкрити зміст концептуальних засад теорії та методології кваліфікації;

- висвітлити взаємозв'язок та взаємообумовленість правильної кваліфікації злочинів з ефективністю протидії злочинності;

- проаналізувати основні етапи розвитку та становлення кримінального права в Україні;

- надати студентам уявлення про особливості окремих злочинів в Україні;

- ознайомити студентів з основними напрямками кваліфікації злочинів при попередній злочинній діяльності, співучасті, множині злочинів в Україні;

- висвітлити тенденції розвитку кримінального права в Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен:**

знати:

- методологію та методику кримінального права;

- основні функції (завдання) кримінального права;

- зв'язки з іншими галузями права та юридичними навчальними дисциплінами: теорією держави і права, конституційним, кримінально-процесуальним, кримінально-виконавчим правом, криміналістикою та іншими;

- загальні правила конкуренції кримінально-правових норм;

- алгоритми кваліфікації одиничного, складного злочину та їх множини.

вміти:

- правильно орієнтуватися в чинному кримінальному законодавстві;

- застосовувати норми кримінального права при кваліфікації злочинів;

- аналізувати проблемні питання і висловлювати по них свої думки;

- застосовувати теоретичні знання та кримінальний закон до конкретних фактів та ситуацій.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання (компетентностей)**: вміння орієнтуватися в непростих проблемах сучасного державного будівництва, розвитку кримінального права і конституційного процесу в державі. За допомогою знань з кримінального права можна попереджати можливі конфліктні ситуації, перебуваючи в громадському місці.

Міждисциплінарні зв'язки: базуючись на знаннях і вміннях з цієї дисципліни студенти мають змогу глибше та більш ґрунтовно оволодіти в подальшому матеріалом з ряду інших навчальних дисциплін та отримати більш докладні відомості про зміст кримінального права під час вивчення теоретичних основ кваліфікації злочинів, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого права, криміналістики та кримінології, і інших галузей права.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ

Розв'язання задач з навчальної дисципліни «Кримінальне право (Особлива частина)» рекомендується проводити за таким планом:

1. Загальний висновок про наявність у вчиненому діянні складу злочину з посиланням на відповідну статтю Кримінального кодексу України або її частину чи пункт частини статті.

Висновок про відсутність складу злочину необхідно детально мотивувати. Для цього слід проаналізувати наявні елементи та ознаки складу злочину, а також вказати на ті з них, які в аналізованому складі відсутні.

2. Стисла кримінально-правова характеристика даного злочину.

3. Детальний юридичний аналіз складу злочину, який має бути визначений за обставинами, викладеними у задачі. Для цього необхідно:

а) визначити родовий та безпосередній об'єкт складу злочину, а також з'ясувати, чи є в аналізованому складі злочину основний та додатковий безпосередні об'єкти, предмет злочину та потерпілий від злочину. Якщо предмет є обов'язковою ознакою складу злочину, то його слід відмежувати від об'єкта;

б) проаналізувати об'єктивну сторону складу злочину. Визначити конструкцію складу злочину (матеріальний, формальний, усічений) та залежно від цього характеризувати специфіку суспільно небезпечного діяння (дії чи бездіяльності), а також й інших ознак об'єктивної сторони складу злочину – злочинних наслідків, причинового зв'язку між діянням і наслідками, що настали, місця, часу, способу, обстановки, знарядь і засобів вчинення злочину, якщо вони є обов'язковими;

в) охарактеризувати суб'єкта складу злочину (фізична особа, осудність, вік кримінальної відповідальності, а також, якщо є, ознаки спеціального суб'єкта);

г) проаналізувати суб'єктивну сторону складу злочину, зокрема, назвати форми і види вини, розкрити їх зміст, визначити інтелектуальний та вольовий моменти, а також роль інших ознак – мотиву, мети або емоційного стану, якщо вони є обов'язковими у складі злочину;

г) розкрити зміст кваліфікуючих ознак складу злочину;

д) у деяких випадках зробити відмежування аналізованого складу злочину від суміжних складів злочинів.

4. Подекуди у задачах йдеться про незакінчену злочинну діяльність або про вчинення злочину у співучасті. За таких умов необхідно показати особливості даних складів злочину, охарактеризувати об'єктивні ознаки незакінченої злочинної діяльності, об'єктивні та суб'єктивні ознаки конкретного виду співучасті. Якщо вчинене утворює сукупність злочинів, то вона має аналізуватись за зазначеною схемою.

5. Розв'язання задач висвітлюються обов'язково з посиланням не тільки на норми КК України, а й на інші нормативно-правові акти (у т.ч. європейські чи міжнародні), матеріали слідчої та судової практики тощо.

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА). НАУКОВІ ОСНОВИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ

I. Заповніть таблицю.

Види конкуренції в кримінальному праві та способи її вирішення.

Види конкуренції кримінально-правових норм при кваліфікації кримінальних правопорушень	Способи її вирішення

II. Виконайте наступні завдання:

1. Випишіть з КК України 5 статей, які містять бланкетні норми.
2. Випишіть з КК України декілька статей, які містять обмежувальні виняткові норми.
3. Випишіть з КК України 5 статей, які містять роз'яснювальні норми.
4. Випишіть з КК України 5 статей, які містять безальтернативні санкції.

III. Підготуйте відповіді на наступні питання:

1. Які положення охоплює вивчення Особливої частини кримінального права України?
2. У чому полягає зв'язок між Загальною та Особливою частинами кримінального права України?
3. Проаналізуйте систему Особливої частини кримінального права України. За яким принципом вона побудована?
4. Яка специфіка структури Особливої частини Кримінального кодексу України?
5. Визначте родові об'єкти, на які посягають злочини, відповідальність за які передбачена у розділах Особливої частини Кримінального кодексу України.
6. У чому полягає відмінність системи та структури Особливої частини кримінального права України й Особливої частини кримінального права зарубіжних країн?
7. Які групи норм за змістом вирізняють в Особливій частині Кримінального кодексу України? У чому полягає їх специфіка?
8. Яке значення має Особлива частина кримінального права України?
9. Що таке кваліфікація злочинів? Наведіть різні погляди науковців щодо визначення поняття «кваліфікація злочинів»?
10. Що включають у себе наукові основи кваліфікації злочинів?
11. Перерахуйте принципи кваліфікації злочинів та розкрийте їх зміст.
12. Визначте види та функції кваліфікації злочинів. 13. Що є передумовами та підставами для кваліфікації злочинів?
13. Визначте структуру кваліфікації злочинів.

14. Яким чином склад злочину впливає на кваліфікацію злочинів? Перерахуйте елементи та ознаки складу злочину, а також розкрийте їх зміст. Як момент закінчення злочину впливає на його кваліфікацію?

15. Охарактеризуйте правила кваліфікації злочинів.

16. Вкажіть основні компоненти юридичного закріплення результатів кваліфікації злочинів?

17. Що таке формула кваліфікації злочинів? Обґрунтуйте, які статті повинні застосовуватися у формулі кваліфікації злочинів із Загальної та Особливої частин Кримінального кодексу України?

18. Дайте характеристику етапам і стадіям кваліфікації злочинів.

19. Поясніть, яке значення мають судові роз'яснення для правильної кваліфікації злочинів?

Рекомендована література:

1. Антипов В. І. Заохочувальні норми Особливої частини КК України потребують вдосконалення. *Соціальна функція кримінального права: проблеми наукового забезпечення, законотворення та правозастосування* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 12-13 жовт. 2016 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.), В. І. Борисов (заст. голов. ред.) та ін. Харків : Право, 2016. С. 235-238.

2. Грищук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів, докторантів, наук.-пед. працівників юрид. фак.закл. вищ. освіти. видання 2-ге, змінене та доповнене. Львів : ЛДУВС 2019. 666 с.

3. Дудоров О. О. Бланкетність і зворотна сила кримінального закону. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. №5. С. 175-180.

4. Ємельянов В. П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с.

5. Митрофанов І. Норма кримінального права та пов'язані з нею веління. *Публічне право*. 2016. № 1 (21). С. 172-179.

ТЕМА 2. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Петро використовуючи особистий ноутбук підключений до мережі інтернет, створив із зазначенням завідомо неправдивих ідентифікуючих даних аккаунт у «Однокласниках». 04 червня 2014 року, Петро розмістив на своїй особистій сторінці відеозапис «21 июня Всенародное восстание против Хунты», тривалістю 12 хв. 19 сек., який був доступний для загального ознайомлення всіх користувачів вказаної соціальної мережі, які відвідували його сторінку та

автоматично надходив як сповіщення всім користувачам «Однокласників», які були додані до розділу «Друзі». Вказане повідомлення містило публічні заклики до братів слов'ян, патріотів батьківщини, політично активних і свідомих мешканців України, членів всіх радикальних угруповань, лідерів об'єднаної армії південного сходу та народного ополчення Донбасу, воїнів роду: провести народне повстання для усунення (скидання) жидо-олігархічної хунти; встановити народну владу; змусити силові структури припинити військові операції на території країни; провести всенародний референдум; арештовувати ворогів народу; розповсюджувати зазначений відеозапис; прибути до м. Києва на Майдан Незалежності.

Крім того, 04 липня 2014 року, Петро розмістив відеозапис «Петя_обращение 4 Июля», тривалістю 08 хв. 12 сек., який був доступний для загального ознайомлення всіх користувачів вказаної соціальної мережі, які відвідували його сторінку та автоматично надходив як сповіщення всім користувачам соціально-орієнтованого ресурсу мережі інтернет «Однокласники», які були додані до розділу «Друзі» Вказане повідомлення містить публічні заклики до: українських фашистів, бандерівців: повертатися до своїх міст, скидати київських та інших узурпаторів, починати будувати власну державність, перестати лізти на нашу землю – до «Новоросії»; командирів військових формувань «Новоросії» до єднання.

2. Жителі одного з українських міст, відставні військові Антон, Валерій та Гаврило заснували організацію «Спілка захисників Вітчизни». Вона мала на меті відновити в Україні «справедливість і порядок». Для цього члени «Спілки захисників Вітчизни» мали на меті заарештувати Президента та членів Кабінету Міністрів України, розпустити Верховну Раду та утворити тимчасовий орган влади – «Верховний комітет», до складу якого мали увійти вони самі та їх найближчі прибічники. Для реалізації поставленої мети Антон, Валерій та Гаврило розробили детальний план своїх дій та почали вербувати прибічників. Встановлено, що ініціатором створення «Спілки захисників Вітчизни» та найбільш активним її учасником був Антон, який діяв за завданням розвідувальних органів однієї із іноземних держав, про що інші учасники організації не знали.

Варіант 2. Валерій та Гаврило знали, що Антон є агентом іноземної розвідки, проте допомагали йому в діяльності організації за гроші.

3. Валентин, будучи головою обласної ради, ініціював внесення до порядку денного сесії цієї ради та поставив на голосування питання «Про вихід області зі складу України» де передбачалося її приєднання до однієї із сусідніх держав. У своєму виступі на засіданні ради він обґрунтовував «вигідність» такого кроку для мешканців області. Однак необхідної більшості голосів не було набрано і це рішення не було прийняте.

Варіант 2. Валентин такі дії вчинив на виконання завдання, отриманого від керівництва цієї сусідньої держави і відпрацьовуючи отриману за це грошову винагороду. Рада більшістю у 2/3 голосів прийняла запропоноване

рішення, однак його виконанню перешкодили центральні органи виконавчої влади.

4. Щоб перешкодити проведенню передвиборної кампанії кандидатом у народні депутати України Лілією під час її зустрічі з виборцями Віталій кинув осколочну гранату в напрямку трибуни, з якої виступала кандидат у депутати. Граната не вибухнула, однак влучила в Лілію й заподіяла їй тілесні ушкодження середньої тяжкості.

Варіант 2. Лілія була народним депутатом України, яка добивалася свого переобрання на повторний термін. Вибухом гранати була заподіяна смерть трьом учасникам зустрічі, однак сама Лілія не постраждала.

5. Афанасій вороже ставився до держави, суспільного ладу, а тому встановив вибуховий пристрій на військовому заводі, на якому працював інженером. Проте вибухівку було своєчасно знешкоджено.

Варіант 2. Афанасій діяв за вказівкою агента іноземної розвідки, який заплатив за цю акцію велику суму грошей.

Варіант 3. Внаслідок вибуху зруйновано приміщення одного з цехів заводу та загинуло п'ять осіб.

6. Військовослужбовець Гаврило, будучи незадоволеним своїм матеріальним становищем та відсутністю просування по службі вступив у зв'язок з працівником посольства однієї з іноземних держав Віктором, неодноразово приймав його запрошення на вечірки. Під час однієї із зустрічей Віктор запропонував Гаврилу надавати за винагороду інформацію про експорт з України бронетанкової техніки, доступ до якої той мав по службі. 7 вересня Гаврило передав Віктору флешку, на якій був записаний контракт державної організації "Укрспецекспорт" з однією з зарубіжних держав про поставку танків, який включав відомості про кількість озброєння, його ціну, строки поставки тощо. Однак, флешка виявилася зіпсованою (про що Гаврило не знав), інформацію прочитати не вдалося.

Варіант 2: Віктор передав дискету своєму урядові. Внаслідок оприлюднення інформації контракт на суму в кілька сот мільйонів доларів було розірвано.

7. Будучи незадоволеним звільненням з роботи та прагнучи перешкодити земельній реформі, які відбуваються в Україні, один із колишніх міністрів Олександр в кількох областях поширив серед великої рогатої худоби, так званої «коров'ячий сказ» - смертельно небезпечну хворобу. Це призвело до захворювання на цю хворобу 25 людей, всі з них протягом 12 місяців померли.

Варіант 2: Олександр поширив збудника цієї хвороби з метою дискредитувати свого наступника на посаді, показати, що лише під його керівництвом галузь успішно працювала.

8. Сергій – громадянин України, студент, який навчався в одній із іноземних держав почав збирати інформацію про військовий потенціал іноземної держави, стан розробок одного із нових видів зброї. Ці дії він вчинив з власної ініціативи, отримані дані планував передати до СБУ, думаючи, що так він зможе сприяти зміцненню оборони своєї держави.

Варіант 2: Ці дії в Україні вчинив Серж – громадянин іноземної держави, який навчався в Україні. Отримані дані про військовий потенціал України та креслення нового зразка зенітної ракети він дійсно передав уряду своєї держави і вони були використані на шкоду інтересам України.

9. Глеб – громадянин України, який також отримав громадянства іншої країни, був завербований іноземною службою розвідки. Глеб по приїзді до Львова орендував житло у Дениса. Глеб вважаючи, що Денис – корислива людина, натякнув тому, що прибув з-за кордону нелегально для збирання шпигунських відомостей, і вніс плату за оренду квартири у розмірі 1000 доларів. Перебуваючи у місті Львові Глеб відвідував розважальні заклади, де знайомився з працівниками режимного підприємства. Він увійшов у довіру до Євгена, якому дав у борг 100 доларів. У розмові з новим другом Євген виказав таємні дані про оборонний завод, на якому працював.

10. Завербовані іноземною розвідкою автотуристи з Європи Адольф та Херміна Вернери фотографували на території України військові об'єкти, лінії електропередач, шосейні шляхи.

11. До жителя Львова Дем'яна приїхав у гості родич із США Зорян (громадянин США) і запропонував йому збирати дані про промисловий потенціал області, розміщення військових частин та передавати такі дані через особу, яка заходить до нього. Дем'ян погодився, за що отримав 300 доларів. Після від'їзду Зоряна Дем'ян зрозумів небезпечність вчиненого, з'явився до правоохоронних органів і про все розповів.

12. В Ужгороді в тайниках мікроавтобуса іноземних туристів – подружжя Лоу, що прибули в Україну, – виявлено 80 брошур і кілька тисяч листівок, в яких містилися заклики до вчинення злочинів проти державної влади. При цьому було встановлено, що кілька пачок брошур та листівок Лоу передали громадянину Зіничу для поширення їх серед громадян України. В них ішлося про методи насильницької зміни державної влади.

13. Прибиральниця заводу управління Агнія вирішила помститись директорові заводу Ігору за те, що той не дав згоди на її роботу за сумісництвом. Вона підпалила заводу управління, а потім сама взяла участь у гасінні пожежі, діставши при цьому опіки. Вогнем було спричинено велику матеріальну шкоду.

14. Під час перебування за кордоном співробітника одного з науково-дослідних інститутів Іллі було незаконно затримано поліцією. Там до нього застосували силу та інсценували намір вбити. Злякавшись, Ілля розповів усе відоме про свій інститут. Інформація, хоч і не становила державної таємниці, не підлягала розголошенню.

Варіант 2. Ці відомості були державною таємницею.

15. Лук'ян, перебуваючи в полоні, у жовтні 1942 р. погодився служити в поліції. Беручи участь у каральних операціях, він розстріляв більше 50 мирних жителів на окупованій території України. В 1943 р. Лук'ян, вбивши Нестора, заволодів його документами. В 2002 р. Лук'яна під ім'ям Нестора впізнали очевидці його злочинних дій.

16. Пілот військового літака-винищувача (нової конструкції) Микита прийшов на аеродром, заволодів закріпленим за ним літаком і здійснив переліт до іншої держави, де попросив політичного притулку та громадянства.

17. За ініціативою Назарія і Остапа було створено групу осіб, яка виготовила листівки, що містили заклики до насильницьких дій щодо татар, які мешкають на території України. Під час одного з мітингів тисячний натовп вчинив збройний опір, підпалив державну установу. При цьому загинуло троє громадян. У погромах брали участь Назарій і Остап, а також Орест і Потап.

Рекомендована література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. №8073-Х. Дата оновлення: 03.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 31.07.2019).

2. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.01.2012 р. №5403-VI. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 31.07.2019).

3. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. №2657-XII. Дата оновлення: 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 31.07.2019).

4. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. №3855-XII. Дата оновлення: 05.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 31.07.2019).

5. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 р. №1207-VII. Дата оновлення: 04.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18> (дата звернення: 31.07.2019). Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. №389- VIII. Дата оновлення: 26.05.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 31.07.2019).

6. Про національну безпеку : Закон України від 21.06.2018 р. №2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 31.07.2019).

7. Кубальський В. Н. Кримінальна відповідальність за злочини, пов'язані з сепаратизмом. URL: http://dSPACE.nau.edu.ua/bitstream/NAU/38167/1/Kubalskiy_tezy.pdf

8. Мисливий В. А. Кримінальна відповідальність за узурпацію влади. *Право і суспільство*. 2017. №3. С. 220-225.

9. Сервецький І. В., Лебідь С. В. Шпигунство: поняття та склад злочину. *Вісник асоціації кримінального права України*. 2018. № 2 (11). С. 103-115. DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2018.11.161197>.

10. Рубашенко М. А. Проблеми використання поняття «сепаратизм» у сфері кримінального права. *Вісник асоціації кримінального права України*. 2017. № 2 (9). Том 2. С. 88-104. DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2017.9.165710>.

11. Сервецький І. В. Поняття державної зради та її суспільна небезпека. *Юридична наука*. 2016. № 3(57). С. 109-121.

ТЕМА 3. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

I. Виконайте наступні завдання:

1. Випишіть, принаймні 5 статей, що містяться в розділах I, III-XX Особливої частини КК України, які охоплюють умисне заподіяння смерті іншій особі й щонайменше 5, які охоплюють заподіяння смерті через необережність.

2. Випишіть, принаймні, 5 статей, що містяться в розділах I, III-XX Особливої частини КК України, які охоплюють умисне заподіяння тяжкого тілесного ушкодження іншій особі і, щонайменше, 5, які охоплюють заподіяння тяжкого тілесного ушкодження через необережність.

3. Випишіть, принаймні, 5 статей, що містяться в розділах I, III-XX Особливої частини КК України, які передбачають відповідальність за погрозу вбивством, та ознаки потерпілого, мотиви вчинення таких кримінальних правопорушень.

II. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Подружжя Євгена та Ірини пиячили в себе вдома із подружжям Петра та Зіновії. Для того, щоби Петро не перешкоджав Євгену здійснити статевий акт із Зіновією, Євген навмисно споїв Петра, який швидко заснув. Скориставшись цією обставиною, а також тим, що дружина Євгена пішла на кухню, Євген накинувся на Зіновію, намагаючись зірвати з неї одяг і затягнути в спальню. Зіновія почала відбиватись і підняла крик. На цей крик із кухні прибігла Ірина і вирвала Зіновію із рук свого чоловіка. Після чого подружжя Євген та Ірина пішли в спальню з'ясовувати між собою стосунки. Між ними виникла сварка. Євген кинувся на дружину, став бити її кулаками в живіт, душити, погрожувати вбивством. Ірина схопила кортик, який трапився їй під руку і вдарила ним чоловіка в живіт. За цих обставин, за власними словами, була в напівсвідомому стані й схаменулася лише тоді, коли поранений чоловік почав осідати на підлогу. Вона негайно викликала швидку допомогу.

Лікар бригади швидкої допомоги, яка прибула на виклик, Омелько, побачивши, що йому власними силами потерпілого до машини не донести, незважаючи на те, що в машині швидкої допомоги був шофер, який міг йому допомогти, дав розпорядження чекати приходу поліції. У результаті Євген, стікаючи кров'ю, годину пролежав на підлозі власної квартири. Коли він був доставлений у лікарню, то черговий хірург Данило лише поверхово оглянув потерпілого, навіть не поставивши діагноз. Операцію, якої негайно потребував потерпілий, він розпочав через чотири години після доставки останнього в лікарню. Операція була проведена неякісно й невдовзі іншим хірургом була зроблена повторна операція. Та вона вже не врятувала Євгена. Через 20 годин

після отримання поранення через несвоєчасну й неякісну медичну допомогу він помер у лікарні.

2. На шосе поблизу концерну “Коксохім” співробітники патрульної поліції побачили автомобіль «Daewoo Lanos T100», який мав дуже низьку посадку і їхав без номерних знаків. Підозрюючи крадіжку майна з концерну, патрульний Олександр спробував зупинити автомобіль, але водій не зупинився, а спрямував машину на патрульного, ледь не збивши його. Тоді співробітник патрульної поліції Михайло, який знаходився поруч з Олександром, застосував табельну вогнепальну зброю, поранивши водія в живіт та пошкодивши нирку. Рикошетом другої кулі був поранений у плечовий суглоб громадянин Василь, який сидів на задньому сидінні автомобіля. Водій лікувався в стаціонарному відділенні 30 днів, а Василь 40 днів.

3. Вулицею їхала вантажівка, навантажена негашеним вапном. Троє підлітків: Євген, Ростислав та Дем’ян, які каталися на ковзанах, причепилися до машини, щоб покататися. Вантажник Гнат, який їхав в кузові, взяв лопатою вапно і кинув його в підлітків. Внаслідок цього Євген отримав опік обличчя та втратив зір на одне око; Ростислав – ушкодження шкіри на шиї та на руках, від чого лікувався 23 дні, а Дем’ян від аналогічних опіків лікувався 6 днів.

4. Василь протягом кількох років ухилявся від сплати аліментів на свою малолітню дочку: неодноразово міняв місце проживання, надіслав своїй колишній дружині листа від імені сторонньої особи про те, що нібито він трагічно загинув. Коли в черговий раз місце перебування його було встановлене і з нього знову почали стягувати аліменти та заборгованість по них, Василь вирішив позбутися колишньої дружини та дочки. З цією метою він підпиляв тяги рульового управління та важелів підвіски легкового автомобіля, що належав його колишній дружині, розраховуючи, що на великій швидкості або ж на крутому повороті деталі поламаються, станеться автокатастрофа, й дружина та дочка загинуть. Однак, аварія сталася на невеликій швидкості, машина з’їхала в кювет і зупинилася. Дружина поламала руку і лікувалася 23 дні, а в дочки стався субарахноїдальний крововилив, який був підтверджений люмбальною пункцією, без відповідної клінічної симптоматики, в лікарні вона перебувала 47 днів.

5. Подружжя Іван та Оксана окремо один від одного розпивали спиртні напої, внаслідок чого він перебував у стані середнього, а вона – тяжкого ступеня. Увечері між ними виникла сварка з побутових причин, яка переросла в бійку. При цьому Іван заподіяв Оксані синці м’яких тканин обличчя, крововиливи у склеру обох очей, забиті рани слизової оболонки губ, перелом кісток носа, синці обох плечей і передпліччя. Крім того, щоб потерпіла не втекла, він зірвав з неї одяг. Оксана, рятуючись від побоїв, вибігла на балкон і намагаючись перелізти на сусідній балкон, зірвалася, впала на землю з висоти п’ятого поверху й в результаті падіння одержала відкриту черепно-мозкову травму, забиття мозку з крововиливами в його шлуночки й під оболонки. Від одержаних травм померла на місці події.

6. Неповнолітні Галина, Ірина, Тарас і Микола пізно увечері повертались до себе додому із танців з сусіднього села. По дорозі вони зупинили вантажну машину і сіли в закритий її кузов. В кабіні машини знаходилися раніше судимі за умисне вбивство Богдан і Кирило. Останні почали казати, що зараз вони всю компанію завезуть в ліс, де хлопців зв'яжуть, а з дівчатами «позабавляться». На неодноразові вимоги машину вони не зупинили. На великій швидкості проїхали село, в якому мала вийти компанія підлітків. З траси звернули на ґрунтову дорогу, яка вела до лісу. Тоді Тарас і Микола відкрили двері кузова і разом з дівчатами почали вискакувати із машини, яка мчала на великій швидкості. В результаті Галина потрапила під задні колеса вантажного автомобіля і померла одразу ж. Тарас падаючи вдарився головою об землю і одержав відкритий перелом основи черепа, забій головного мозку третього ступеня із здавленням головного мозку. Пролежавши тиждень у комі, він помер у лікарні. У Ірини від падіння зламалися друге і третє праві ребра, одне з яких проникло у плевральну порожнину. В результаті вона лікувалася 34 дні. Микола при падінні одержав відкритий перелом правої руки у передпліччі, який пізніше лікував 23 дні.

7. В день свята Івана Купала робітники тресту “Хімметалургбуд” Григорій і Василь кожен на своєму робочому місці в робочий час розпивали принесений з дому самогон. Під-час обідньої перерви Василь разом із своїми товаришами стояв у черзі до буфету. Григорій, який прийшов пізніше, намагався пройти без черги. Василь обурився і зробив Григорію зауваження. У відповідь на це, Григорій, який був у стані сильного сп'яніння, ударив кілька раз в лице Василя та його товариша, що стояв поряд. В буфеті зчинилася бійка, під-час якої Григорій перевернув кілька столів та розбив вітрину. Врешті його заспокоїли і вивели з буфету. Після обідньої перерви, коли Василь повернувся на своє робоче місце, Григорій прийшов до нього з метою помсти і став його бити кулаками в груди, в живіт. Тоді Василь, обороняючись схопив молоток і вдарив ним по голові Григорія. В результаті удару Григорію був заподіяний відкритий перелом склепіння черепа.

8. Олексій працюючи тренером з плавання у спортивній школі, на порушення правил техніки безпеки, не відгородив глибоку частину басейну від мілкої. Крім того, під час занять групи початківців він не дивився за дітьми, а читав газету. Внаслідок цього малолітній Олександр, допущений до занять у групі початківців без медичного огляду, потонув у глибокій частині басейну.

9. Перебуваючи у стані сп'яніння Дмитро з ревнощів став бити свою дружину, погрожуючи скинути з балкона другого поверху, вимагав, щоб вона сама стрибнула звідти. Коли Дмитро заявив, що візьме ніж, потерпіла, не витримавши напруження, стрибнула з балкона. В результаті падіння у неї стався розрив селезінки і сильна кровотеча. Наданням своєчасної медичної допомоги потерпіла була врятована.

10. Михайло, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, став чіплятися до Шури, яка знаходилася на фермі і доїла корів. Хапав за груди, тягнув за волосся, а потім повалив на землю. Коли його відтягли від неї, вона була дуже збуджена діями Михайла, її трясло. Тут же вона схопила сапу і вдарила нею

Михайла по голові, полишила доїти корів і пішла додому. Михайлові було заподіяно перелом склепіння черепа з проникненням у черепну порожнину з пошкодженням головного мозку, від яких він невдовзі помер.

11. Під час спільного відпочинку Іван непристойно висловлювався на адресу дружини Назара, в присутності Назара обіймав її, пропонував залишити його наодинці з нею, щоб він міг вступити з нею в статевий зв'язок, відмовлявся на вимогу Назара покинути будинок. Назар, перебуваючи в стані сильного нервового збудження з мисливської рушниць застрелив Івана. Потім кинув рушницю, був блідий, у нього тремтіли руки, плакав, кричав, що покінчить життя самогубством. Потім Назар поклав труп до багажника автомобіля, що належав потерпілому і став на великій швидкості їздити вулицями міста, в результаті чого автомобіль перекинувся.

12. Вантажний автомобіль під управлінням Любомира вночі, у безлюдному місці занесло на слизькому мосту, й він упав у воду. Шоферу вдалося вилізти з кабіни. Хоча під час аварії він поламав ногу, але вибрався з крижаної води на берег. Любомир проповз до найближчого села кілька кілометрів. В крайній хаті постукав у двері та попросив допомоги. Господар Антип, побачивши незнайомого знесиленого чоловіка, в хату його не впустив, допомоги не надав, а порадив звернутися до дільничного інспектора поліції, який жив на сусідній вулиці. Любомир доповз до наступної хати, втратив свідомість і пролежав на морозі до ранку, поки його не побачили перші перехожі. Фельдшер Людмила, яку викликали до потерпілого, допомоги на місці не надала, хоча мала можливість і зобов'язана була це зробити, а звеліла везти Любомира в районну лікарню за 70 км. Внаслідок тривалого перебування на морозі й несвоєчасної допомоги Любомир захворів запаленням легенів, у поламаній нозі розвинулася газова гангрена, тому ногу довелося ампутувати вище коліна.

13. З метою заволодіння цінностями, які знаходилися у квартирі місцевого скоробагатка Миколи, група, яка складалася з Петра, Станіслава і Богдана, шляхом зламу дверей вдерлася у квартиру, де в цей час знаходився господар. Для того, щоб Микола їм не заважав, вони зв'язали його і закрили у ванній кімнаті. При цьому Микола попереджав злочинців, що через несправність апаратури у ванній кімнаті відбувається сильний витік газу і він обов'язково одержить смертельне отруєння газом, якщо залишиться у тому замкнутому приміщенні. Незважаючи на попередження злочинці залишили господаря у ванній кімнаті. І після того, як «обчистили квартиру» втекли з місця злочину. Микола був врятований його сином, який передчасно повернувся з роботи.

14. Костянтин для того, щоб позбутися Марії, яка завагітніла від нього, підробивши результати їхніх аналізів на ВІЛ, вмовив її разом покінчити життя самогубством. Для цього він підготував у сараї дві петлі, і коли потерпіла повісилась, сказав «Так вашого брата і вчать».

15. Шкільна медсестра Ганна та дитячий лікар Оріся робили профілактичні щеплення АКДС учням другого класу. При цьому вони

користувалися скляним шприцом, в якому для кожної дитини міняли лише голки. Таким чином вони зробили щеплення 70-ти учням двох паралельних других класів. Серед учнів цих класів виявилася дитина – носій ВІЛ. Через те, що щеплення усіх дітей робилося одним шприцом, а при цьому кров у мінімальній кількості завжди потрапляє у шприц, 14 дітей були заражені ВІЛ-інфекцією.

16. Перебуваючи у приміщенні нічного клубу Володимир вживав алкогольні напої, поводив себе зухвало, чіплявся до оточуючих з різного роду пропозиціями, в тому числі запрошував дівчат на танець. Однак, зважаючи на його хитку ходу та зухвалу поведінку, на його пропозицію ніхто не відкликався. За чергову відмову Володимир вдарив відкритою долонею дівчину в обличчя. Данило, який знаходився поряд з дівчиною, зробив зауваження Володимиру на що той запропонував Данилу вийти за територію танцювального майданчика, щоб «перебалакати». Відійшовши метрів на десять від виходу, Володимир вийняв складений ніж і з словами «тобі кінець» наніс удар в грудну клітину Данилу. Від удару Данила отримав тяжке тілесне ушкодження, з яким був направлений до лікарні. Після операційного втручання Данила перебував на лікарняному 21 день, а на 22-й день перебування в лікарні він помер від тяжких тілесних ушкоджень.

17. У холі готелю Борис випадково зустрів свою колишню коханку Ганну та, бажаючи поновити стосунки, став вмовляти її повернутись. Однак Ганна відповіла, що зустрічається зараз з іншим і не бажає поновлювати стосунки з Борисом. Глибоко вражений такою відповіддю Борис раптово схопив вазу, що стояла поруч, та зі словами: «Не будеш ти його ніколи!», щосили вдарив нею Ганну по голові, від чого остання померла на місці.

18. Юрій повернувся раніше з відрядження додому та застав свою дружину і свого друга під час статевих зносин. Сильно обурений такою поведінкою з боку дружини (з нею 15 років перебував у шлюбі) та друга (з ним дружили 10 років) він миттю вдарив кухонним ножом спочатку жінку, а потім свого друга. Від заподіяних тілесних ушкоджень обидва померли на місці.

19. Хорошко більше трьох років перебував із Мариною у цивільному шлюбі. Одного разу Марина сказала йому, що чекає дитину від іншого чоловіка. Наступного дня, з метою помсти за зраду, Хорошко задушив Марину Судовомедична експертиза встановила, що загибла вагітною не була.

20. Шушання у відсутність чоловіка, який перебував у тривалому відрядженні, підтримувала статеві стосунки з Кирилом. Через певний час вона завагітніла та, побоюючись розправи з боку чоловіка, вирішила позбавитися дитини. Про свій намір вона повідомила свою подругу Бажану, яка погодилася за певну винагороду їй допомогти. Коли дитина народилася, то Бажана прийняла пологи, а наступного дня вони втопили дитину у ванні, а труп закопали.

 Рекомендована література:

1. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Верховного суду України від 07.02.03 р. №2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.

2. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95>.

3. Байлов А. В., Шеремета Р. Р. Зарубіжний досвід регламентації кримінальної відповідальності за неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. Харків, 2015. № 1. С. 15-25.

4. Гуділіна Т. В. Злочини проти життя та здоров'я особи як об'єкт наукового дослідження. *Морально-етичні засади реформування кримінального законодавства України* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 10 квітня 2015 р.). Дніпропетровськ, 2015. С. 173-175

5. Попова Г. В. Гендерні особливості сприйняття понять життя і здоров'я особами, які вчинили насильницькі злочини. *Право і безпека: Юриспруденція. Економіка. Техніка. Психологія. Соціологія*. Харків, 2015. № 1 (56). С. 118-123.

6. Шеремета Р. Р. Історичні фактори встановлення кримінальної відповідальності за неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дітей в контексті законодавства ХХ століття. *Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції* : зб. матеріалів міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 травня 2015 р.). Харків, 2015. С. 361-362.

ТЕМА 4. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ

Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Олег позичив у Данила 8 тисяч грн., але гроші в домовлений строк не повернув. Після неодноразових зволікань з поверненням боргу Данила заманив свого боржника у гараж, там надів йому на руки наручники й зачинив гараж, запропонувавши на самоті подумати чи не час вже повертати борг. Олег пробув у гаражі, без їжі та води, майже дві доби. Потім, намагаючись запалити цигарку, він не зміг втримати скутими руками запаленого сірника, сірник впав на промаслені ганчірки, які загорілися. Від отруєння чадним газом Олег загинув.

2. Під час страйку на заводі Євген та Костянтин зачинили в підвальному приміщенні групу працівників, які не приєдналися до страйку. Представникам органів влади, які прибули для переговорів зі страйкуючими, Євген та Костянтин заявили, що не випустять працівників до того часу, поки не будуть задоволені всі вимоги страйку. Затримані були звільнені силою через чотири доби.

3. 10-річна дочка директора титано-магнієвого комбінату Ганна своєчасно не повернулася зі школи. Незабаром батьки отримали повідомлення, в якому невідомі пропонували заплатити за звільнення дочку 30 тисяч євро, обумовлювали строки та спосіб передачі грошей, погрожували, в разі не прийняття вимоги, вбити дівчину. Встановлено, що захопили дитину й вимагали передачі грошей Ваню та Дмитро. Оскільки викуп своєчасно не було передано, то Ваню вилучив у дівчини біля 1000 мл крові, яку планував продати, та викинув її на вулицю. Від вилучення такої кількості крові Ганна впала у стан коми, її життя було врятоване, однак на лікуванні вона перебувала понад три місяці.

4. Валерій займався постачанням безплатної робочої сили за кордон. Кожного сезону він знайомився на вулицях з безпритульними дітьми та дорослими, обіцяв їх влаштувати на високооплачувану роботу й забезпечити житлом. Після цього без оформлення будь-яких документів, у вантажному контейнері перевозив в сусідню державу, де передавав Тарасу, який займався вирощуванням кавунів на орендованих площах. Тарас та його охоронник Вадим поміщали прибулих в курені, примушували по 14-16 годин працювати, кормили абияк. Після завершення сільськогосподарських робіт Тарас та Вадим вигнали працівників, нічого їм не заплативши. Встановлено, що серед потерпілих був 13-річний Сергій, 17-річна Ангеліна, 64-річний Іван та ряд інших осіб, за кожного такого працівника Валерій отримував від Тараса по 200 євро.

5. Дмитро – кандидат у депутати міської Ради народних депутатів. Для того, щоб Петро не розповсюдив про Дмитра ганебну достовірну інформацію, він викрав Петра, привівши останнього за допомогою формаліну у безпорадний стан. На прохання Дмитра його сестра Анфіса, яка була головним лікарем психіатричної лікарні, помістила Петра у окрему палату в цій лікарні, де він не мав контактів із хворими, його не освідували лікарі і не призначали ніяких ліків і процедур, годували три рази на день. Утримували так Петра один місяць, потім випустили.

6. Медсестра Ганна, яка працювала у пологовому будинку, за винагороду, отриману від Аліни, поміняла бірки на новонароджених, й таким чином Аліні дали здорову дитину, матір'ю якої була Юлія, а останній - дитину Аліни, яка мала вроджену хворобу.

7. Костянтин неодноразово виступав на зборах з критикою на адресу директора заводу Афанасія. Останній розповів про це своїй сестрі Дарині, яка працювала лікарем психоневрологічного диспансеру. Дарина викликала Костянтина ніби-то для обстеження в зв'язку з заявами сусідів про відхилення в його поведінці, і не зважаючи на те, що Костянтин був цілком психічно здоровий, скерувала його для стаціонарного лікування в психіатричну лікарню, фальсифікувавши історію хвороби. Однак під-час проведення обов'язкового огляду Костянтина комісією лікарів-психіатрів, проведеного після госпіталізації, фальсифікацію було виявлено. Костянтина негайно виписали з лікарні.

8. Позбавлений батьківських прав Іван пішов до школи, де навчалася його семирічна донька та силоміць забрав її з собою. Через два дні його та доньку розшукали поліцейські в рідного брата Імана. При цьому Іван сказав брату, що йому дозволили забрати доньку з собою.

9. Жака було визнано хворим на наркоманію. Після курсу лікування він знову почав вживати наркотичні засоби та від подальшого лікування ухилився. Тоді його батько домовився з лікарем наркологічного диспансеру Шамілем та Жака примусово помістили у вказаний заклад, де розпочали лікування. Він письмово оскаржив прокуророві дії батька та лікаря, наголошуючи на тому, що його помістили в наркодиспансер незаконно.

10. Євген взяв у свою машину восьмирічного хлопчика, який «голосував» на дорозі, та разом із Хасаном відвіз його на дачу останнього, щоб потім вимагати від батьків хлопчика викуп. Вони помістили дитину в підвал, поставили йому їжу, закрили люк, а самі почали обдумувати план майбутньої «операції». Ранком вони виявили, що хлопчик задихнувся від нестачі повітря: стіни підвалу були нещодавно пофарбовані масляною фарбою, перекриття залізобетонне, люк пригнаний дуже щільно.

11. Устін і Петро у вагоні потяга, який після повернення з рейсу стояв у тупику, вночі, погрожуючи ножем, напали на Тараса, який, не маючи іншої можливості, ночував там по приїзду до чужого міста. Щоб познущатися над потерпілим, вони зв'язали йому руки і ноги та замкнули в купе.

12. Сергій познайомився на вулиці з шестирічною дівчинкою Цвітаною, якій запропонував покататися на автобусі. Він привіз дівчину на вокзал і потім відвіз в іншу область. Там Сергій примушував дівчинку просити милостиню на вулицях та в поїздах. Гроші, які збирала Цвітана, Сергій забирав собі.

13. Поліна вранці попрохала свого чоловіка спуститися до підвалу за картоплею, а коли він потрапив туди – зачинила двері. Коли звечоріло, вона випустила чоловіка. Свої дії Поліна пояснила тим, що хотіла запобігти вживанню чоловіком спиртних напоїв з нагоди дня народження одного з його друзів.

14. Зоряна народила в пологовому будинку дівчинку. За винагороду вона домовилася з акушеркою про те, що остання обміняє її доньку на хлопчика. Після чергових пологів акушерка підмінила дітей. Зоряна пояснила, що її чоловік погрожував у разі народження не хлопчика, а дівчинки, вигнати її з дому разом з дитиною.

Варіант 2. Факт підміни дітей наступного дня було викрито матір'ю хлопчика, оскільки до пологів, за даними УЗД, було встановлено стать майбутньої дитини.

15. Під приводом направлення на лікування в іноземні країну Марк передав сімнадцятирічного Кирила, опікуном якого він був, подружжю Шульгіних. При спробі вивезти Кирила за кордон подружжя було затримано. Згодом з'ясувалося, що Кирила мали вивезти з метою використання його нирки для трансплантації.

16. Леся поводи́ла себе аморально, у зв'язку з чим суд позбавив її прав материнства. Її семирічну доньку помістили до школи-інтернату та на її утримання стягували аліменти. Проте аліментів Леся не платила, виїхала в інше місто та не давала про себе знати кілька років. Коли у Лесі «заговорила совість», вона нишком забрала доньку зі школи-інтернату.

17. Переслідуючи мету зареєструвати шлюб зі своїм колишнім співмешканцем, Ганна сказала йому, що у них народилася дитина. Для підтвердження цього факту вона від приміщення дитячої молочної кухні перекотила до себе додому коляску з 3-місячним немовлям.

18. Обвинувачений у вчиненні вбивства Олег під час перебування в психіатричній лікарні для вирішення питання щодо його осудності захопив медсестру, зачинився разом із нею та під погрозою вбивства зажадав прибуття прокурора і представників преси, яким він розповість про безпідставність обвинувачень у вчиненому ним злочині. Невдовзі Олега затримали, а медсестру звільнили. Судовопсихіатрична експертиза визнала Олега обмежено осудним.

19. Голова місцевої державної адміністрації Павло дізнався, що його водій підозрюється у вчиненні крадіжок. Вирішивши самостійно розібратися у цій ситуації, Павло завів водія до власного гаражу та примусив його спуститися у підвал. Потім Павло зачинив водія у підвалі та почав вимагати від нього визнання своєї провини. Через чотири дні водій у всьому зізнався та Павло передав його правоохоронним органам. Водій дійсно був винний у вчиненні квартирних крадіжок. Чи зміниться кваліфікація діяння, якщо водій насправді не вчиняв злочинів?

20. Кирил, Володимир. і Лука викрали дванадцятирічну доньку слідчого Макара. Вони вимагали від останнього змінити хід розслідування одного кримінального провадження. Потерпілу утримували на дачі у Кирила. Охороняв її протягом 5 діб Володимир, який уночі згвалтував дівчинку. Лука, використовуючи свої зв'язки у правоохоронних органах, намагався іншим шляхом вплинути на слідчого. Досягти бажаного результату зазначеним особам не вдалося, їх затримали, а дівчинку звільнили. Під час обстеження потерпілої виявилось, що вона ВІЛ-інфікована.

Рекомендована література:

1. Конвенція про рабство від 25.09.1926 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_857.

2. Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв подібних до рабства від 07.09.1956 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_160.

3. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

4. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858.

5. Міжнародній конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень від 20.12.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154.

6. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти : Закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19>.

7. Самороков В. О. Торгівля людьми: кримінально-правовий аспект. «Young Scientist». 2017. № 5.1 (45.1). С. 115-118.

ТЕМА 5. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ

Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. 15-річний Павло прийшов до своїх друзів у гуртожиток. У кімнаті друзів він побачив незнайому Світлану, яка спала. Скориставшись цією обставиною, він вступив у природній статевий зв'язок з нею, а коли вона прокинулася, знову згвалтував її, погрожуючи насильством.

2. 14-річний Петро разом з 13-річним Романом вчинили згвалтування природним способом.

3. Під час згвалтування природним способом потерпілій Світлані було заподіяно середньої тяжкості тілесне ушкодження.

4. Василь, на вечерці, вступив у природній статевий зв'язок зі знайомою Анфісою, яка нічого не зрозуміла, оскільки перебувала у стані сильного алкогольного сп'яніння.

5. Тамара, яка працювала продавцем у торговельному центрі, надала притулок своїй осиротілій 16-річній племінниці Валерії. Через деякий час вона зажадала, щоб Валерія вступила у статевий зв'язок з завідувачем ТЦ Антоном, погрожуючи в противному разі вигнати її з дому, позбавити матеріальної підтримки, а також розповісти знайомим Валерії, що кілька місяців тому вона була згвалтована групою осіб. Валерія намагалася покінчити життя самогубством.

6. Анатолій після дискотеки вчинив згвалтування природним способом 19-річної Галини. Наступного дня він орально згвалтував 17-річну Людмилу.

7. Під час анального згвалтування потерпілій Світлані було заподіяно тяжке тілесне ушкодження за ознакою «небезпечні для життя в момент заподіяння».

8. Потап попросив свою знайому Ріму підсипати снодійне Альоні для того, щоб він зміг безперешкодно вступити в природній статевий зв'язок з нею.

9. 35-річна Марія запропонувала 12-річному Колі вступити в статевий зв'язок, на що отримала згоду. Статеві стосунки тривали 8 місяців. Коля обіцяв одружитися, коли стане повнолітнім.

10. Повнолітній Петро спочатку продемонстрував малолітній Раїсі фотокартки порнографічного змісту, а потім вступив з нею в статевий зв'язок.

11. Продюсер телекомпанії запропонував переможниці конкурсу «Міс року» роботу диктором. За це він попросив вступити їй в статевий зв'язок з ним.

12. 16-річний Тимур для сексуального виховання своєї малолітньої сестри здійснював при ній статеві акти зі своєю знайомою Ніною, якій також виповнилось 16 років.

13. Зустрівши по дорозі на залізничний переїзд 12-річну Галину, Данил вступив з нею в розмову, завів у лісопосадку, почав обіймати, цілувати, торкаючись статевих органів. Незважаючи на опір, Данил повалив її на землю і намагався вступити в статевий зв'язок. Галина почала кричати, після чого Данил відпустив її. В цей час поблизу нікого не було. Данил пояснив, що відпустив дівчинку тому, що побоявся кримінальної відповідальності, хоча й мав намір здійснити свій задум.

Варіант 2. Данил припинив свої домагання після того, як у потерпілої з носа пішла кров, коли він притиснув її обличчя до землі.

14. Три 16-річні подружки, розпивши 0,5 л горілки, прийшли на танцмайданчик. Одній з них, Насті, сподобався 19-річний Артур, якого вона через подруг запросила на танок, а потім попросила провести. П'яна Настя по дорозі сказала, що не хоче йти додому і попросила знайти місце, де можна було б переночувати. Артур вступив з нею на вулиці у статевий зв'язок, після чого разом з Настею пішов будинка друга. При вході в квартиру Настя зняла босоніжки, а уже в кімнаті – плаття і попросила Артура посидіти з нею.

Артур знову вчинив статевий акт з Настею. В цей час у квартиру почали стукати батьки Насті, які давно її розшукували. Настя разом з Артуром через вікно вибралась у двір і сховалась у душовій. Подругам говорила, що можливо вийде за Артура заміж.

Під впливом батьків Настя написала заяву в поліцію, що Артур, погрожуючи кулаком, її згвалтував.

Варіант 2. Насті виповнилося 15 років.

15. Юля, 16 років, поверталася о 3 годині ночі з весілля своєї подружки. Поблизу парку її наздогнали четверо хлопців та одна дівчина, повалили на землю. Долаючи опір, дівчина Олена тримала її за одну руку, Іван закривав рота й душив за шию. Олег та Дмитро тримали її за другу руку й за ноги, били в живіт. Після нанесення 12 ударів Олег та Дмитро намагалися вчинити з Юлею статевий акт per or, однак не змогли цього зробити з фізіологічних причин. Почувши розмову людей, які проходили поблизу, всі нападники втекли, а Олена наприкінці вдарила Юлю з усієї сили ногою в живіт.

За висновком судово-медичної експертизи Юля отримала перелам 4 ребер та у неї стався викидень від останнього сильного удару в живіт (вона перебувала на 11 тижні вагітності).

16. Раніше судимий за ч. 1 ст. 152 КК України Остап напав на 12-річну Соню, затягнув її у траншею напірного колектора заводу, ударив кулаком у щелепу, здушив горло і, коли потерпіла втратила свідомість, вчинив статевий акт per or. Прийшовши до свідомості, Соня почала тікати, але Остап наздогнав

її і знову вчинив статевий акт per or. Щоб приховати злочин, Остап трьома ударами металевого прута в голову вбив її.

17. 17-річні Гриша, Василина і 13-річний Коля були в сусідньому селі в гостях, де вживали спиртні напої. Коли увечері вони польовою дорогою повертались додому, Василина сп'яніла так, що не могла далі йти. Гриша за допомогою Колі відніс її до копиці соломи, роздягнув і, скориставшись забуттям, здійснив з Василиною природний статевий акт. За пропозицією Гриші це намагався зробити й Коля, але не зміг внаслідок фізіологічних причин. Вони одягли на Василину частину знятого з неї одягу, поклали на копицю, прикрили соломною і пішли додому. Прийшовши в себе перед світанком від холоду, Василина пішла додому, але заблудилась, зайшла в болото і потонула.

Чи зміниться правова оцінка їх дій, якщо Василина утопилася, зрозумівши, що з нею відбулося?

18. Ілля, їдучи в автомобілі з пасажиром Леонидом, посадив у кабінку дівчину Ніну, обіцяючи довести її до селища. Невдовзі Ілля звернувся у гай, де зупинився. Леонид вийшов, а Ілля, незважаючи на опір Ніни, прохання не чіпати тому, що вона малолітня, ударив її по обличчю, в живіт а потім здійснив природний статевий акт та після цього неприродний. Як з'ясувалося під час слідства, Ніні було 17 років 9 місяців. За висновком судово-медичної експертизи Ніна фізично розвинена добре, і виглядає старше свого віку. Леонід під час слідства показав, що Ніні на вигляд років 18-20, в машині Ніна говорила, нібито вона одружена. А Ілля спитав Нінк, чому чоловік відпустив її одну в цю поїздку.

19. Іван, якому 12 січня 2017 року виповнилося 14 років, після святкування дня народження, вийшов об 21.00 на вулицю разом з однокласниками 15-літніми Шамілем та Назаром. Випивши іще по пляшці пива, вони наздогнали на вулиці дівчат Ірину та Олену і запропонували познайомитися поближче.

Дівчата відмовилися і тоді хлопці почали їх бити руками й ногами в живіт, по голові. Колі Ірина упала на землю, Іван вчинив з нею статевий акт неприродним способом. А Шаміл та Назар у цей час били Олену, й долаючи її опір вони вчинили з нею по черзі статевий акт неприродним способом. За висновком судово-медичної експертизи Ірині була нанесена тупа травма живота, розрив печінки та селезінки, від чого й сталася смерть, а Олена отримала переломи 3 ребер та правої руки вище ліктя, значну кількість синців та ссадин.

20. Завідувач лабораторії Семен неодноразово безуспішно домагався інтимної близькості з 17-літньою лаборанткою Христіною. Одного разу Семен зажадав від Христини вступити з ним у статевий зв'язок, погрожуючи в протилежному разі серйозними неприємностями по роботі. Христіна погодилась вступити в статеві зносини наступного дня, а сама того ж дня про домагання Семена заявила у поліцію.

21. 15-літня Дінара, шанувальниця таланту відомого співака Аваза, пробралась після концерту в гримерну кімнату і попросила автограф та хоча б хвилинної уваги. Аваз відповів, що він щедрий, може дати не лише автограф. Бачачи прихильне до неї ставлення свого кумира, Дінара запропонувала йому свої сексуальні послуги. Вони здійснили статевий акт.

Варіант 2. Здійснити статевий акт запропонував Аваз.

Рекомендована література:

1. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи : Постанова Верховного суду України від 30.05.2008 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08>.

2. Васильєв А. А., Юртаєва К. В. Реалізація положень Стамбульської конвенції в законодавстві України про кримінальну відповідальність: системно-правовий аналіз внесених змін і доповнень. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 279-284.

3. Дудоров О. О. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : практ. порадник. Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 92 с.

4. Письменський Є. О., Дудоров О. О. Стамбульська конвенція та її вплив на формування кримінально-правової політики щодо охорони сексуальних відносин. *Кримінальна юстиція: quo vadis? IV Львівський форум кримінальної юстиції*: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (20–22 вересня 2018 року). Львів : ЛьвДУВС, 2018. 168 с.

5. Фішер Г. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (стамбульська Конвенція) довідник для членів парламенту. Київ : «К.І.С.», 2013. 108 с. URL: <https://rm.coe.int/1680096e45>.

ТЕМА 6. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВИБОРЧИХ, ТРУДОВИХ ТА ІНШИХ ОСОБИСТИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Директор приватної фірми затримав виплату заробітної плати (21 934 грн.) робітникам на 1 місяць. Причина затримки – купівля нової офісної техніки.

2. Сергій був затриманий на ринку при продажу компакт-дисків без необхідних документів. У нього було вилучено 180 дисків вартістю 18 990 грн. Було встановлено, що він збув уже 10 дисків на суму 8790 грн.

3. Під час голосування виборців на дільниці представник кандидата в народні депутати України Роман постійно заважав виборцям, намагаючись дізнатись, за кого вони віддали свій голос.

4. Голова виборчої комісії під час виборів до Верховної Ради України, за вказівкою голови райадміністрації, не забезпечив достатню кількість кабін для голосування. Це призвело до того, що значна кількість виборців не змогла проголосувати за свого кандидата і результати виборів були визнані судом недійсними.

5. Начальник відділу поліції звільнив з роботи старшого слідчого Івана, який небезпідставно критикував його діяльність на оперативних нарадах. Чи буде начальник притягнутий до кримінальної відповідальності.

6. Ректор університету заборонив бухгалтерії виплачувати протягом 3 місяців стипендії студентам, які не беруть участі у громадській роботі. Під час перевірки ЗВО податковою інспекцією цей факт був виявлений. Ректор, дізнавшись про порушення кримінального провадження за не виплату стипендію (ч. 1 ст. 175 КК) по цьому факту, наказав повернути стипендії студентам.

7. Павло дізнався про існування різних релігійних віровчень, які пов'язані із вбивствами інших осіб. Піддавшись філософії цього релігійного напрямку, він заподів тяжкі тілесні ушкодження своєму сусіду Роману.

8. Журналіст Лев прочитав на веб-сторінці статтю про позашлюбні статеві стосунки відомого вітчизняного кіноактора. Цю інформацію, скоротивши за обсягом, він використав у своїй статті, яка була опублікована в газеті. Кіноактор подав заяву з вимогою притягнути Лева до кримінальної відповідальності за порушення недоторканності приватного життя.

9. Під час іспиту зі вступу до ЗВО екзаменатор Володимир вирішив поставити абітурієнту Кості незадовільну оцінку, бо йому не сподобався зовнішній вигляд Кості. Внаслідок цього Костя не зміг вступити до вузу. Дайте кримінально-правову оцінку діям Володимира.

10. Директор державного дитячого садка наказав вихователям передати вимогу батькам зробити за власний рахунок ремонт приміщення. Дайте правову оцінку діям директора.

11. Сергій проходив лікування в місцевій клінічній лікарні. Після проведення операції хірург сказав Сергію про необхідність віддячити їм за вдалу операцію сумою у 12 500 грн. Сергій не мав необхідних коштів і тому звернувся із заявою до відділу поліції.

12. Головний лікар «Швидкої допомоги» звернувся до Потапа з вимогою оплати за надану медичну допомогу. Гроші Потап повинен був перерахувати до каси лікарні.

13. Оператор ЕОМ Роман, працюючи на СП «Граніт», на прохання представників іншої фірми передавав інформацію про можливі контракти СП з партнерами.

14. Співробітники поліції отримали оперативну інформацію, що Степан зберігає вдома пістолет (ТТ), але наступного дня він його продасть іншій особі.

Тому отримавши усну згоду заступника прокурора, вони провели обшук квартири, але нічого не знайшли. Чи будуть співробітники поліції притягнуті до кримінальної відповідальності?

15. Ганна після закінчення радіотехнічного технікуму знайшла собі роботу за фахом оператор ЕОМ в комп'ютерному центрі «Навігатор». Вона займалась тим, що реєструвала для громадян за плату електронні скриньки (e-mail). Іноді у вільний час вона переглядала електронну пошту громадянки Карини і звернула увагу на те, що їй дуже часто пише син Микола, який живе за 170 км, але вже кілька років не приїздив провідати її.

Одного разу Карина сама їй розповіла про свого сина, а також те, чому не відповідає на його листи. Про існуючі стосунки між сином та матір'ю Ганна розповіла своїм колегам по роботі під час перерви на обід. Через деякий час вона відправила через електронну пошту листа Миколі, в якому соромила його, пропонувала навідатися до матері. Він поскаржився директору комп'ютерного центру, що їх працівниця порушила таємницю листування, і просив притягти її до відповідальності. Чи обгрунтована скарга про притягнення Снітко до відповідальності?

16. Директор шахти ім. Сташкова Стефан за кошти, які призначались для виплати заробітної плати, протягом 6 місяців закупав обладнання та запасні частини до обладнання, яке знаходилось в експлуатації, оскільки за відсутності обладнання, яке не поставило ТОВ «Колумб» (як було встановлено пізніше це ТОВ «Колумб» – фіктивна фірма), робота на шахті могла б припинитись.

Заборгованість за 6 місяців становила 4,2 млн. грн. Через 1,5 місяця після порушення проти Стефана кримінального провадження, але до пред'явлення йому обвинувачення, заборгованість по зарплаті була погашена повністю. Дайте кримінально-правову оцінку діям Стефана.

Варіант 2. Заборгованість була погашена не повністю, на 90%.

Варіант 3. Стефан знав, що ТОВ «Колумб» фіктивне підприємство, директором якого є його троюрідний брат Тагир, і зробив за договором постачання обладнання попередню оплату в розмірі 1,2 млн. грн. (600 тис. грн. грошима, а на останню суму було відвантажено вугілля та за реквізитами ТОВ «Колумб» відправлено на ТЕС). Частина грошей, які надійшли від шахти Тагир віддав Стефану.

17. Самвел упродовж року не сплачував комунальні послуги, хоча пільг щодо цього не мав. Він неодноразово попереджувався керівником управляючої комунальної компанії, що буде за це виселений. Одного разу, коли Самвел був відсутній, керівник УКК за допомогою робітників виламав замки квартири, виніс на вулицю його меблі і встановив свій замок, написавши на дверях: «Самвел, ти тут більше не живеш».

Варіант 2. Самвел упродовж року нерегулярно сплачував комунальні платежі.

Варіант 3. Самвела виселили взимку (січень).

18. Прасков'я після закінчення ЗВО отримала спеціальність «фінансовий менеджмент» та влаштувалася в ВАТ «Шоколадний світ» на посаду менеджера.

Протягом 12 місяців Прасков'я працювала по 12 годин в день. Директор фірми дуже часто, 2 рази на тиждень, у зв'язку з недостатньою кількістю вантажників відправляв її та інших менеджерів-жінок на розвантажування вагонів з кондитерськими виробами, через що Прасков'я не встигала робити свою основну роботу. Зарплата була постійна, без змін. Через те, що Прасков'я не встигала виконувати свою роботу, директор постійно робив їй зауваження, після чого звільнив її у зв'язку із скороченням штатів. Дайте юридичну оцінку діям директора.

Варіант 1. Прокопенко мала дитину 3-х років.

Варіант 2. До звільнення їй була надана відпустка 1 місяць (за 2 тижні вона отримала гроші, а останні 2 тижні, за вказівкою директора, за свій рахунок).

19. Маючи квартиру з 4-х кімнат Оксана одну з кімнат здавала сім'ї Петровських. Через три роки Оксана звернулася до суду з позовом про виселення Петровських, але їй було відмовлено. Після цього вона самовільно відчинила кімнату, в якій проживала сім'я Петровських, і винесла речі із квартири, а в кімнату вселила свого онука, який був студентом 1-го курсу ЗВО. Чи вчинила Оксана злочин, передбачений ст.162 КК України?

20. Панас, який підтримував позашлюбні інтимні стосунки з топ-моделлю Сабіною, знаходячись у її квартирі, знайшов декілька фотографій Сабіни в оголеному вигляді та в елегантному одязі, які він потім зберігав деякий час у себе вдома, а пізніше, після того, як Сабіна відмовилась зустрічатися з Панасом, розмістив на сайті в Інтернеті її фото в оголеному вигляді з пропозицією бажаним познайомитися з Сабіною для інтимних стосунків перерахувати на вказаний ним рахунок 50 доларів. Бажаючих виявилось більше 20 чоловіків. Отримані кошти Панас привласнив. Інші фото, де Сабіна була в елегантному одязі, він продав своєму знайомому Кирилу з редакції журналу «Наталі» за 300 доларів.

Варіант 2. Знайомий Кирил знав, що фото були викрадені, розмістив одну із фото Сабіни на обгортці одного з номерів журналу «Наталі», після чого реалізація цього номеру журналу за січень була в три рази більша, ніж в попередні місяці. Чистий прибуток за січень, в порівнянні з іншими місяцями, виріс втричі (зі 300 тис. грн. до 900 тис. грн.). Чи є склад злочину в діях Кирила?

21. Директор одного із заводів дав вказівку начальнику відділу кадрів не брати на роботу осіб вірменського походження, які прибули в Україну в зв'язку зі стихійним лихом, пославшись при цьому на відсутність на заводі житлового фонду. Якою має бути кримінально-правова оцінка дій директора?

22. Завідувач тваринницької ферми сільськогосподарського кооперативу Рустам запросив двох понятих і зробив обшук у будинку доярки Параски. Свої дії він пояснив тим, що «за чутками» Параска нібито вкрала на сепараторному пункті 15 кг сиру.

23. Кім відповідно до рішення суду зобов'язаний був виплачувати аліменти в розмірі 25% з усіх видів його заробітку на утримання сина до його

повноліття. У зв'язку зі злісним ухиленням від сплати аліментів його було засуджено до позбавлення волі строком на один рік. У місцях позбавлення волі з нього утримували аліменти в розмірі 50% заробітку. Після звільнення з місць позбавлення волі Кім частково погасив заборгованість, а потім вирішив «насолити» колишній дружині. Він залишив роботу, не проживав за місцем своєї реєстрації. У нього утворилась заборгованість по сплаті аліментів за 31 місяць, у тому числі після звільнення з місць позбавлення волі – за 7 місяців.

Рекомендована література:

1. Антипов В. І. *Порушення недоторканності приватного життя*. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / ред. кол.: В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін [та ін.]; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. Т. 17 : Кримінальне право. С. 738-739.
2. Бахарева О. *Проблеми кримінальноправової охорони прав інтелектуальної власності (промислової власності)*. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 4. С. 48-52.
3. Лихова С. *Злочини проти трудових правовідносин (проблемні питання)*. *Публічне право*. 2016. № 4 (24). С.140-148.
4. Сосніна О. В. *Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності приватного життя (ст. 182 КК України) : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.08 / Національний університет «Львівська політехніка»*. Львів, 2017. 256 с.
5. Тадика Є. Д. *Порушення недоторканності житла: проблеми кваліфікації та відповідальності*. *Молодий вчений*. 2018 № 12 (64). С. 201-204.

ТЕМА 7. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

I. Проведіть розмежування таких складів злочинів (заповніть таблицю):

Норми про склад злочинів, які розмежуються	Спільні ознаки таких складів злочинів	Розмежувальні ознаки (ознаки складу злочину, за якими проводиться їх розмежування)	Зміст ознак, характерних для кожного із складів злочинів
ч.2 ст.186 КК України “Трабїж” – ст.187 КК України “Розбїй”			
ст.187 КК України “Розбїй” – ст.189 КК України “Вимагання”			
ст.190 КК України “Шахрайство” – ст.192 КК України «Заподїяння майнової шкоди шляхом обману або			

зловживання довірою»			
ст.189 КК України “Вимагання” – ст.147 КК України “Захоплення заручників”			
ст.194 КК України “Умисне знищення або пошкодження майна” – ст.196 КК України “Необережне знищення або пошкодження майна”.			

II. Визначіть, які злочини, передбачені всіма статтями розділу VI Особливої частини КК, вчиняються спеціальним суб'єктом (заповніть таблицю):

Номер статті, частина статті	Назва злочину	Слова з диспозиції статті, які вказують на спеціального суб'єкта злочину	Примітка

III. Вкажіть момент закінчення злочинів ст.ст. 186-192 КК (заповніть таблицю):

Стаття, частина статті	Назва злочину	Момент закінчення злочину	Примітка

IV. Дайте характеристику кваліфікуючих, особливо кваліфікуючих ознак злочинів, передбачених ст.ст.185-187, 189-191 КК (заповніть таблицю):

Поширеність кваліфікуючих, особливо кваліфікуючих ознак	Назва кваліфікуючої, особливо кваліфікуючої ознаки	Частина статті, яка передбачає відповідну ознаку	Примітка
Передбачені для усіх форм викрадення	Повторно	ч.2 ст.185, ч.2 ст.186, ч.2 ст.189, ч.2 ст.190, ч.3 ст.191 КК	
Передбачені для кількох форм викрадення			
Специфічні для окремих форм викрадення			

V. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Бухгалтер Юлія знаходилася у недружніх стосунках з касиром Оксаною. Зайшовши у службових справах до каси напередодні видачі заробітної плати, Юлія зауважила, що Оксана перераховує готівку, отриману в банку і значна сума грошей знаходиться не в сейфі, а на робочому столі. Відвернувши увагу Оксани, Юлія непомітно взяла зі столу пачку купюр по 100

гривень і після завершення розмови вийшла з приміщення каси. Всю суму – 10 000 гривень Ольга негайно передала в один з благодійних фондів.

2. Пенсіонер Петро змінив місце проживання й звернувся до сервісного центру з проханням переказати виплату пенсії за новою адресою. При переоформленні документів працівники сервісного центру допустили помилку – неправильно вказали суму пенсії, що належала Петру, збільшивши її на 15 гривень. Петро нікого не повідомив про безпідставну виплату йому пенсії в більшому розмірі й отримував таку пенсію протягом чотирьох місяців.

3. Іван, перебуваючи в ресторані, зауважив, що громадянин, який сидів за сусіднім столиком, пішов танцювати, а номерок від гардеробу залишив на столі. Іван непомітно забрав цей номерок і по ньому отримав в гардеробі пальто та шапку потерпілого вартістю 4500 гривень.

4. Катерина їхала у поїзді Харків-Одеса і познайомилася з сусідкою по купе Вірою. Коли поїзд зупинився на станції Лозова, Віра попросила Катерину подивитися за її валізкою, а сама вийшла дати телеграму. Скориставшись її відсутністю, Катерина взяла валізку Віри і зникла.

5. Павло попросив водія Тараса підвезти його в попутному напрямку. Коли Тарас у дорозі зупинився для усунення дрібної несправності, Павло непомітно витягнув з речового ящика в кабіні кредитну картку на отримання 500 л дизельного палива та на 25л моторного масла. Цей документ давав право на отримання паливно-мастильних матеріалів на одній з автозаправних станцій оскільки пальне й мастило були оплачені автопідприємством. При спробі отримати пальне для заправки власного легкового автомобіля Павло був викритий, оскільки оператор АЗС вирішив перевірити особисті документи одержувача.

6. Йосип, Георгій та Андрій викрали 17-річного Богдана, закрили у підвалі дачі, що належала Андрієві, і стали вимагати викуп у батьків Богдана в сумі 100 тис.дол. США. Одержавши всю суму викупу, вони випустили Богдана. Потерпілий просидів у підвалі, не бачачи сонячного світла цілий тиждень.

7. Ярослав і Георгій за попередньою домовленістю з метою вчинити крадіжку проникли на територію автозаводу, де на навантажувальній рампі під'їзних колій лежали автодеталі до автомобіля "DAEWU", і стали перекидати їх через бетонну огорожу. Предметом посягання стали двоє дверей і чотири крила загальною вартістю 22000 гривень. Перекинувши першу автодеталь вартістю 9 000 гривень вони заховали її в кущі, а при перекиданні наступної - були затримані. Територія заводу з метою охорони матеріальних цінностей, що на ній перебували, по всьому периметру була огорожена бетонною огорожею та металевою сіткою і обладнана охоронною сигналізацією, вона також постійно охоронялась підрозділом позавідомчої охорони.

8. Гордій, підбравши ключі, проник у житло Остапа. Коли Гордій з викраденими речами виходив з квартири, Остап якраз повертався додому і зауваживши, що з його квартири виходить незнайома людина з його речами, намагався затримати останнього.

9. Семен на станції в момент відправки пасажирського поїзда, через відкрите вікно з допомогою гачка в присутності пасажирів, викрав плащ, який належав Леоніду.

10. Яків умовив Павла, який мав мікроавтобус “Форд”, допомогти йому та Микиті у перевезенні викраденого майна. Вночі Павло привіз Якова та Микиту на домовлене місце недалеко від телевізійного заводу. Яків та Микита проникли у склад готової продукції і викрали чотири кольорові телевізори загальною вартістю 9200 гривень, які завантажили у мікроавтобус і відвезли додому Микиті. За надані послуги Павлові заплатили 1000 гривень.

11. Лев та Роман в нетверезому стані біля магазину зупинили Бориса й стали вимагати, щоб той віддав їм гроші. Борис відповів, що грошей їм не дасть, тоді Лев вдарив його кулаком у голову, а Роман – ногою в живіт. Борис намагався сховатися від них у магазині, але Лев догнав його та під погрозою ножа обшукав і забрав 4800 гривень, що становило його місячну зарплату. За висновком судово-медичної експертизи Борису були заподіяні тілесні ушкодження, що були небезпечними для життя потерпілого в момент заподіяння.

12. Данило з метою заволодіння індивідуальними речами, напав на Богдана, вдарив його сокирою у голову, а потім зняв з потерпілого шапку, пальто та годинник. Від отриманих тілесних ушкоджень Богдан на місці події помер.

13. Пилип зайшов у касу селянської спілки й, скориставшись переляком жінки-касира, вихопив з відкритого сейфа пакет з грішми на суму, що складала місячну зарплату працівників спілки. Пилипа затримав бухгалтер селянської спілки, якому винний, чинячи опір при затриманні, вибив ліве око. Гроші (21 000 грн.) при цьому були у лівій руці Пилипа.

14. Віктор, після звільнення з місць позбавлення волі, де відбував покарання за крадіжку індивідуального майна громадян, роздобув макет пістолета, вночі напав на сторожа бази продуктових товарів, й продемонструвавши цей макет та погрожуючи потерпілому, що вб’є, викрав 20 пляшок горілки.

15. Програмісти Євген та Микола змовилися з оператором банку Галиною й дізналися від неї номери розрахункових рахунків та інші необхідні реквізити підприємств, які обслуговувались банком через систему електронних розрахунків. Вибравши акціонерне товариство, на рахунку якого був великий залишок грошових коштів, Євген та Микола орендували кілька квартир, встановили там комп’ютери й через факс-модеми зв’язалися з комп’ютером банку. В період найбільшого завантаження вони увійшли в систему електронних розрахунків банку розблокувавши обмеження доступу, і передали від імені цього акціонерного товариства платіжне доручення на суму 800 000 гривень про перерахунок коштів на ім’я одного з підприємств, яке вони зареєстрували на підставних осіб для здійснення розкрадання. В цей же день ці кошти були перераховані на інше підприємство, яке на них закупило валюту і по фіктивному контракту перерахувало в одну із офшорних компаній на Кіпрі.

Протягом тижня акціонерне товариство виявило нестачу коштів на своєму розрахунковому рахунку.

16. Сергій зайшов за незнайомою йому Наталею в під'їзд будинку, а пізніше в ліфт, зупинив його між поверхами, розкрив складний ніж і став вимагати у потерпілої гроші. Наталя відповіла, що грошей з собою у неї не має. Після повторної вимоги Сергій отримав таку ж відповідь і відпустивши ліфт, вийшов з нього.

17. Гнат за два місяці виготовив з латуні десять фальшивих монет дореволюційного карбування номіналом десять карбованців і збув їх Гаврилу під виглядом золотих за ціною 350 гривень за кожен монету.

18. Микита, визнаний особливо небезпечним рецидивістом, повертався з місць позбавлення волі й їхав в пасажирському поїзді. Вночі в тамбурі, погрожуючи ножем, відібрав у Олексія сумку з речами, а коли потерпілий намагався покликати на допомогу, Микита скинув його з поїзда. Олексій загинув.

19. Іван, Максим і Зиновія розпивали у останньої вдома спиртні напої. Зиновія за чаркою розказала їм про свої сварки з колишнім коханцем Орестом. Максим запропонував «заступитись» за неї і всі троє пішли в квартиру, де проживав Орест, щоб його побити і полякати. Коли двері відчинила дружина Ореста, Іван відштовхнув її і попрямував у вітальню. Побачивши Ореста почав наносити йому удари ногою та металевим ланцюгом, заподіявши тілесні ушкодження, внаслідок яких потерпілий перебував на лікуванні 21 день. Дружині Ореста Максим погрожував ножем, щоб не здіймала галасу. Перед відходом, Максим побачивши, що квартира у Ореста добре обставлена. Запропонував Зиновії пройтись по кімнатах і прихопити, що є найцінніше, і вони, скориставшись переляком господарів, винесли з квартири речей на суму 25 000 гривень. Іван в цей час вже перебував на вулиці.

20. Георгій та Володимир написали анонімну записку директору спільного підприємства «Полсак» Яцеку, щоб він 15 квітня в обумовленому місці поклав 10 тисяч доларів США, інакше один з магазинів підприємства буде спалений, а сам він - вбитий. Яцек виконав вимогу, а винні заволоділи грошима.

21. Гафія, знаючи що Северин збирається одружитись з Соломією і не сказав останній, що був раніше засуджений за зґвалтування, прийшла до Северина й заявила, що розкаже про все його нареченій та її батькам, якщо він не погодиться заплатити їй 3 000 гривень. Северин відмовився заплатити Гафії вказану суму і заподіяв їй побої.

22. Ганна, працюючи білетером у кінотеатрі, систематично пропускала в зал громадян без квитків, а гроші, отримані від них, привласнювала. Встановлено, що таким чином вона привласнила 861 гривню.

23. Макар, скориставшись відсутністю охорони, проник на територію нафтобази, збив молотком замок на цистерні з бензином і набрав у бочку 200 л бензину А95. Оскільки Макар не зумів щільно закрити кран на цистерні, весь бензин, що був в цистерні /10 тонн/ витік на землю.

24. Олександр вночі проник на територію маслозаводу, а через квартиру – в склад готової продукції і викрав звідти 2 коробки масла. Масло він сховав в кущах на території маслозаводу, маючи на меті винести його з території заводу в більш сприятливий час. Однак зробити цього не зміг, так як сховане масло було знайдене працівником заводу й повернуто на склад.

Рекомендована література:

1. Вавриш А. В. Класифікація потерпілих від злочинів проти власності у сфері будівництва. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 215-225.

2. Глушков В. О., Дорохіна Ю. А. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти власності. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2017. № 1 (1). С. 126-134.

3. Карп'юк М. В. Насильницькі злочини проти власності за кримінальним правом України та Республіки Польща: порівняльний аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : за спеціальністю 12.00.08. Львів, 2016. 23 с.

4. Панов М. І., Олійник П. В.. Злочини проти власності. *Вісник асоціації кримінального права України*. 2016. № 2 (7). С. 292-296.

5. Харченко В. Б. Майно як предмет злочинів проти власності та предмет суспільних відносин права власності на речі та інші речові права. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2017. № 2 (16). С. 121-131.

ТЕМА 8. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Під час митного огляду в зоні митного контролю морського порту «Одеса» працівниками митниці у Володимира при виїзді з України було знайдено та вилучено старовинну ікону, яку він збирався збути в Туреччині.

2. Директор фірми взяв кредит в комерційному банку під умову купівлі обладнання, але гроші, відповідно до заздалегідь обдуманого плану, пустив на погашення раніше взятих кредитів. Кредит він збирався повернути після продажу офісу, який не вдалося продати. Внаслідок цього банку заподіяні збитки на суму 120 тис. грн.

3. Громадянин Німеччини придбав приватну фірму в м. Києві для здійснення під її прикриттям вивезення історичних цінностей.

4. Головний лікар державної лікарні використав бюджетні гроші (11017 грн.) на придбання оргтехніки, замість придбання медпрепаратів.

5. Приватний підприємець ухилився від сплати податків у розмірі 29000 грн. До початку судового засідання адвокат подав прохання звільнити особу від відповідальності, оскільки вона сплатила усі податки. За яких умов особа

може бути звільнена від кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків?

6. Петро домалював олівцем один нуль на валюті США номіналом 10 доларів з метою придбати мобільний телефон.

7. Іван організував фірму по виробництву меблів. Враховуючи неповернення грошей від фірм-посередників, він домовився з бухгалтером Сулимою штучно зменшити загальний прибуток виробництва. В результаті чого державі було заподіяно збитків на суму 100 тис. грн. Дайте кримінально-правову оцінку діям винних осіб.

8. Кузьма зареєстрував підприємство з обмеженою відповідальністю «Сокіл». Працівники підприємства займалися проведенням оперативно-розшукових заходів. Ця діяльність не була зазначена в статуті підприємства. Дайте кримінально-правову характеристику діям Кузьми.

9. Підприємці Кондрат, Гриша та Данило домовились про встановлення на ринку свого міста певної ціни на цукор, щоб інші підприємці з інших міст не змогли конкурувати з ними. Підприємець Леонід, котрий приїхав з села, побачивши не вигідність продажу свого цукру, вирішив «натиснути» на місцевих бізнесменів. Він прийшов до Кондрата додому і, погрожуючи вбивством, попередив про заподіяння тяжкої шкоди не тільки йому, але й іншим підприємцям, якщо вони не змінять свого ставлення до ціни на цукор. Дайте кримінально-правову характеристику діям Леоніда.

10. Слідчий прокуратури, у вільний від роботи час, займався укладанням угод купівлі-продажу квартир. Дайте кримінально-правову оцінку діям слідчого.

11. Робітник сільгосп підприємства Рашид на базарі реалізував 5 тонн помідорів за більш високою, проти встановленої підприємством, за товарними накладними, ціною. Різницю, що складала 200 грн., між передбаченою та фактичною виручкою він привласнив.

12. Карл та Прохор організували підпільний цех з вироблення горілчаних виробів. При виробництві вони використовували недоброякісну сировину. Вони купляли підроблені акцизні марки і наклеювали їх на пляшки. Після придбання і вживання горілки виробництва цієї «фірми» двоє громадян отруїлися і перебували у лікарні три тижні. Підпільні виробники отримали дохід у сумі 17 896 грн.

13. Приватний підприємець Платон придбав завідомо для нього викрадений автомобіль. Чи буде Платон притягнутий до кримінальної відповідальності?

14. Президент концерну Мар'ян доручив відкрити у Швейцарії своєму адвокату Любомиру валютний рахунок на своє ім'я.

15. Приватна фірма «Правник» займалася проведенням криміналістичних експертиз без ліцензії.

16. Приватна фірма «Роланд» займалася виробництвом дисків з комп'ютерними програмами. Відповідної ліцензії і авторських прав на

програми фірма не мала. Дохід фірми склав 807 400 грн. Кваліфікуйте дії директора цієї фірми.

17. Керівник ТОВ «Довіра» Максим, не маючи змоги своєчасно повернути отримані від одного з банків кредити, які використав не за цільовим призначенням, дав наказ про офіційне повідомлення про фінансову неспроможність цього товариства.

18. ТОВ «Саф'ян» займаючись виробництвом шкіряного взуття офіційно зареєструвало при своєму підприємстві магазин із однойменною назвою по продажу своєї продукції. Поряд з цим в різних районах м. Києва вони створили торговельні точки із такою ж назвою, на які офіційного дозволу не мали. В податкових звітах показували діяльність лише офіційно зареєстрованого магазину, а неконтрольований прибуток із торговельних точок привласнювали. При цьому продукцію, яку відпускали на продаж в такі місця, визначали як виробничий брак. Вирішіть питання про кримінальну відповідальність керівництва ТОВ «Саф'ян».

19. Майстер державного телерадіоательє Іван приймав у ремонт від громадян електроприлади, не виписуючи квитанції. Гроші за виконану роботу він обертав на свою користь.

Варіант 2. Виписуючи квитанції у двох примірниках, Іван один примірник видавав замовникам, а другий знищував, обертаючи оплату на свою користь.

Варіант 3. Обманюючи замовників, Іван брав від них гроші в підвищеному розмірі, для бухгалтерії виписував квитанції із зазначенням справжньої вартості виконаних робіт, а різницю обертав на свою користь.

20. Протягом останніх декількох років Жак і Тамара, працюючи відповідно генеральним директором та головним бухгалтером приватної страхової компанії, не мали індивідуальної ліцензії Національного банку України на проведення операцій з валютними цінностями, приймаючи від громадян страхові внески та здійснюючи виплати (видача відсотків по укладених договорах страхування, повернення початково внесених сум, виплати по листах непрацездатності, надання кредитів тощо) в іноземній валюті. Всього ними було прийнято страхових платежів на суму 166295 доларів США, 13264 євро та 117000 російських рублів, а видано 6688 доларів США, 6144 євро та 83000 російських рублів. Залишкова сума (99497 доларів США, 7120 євро та 74000 рублів РФ) склала, як визнав суд у вироку, доход страхової компанії. Податок на вказаний доход становив 5328 гривень, який Ж. і Т. не декларувався і в державний бюджет не надходив. Внаслідок бездокументного і необґрунтованого витрачання валютних цінностей, прийнятих від страхувальників, на день припинення незаконної діяльності Жака і Тамари, залишились не виплаченими та не поверненими страхувальникам 102863 доларів США, 71200 євро та 74000 російських рублів.

Рекомендована література:

1. Волинець Р. А. Аналіз суб'єктного складу злочинів, що посягають на фондовий ринок, передбачених статтями 223-2 та 232-2 Кримінального кодексу України. *Приватне та публічне право*. 2018. №1. С. 113-117.

2. Клочко А. М., Дігтяр А. О. Розмежування банківської та комерційної таємниці як об'єктів кримінально-правової охорони та забезпечення права інтелектуальної власності. *Форум права*. 2018. № 5. С. 50-58.

3. Крайник Г. С., Заточна В. О. Проблемні питання кримінальної відповідальності за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних у злочинний спосіб. *Науково-теоретичний журнал «Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені ЕО Дідоренка»*. 2019. № 1(85). С. 139-147.

4. Кудлак А. Б., Пасека О. Ф. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері господарської діяльності : посібник для підрозділів Національної поліції у схемах. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 120 с

5. Харчук О. О., Коритнік С. А. Основні способи ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів. *Міжнародний науковий журнал*. 2016. № 6 (3). С. 153-156.

ТЕМА 9. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ

I. Проведіть розмежування таких складів злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів, що розмежовуються	Спільні ознаки таких складів злочинів	Розмежувальні ознаки (ознаки складу злочину, за якими проводиться їх розмежування)	Зміст ознак, характерних для кожного із складів злочинів
а) ст.236 КК України “Порушення правил екологічної безпеки” - ст. 253 КК України “Проектування чи експлуатація споруд без систем захисту довкілля”.			
б) ст. 242 КК України “Порушення правил охорони вод” - ст. 243 КК України “Забруднення моря”.			
в) ст.252 КК України “Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду” - ч. 2 ст. 240 КК України “Порушення правил охорони надр”; ст. 246 КК України “Незаконна порубка лісу”.			
г) ст. 245 КК України “Знищення або пошкодження лісових масивів” - ст. 246 КК України “Незаконна порубка лісу”.			

II. Проведіть відмежування складів злочинів і складів адміністративних правопорушень(заповніть таблицю):

Склади правопорушень, що розмежовуються	Спільні ознаки	Відмежувальні ознаки (ознаки)	Зміст ознак, характерних для

	таких складів правопорушень	складу правопорушення, за якими проводиться їх розмежування)	кожного із складів правопорушень
а) ст.238 КК України “Приховування або перекручення відомостей про екологічний стан або захворюваність населення” - ст.82 ³ КпАП України “Приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитами посадових осіб і зверненнями громадян та їх об’єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними”			
б) ст.248 КК України “Незаконне полювання” - ст.85 КпАП України “Порушення правил використання об’єктів тваринного світу”			
г) ст.252 КК України “Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об’єктів природно-заповідного фонду” - ст.91 КпАП України “Порушення правил охорони та використання територій та об’єктів природно-заповідного фонду”.			

III. Розв’яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Внаслідок порушення правил зберігання стратегічних запасів нафти на підземному нафтосховищі, на глибині 25 метрів, сталася розгерметизація сховища. Частина нафти заповнила природні пустоти. Сталася загроза забруднення прісних вод, за рахунок яких проводилось водопостачання великого міста. Проведеними аварійними роботами загрозу було ліквідовано.

2. Щоб виростити добрий врожай овочів на поливних землях, директор агрофірми Павло перевищив ліміт забору води з водойм району. Це призвело до масового знищення малька різних порід риб у мілких місцях.

3. Пилип був затриманий працівниками рибоохорони в той момент, коли ставив сітки на Канівському водосховищі. Всього у нього було вилучено 5 сіток, які він встиг поставити, але в сітках виявилось тільки два судаки.

4. Харитон випадково, моторним човном, на якому плив морем, зачепив саморобну снасть, встановлену невідомим. Він знайшов там 5 живих осетрів, яких забрав із собою. Надайте правову оцінку дій Харитона.

5. Олесь петлями, які ставив у воді, виловив за сезон 136 ондатр, а здобуті шкури продавав.

6. Щоб полегшити собі роботу, двірник СББ «Чуйкова» Борис самовільно зрубав навколо будинку, який закріплений за ним, 3 каштани, 2 акації та 4 клени, спричинивши шкоду, яка у 250 разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

7. Павло та Устім без ліцензії вбили лося та кабана, після чого звернулись за допомогою до Нестора. Останній, знаючи, що полювання було незаконним, допоміг відвезти вбитих тварин до Павла, а потім розробив туші. Чи буде Нестор співвиконавцем злочину, передбаченого ч. 1 ст. 248 КК «Незаконне полювання»?

8. Старший егер Казимир, використовуючи своє службове становище, здійснював полювання в заборонений час на території заповідника, де він працював. Він вполював кабана, чим спричинив істотну шкоду.

9. Марк зрубав у лісі 28 сухостійних сосен, розпиляв їх і привіз додому. Чи буде такий ліс предметом злочину, передбаченого ст. 246 КК України?

10. Як потрібно кваліфікувати дії Святослава, в результаті яких відбулося знищення зелених насаджень вздовж залізниці, яке сталось під час випалювання стерні на полях, що здійснювалося під його керівництвом?

11. Гриша в лісі знайшов нору з маленькими бабаками. Він приніс їх додому і почав нацьковувати собак, в присутності малолітнього сина, до тих пір, поки вони не розірвали бабаків.

12. Прикордонники затримали катер з румунськими громадянами, представниками нафтовидобувної компанії, під час геологорозвідувальних робіт. Роботи проводились без дозволу на континентальному шельфі України. Надайте правову оцінку дій румунських громадян.

13. Приватний підприємець Макар орендував у селян 200 га землі і протягом 5 років вирощував соняшник. Це призвело до того, що вказані землі за понад 2 роки втратили властиву їм родючість.

14. Через аварію, яка загрожувала затопленням, капітан теплохода «Михайло Светлов» прийняв рішення скинути у море частину палива, близько 200 тонн. Це сталося хоч і поблизу берегів України, але у відкритому морі. Теплохід, що став значно легшим без перешкод, доплив до Одеси. Про аварійне знищення пального капітан нічого не повідомив.

15. Навесні минулого року в одному з урочищ на землях сільськогосподарського призначення Микита вогнем знищив сухі дикоростучі трави, рослинність та її залишки.

16. Федор на водосховищі без належного дозволу за допомогою ставної рибальської сітки займався рибним промислом та виловив рибу, зокрема лин в кількості 15 шт. вартістю 119 гривень за штуку.

17. Гастон, знаходячись на території біосферного заповідника, підпалив очерет і рослинні зарості, внаслідок чого вогнем знищив очерет площею 6,12 га, заподіявши біосферному заповіднику матеріальний збиток в сумі 122,4 тис. гривень.

18. Дмитро за попередньою змовою з Тимуров, знаходячись в заповідній зоні з використанням мисливської зброї (рушниці ІЖ 27 Е), здійснили відстріл оленя – самця віком 2 роки вартістю 17 тис. гривень і самки оленя віком 6 років зі сформованим 5 місячним плодом вартістю 24,5 тис. гривень.

19. Леонід, перебуваючи на території водосховища, займався рибним промислом із застосуванням дерев'яного човна та однієї ставної рибачької сітки з розміром вічка 55 x 55 мм довжиною 100 метрів, в результаті чого ним було добуто рибу: лящ в кількості 1 шт. вартістю 170 грн. за 1 шт.; лин в кількості 1 шт. вартістю 119 грн. за 1 шт.; воблу в кількості 20 шт. вартістю 85 грн. за 1 шт., чим завдав збитків державі на загальну суму 1989 гривень.

20. Максим без спеціального дозволу спиляв чотири дерева дуба. Діями Максима було значно знижено повноту деревостану та порушено санітарний стан насаджень, які перестали виконувати свої захисні властивості, заподіявши лісовому господарству шкоду в розмірі 26,9 тис. гривень.

Рекомендована література:

1. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля : Постанова Верховного суду від 10.12.2004 р. № 17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04>.

2. Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000 р. № 1478-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>.

3. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.

4. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2013-%D0%BF>.

5. Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів : Наказ Мінприроди України від 20.07.2009 р. № 389. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0767-09>.

6. Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування збитків, заподіяних внаслідок забруднення із суден, кораблів та інших плавучих територіальних і внутрішніх морських вод України : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.07.1995 р. № 484. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/484-95-%D0%BF>.

7. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 23.07.2008 р. № 665. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2008-%D0%BF>.

8. Про затвердження Такс для обчислення розміру відшкодування збитків, завданих унаслідок порушення законодавства в галузі мисливського господарства та полювання (крім видів, занесених до Червоної книги України) : Наказ Мінагрополітики України, Мінприроди України від 19.06.2017 р. №301/222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0842-17>.

9. Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування (збирання) або знищення цінних видів водних біоресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2011 р. № 1209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-%D0%BF>.

ТЕМА 10. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

I. Проведіть відмежування таких складів злочинів проти громадської безпеки від адміністративних правопорушень:

а) ст. 263 КК України - ст. 190 КпАП України

б) ст. 264 КК України - ст. 191 КпАП України

II. Назвіть статті злочинів проти громадської безпеки, що перебувають у конкуренції загальної та спеціальної норм.

III. Назвіть статті злочинів проти громадської безпеки, що перебувають у конкуренції частини і цілого.

IV. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Під час відправки приміського поїзду зі ст. «Верхній Токмак» під одним з вагонів пролунав вибух, внаслідок якого вагон було пошкоджено, а пасажиру, який знаходився в тамбурі, спричинені тяжкі тілесні ушкодження. Згодом було встановлено, що вибухнула граната, яку поклав під вагон 14-річний Роман. Як він пояснив, гранату він знайшов на узбіччі і поклав просто так, щоб подивитись, як вона вибухне.

2. Ніконор, Коля, Марат домовились чинити напади на громадян. Для залякування вони застосовували пістолет ТТ, який був непридатним для стрільби (зламана бойова пружина). Всього вони вчинили 5 нападів, забираючи у потерпілих майно, які ті мали при собі.

3. Щоб уникнути контрольної роботи з математики, 14-річний Альоша повідомив телефоном, що школу, де він навчається, заміновано. Цього дня заняття в школі були зірвані.

4. Шарля було притягнуто до кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 260 «Участь у діяльності не передбачених законом збройних формувань». Адвокат звернувся з клопотанням до суду звільнити Шарля від кримінальної відповідальності в зв'язку з тим, що він добровільно вийшов з формування і 6 місяців ніякої участі в його діяльності не брав. Чи підлягає клопотання задоволенню?

5. Леонід з метою крадіжки проникнув у квартиру. Коли він почав складати речі у валізу, випадково побачив заряджений револьвер. Разом з речами він забрав і той револьвер. Згодом з'ясувалось, що хазяїн квартири зберігав вогнепальну зброю незаконно.

6. Максим був затриманий нарядом поліції в момент, коли він купив у невідомого саморобний фінський ніж і поклав його до кишені. Чи підлягає він кримінальній відповідальності?

7. Тихон працював на заводі по виробництву автоматичної зброї. Протягом кількох місяців він таємно виносив з заводу напівоброблені деталі до АКМ, потім вдома ретельно доробляв їх. Коли всі деталі були готові, Тюрін зібрав автомат, придатний до стрільби, та продав його.

8. Карен вирішив почистити мисливську рушницю після полювання і дістав її з металевої скриньки, де вона зберігалась. У цей час до нього в гості прийшла Альона. Карен запросив її до кімнати, а сам вийшов на кухню приготувати каву. Альона взяла рушницю, почала її оглядати, а коли Карен

повернувся, жартома направила рушницю в його бік і натиснула на спусковий гачок. Пострілом Карену були спричинені тяжкі тілесні ушкодження.

9. Вано під час ремонту автомобіля, що належав Борису, займався електрозварювальними роботами без відповідного дозволу. Щоб уникнути плати за електроенергію, він накинув дроти зварювального апарата на лінію електромережі, що проходила повз його будинок. Дроти на лінії обірвались і замкнули, що призвело до виникнення пожежі, внаслідок якої автомобіль, вартістю 587800 гривень, повністю згорів.

10. Єгор, раніше засуджений за ч. 1 ст. 185 КК «Крадіжка» (судимість не знята і не погашена), вчинив таємне викрадення вогнепальної зброї з військового складу.

11. Контролер Кирил виявив у засудженого Бронислава саморобний ніж, який за технічними характеристиками не належить до холодної зброї. Коли Кирил намагався відібрати цей ніж, Бронислав вдарив його в груди, спричинивши тяжкі тілесні ушкодження.

12. Борис, Сашко і Данил організували групи, розробили план діяльності та придбали вогнепальну зброю. Після цього вони почали нападати на жінок, яких вистежували, та гвалтували їх.

13. Інспектор пожежної охорони під час перевірки зафіксував у приміщенні автомаєстерні «Сталер» порушення правил пожежної безпеки. Протягом року директор майстерні Казимир 3-чі притягався до адмін. відповідальності за аналогічні порушення. Чи є в діях Казимира склад злочину, передбачений ст. 270 КК «Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки»?

14. Захар подзвонив в поліцію і повідомив, що він на підприємстві викрав металеву ампулу з радіоактивним ізотопом, яку сховав у потаємному місці. Ампулу Захар обіцяв повернути після того, як перед ним вибачиться за брутальну поведінку його начальник. З'ясувалось, що ніякої ампули Захар не викрадав, хоч і мав таку можливість.

15. Сашко добровільно здав у поліцію вогнепальну зброю: 1 карабін, 2 гранати, 2 пістолета. Під час перевірки зброї було встановлено, що з одного пістолета поранено Костю, при замаху на його життя. Проведеним розслідуванням було встановлено, що стріляв у Костю саме Сашко, а потім вирішив здати зброю, щоб приховати злочин. Він чув, що зброю, яку здають, міліція знищує.

16. Максим зберігав у сейфі мисливську рушницю в розібраному стані. Сейф він постійно тримав закритим, а ключі зберігав на роботі. Його син Руслан (13 років) зламав замок у сейфі, взяв рушницю, зарядив її та випадково вбив свого товариша Костю.

17. Раніше судимий за зберігання вогнепальної зброї Лука був затриманий поліцейськими за те, що розпивав спиртні напої в громадському місці. Під час огляду його рюкзака було вилучено кухонний ніж та арбалет. Слідчий висунув версію, що зазначені предмети не є холодною зброєю.

18. Під час утилізації боєприпасів військовослужбовець Роман кинув непогашений недопалок біля снарядів. Унаслідок цього виникла пожежа та відбувся сильний вибух боєприпасів, що призвело до загибелі вартового. За даним фактом було розпочато кримінальне провадження проти начальника складу Дениса. Адвокат подав скаргу, в якій вказав, що дана подія – це випадок, який не залежав від волі начальника складу.

19. Найманий вбивця Сергій придбавав таблетки радіоактивного ізотопу стронцію та неодноразово застосовував їх під час вбивств. Так, він підклав зазначену таблетку в кабінет директора комерційної фірми, який через два тижня помер. Але після цього загинуло ще дві особи, які працювали в цьому приміщенні. Під час затримання Сергій погрожував викинути таблетки в річку, але це йому не вдалося зробити внаслідок швидких дій поліцейських.

20. Під час спецоперації «Зброя» було затримано трьох осіб, які протягом року вчиняли пограбування ювелірних магазинів. Під час обшуку в квартирі одного з них був вилучений пістолет-кулемет дореволюційних часів. Експертиза визнала цей пістолет вогнепальною зброєю, але колекційним зразком.

Рекомендована література:

1. Вознюк А. А. Видовий об'єкт злочинів, передбачених ст. 255, 257, 258³, 260 Кримінального кодексу України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (13). С. 262-275

2. Голубош В. В. Особливості предметів деяких злочинів проти громадської безпеки. *Вісник асоціації кримінального права України*. 2018. № 1 (10). С. 130-143.

3. Голубош В. В. Характеристика об'єкта злочинів проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 4 (105). С. 163-172.

4. Собко Г. М. Різновиди психічного насильства у злочинах проти громадської безпеки. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 7. С. 183-186.

5. Тихий В. П. Відповідальність за злочини проти громадської безпеки. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2017. № 1. С. 148-154.

ТЕМА 11. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА

I. Проведіть розмежування таких складів злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів, які розмежовуються	Спільні ознаки таких складів	Розмежувальні ознаки (ознаки складу злочину, за якими проводиться	Зміст ознак, характерних для кожного із складів злочинів

	злочинів	їх розмежування)	
а) ст. 275 КК України «Порушення правил, що стосуються безпечного використання промислової продукції або безпечної експлуатації будівель і споруд» - ст. 227 КК України «Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції»			
б) ст. 274 КК України «Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки» - ст. 265 КК України «Незаконне поводження з радіоактивними матеріалами»			
в) ст. 274 КК України «Порушення правил ядерної або радіаційної безпеки» - ст. 236 КК України «Порушення правил екологічної безпеки».			

II. Знайдіть у Особливій частині КК України норми, що перебувають у конкуренції частини і цілого із нормами, що передбачають відповідальність за злочини проти безпеки виробництва.

III. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Бригадир дільничної бригади Кирило посадив помічником на косарку неповнолітнього Андрія, з яким не було укладено трудового договору, не провівши з ним інструктаж, і останньому ножами косарки відрізало стопу правої ноги.

2. Працюючи завідувачем свиноферми в с. Демидівка, Херсонської області, Степан допустив до роботи по підключенню електроенергії учня-електрика Олега, знаючи, що той перебуває у стані алкогольного сп'яніння. Олег був смертельно травмований.

3. Виконуючий обов'язки начальника Іллінецького комбикормового заводу Ярослав дав вказівку трьом жінкам-вантажницям скидати висівки з другого поверху на перший за допомогою спеціальних отворів. При цьому він знав, що захисні решітки цих отворів зняті, а вантажниці не мали досвіду такої роботи і це не входило до кола їхніх безпосередніх обов'язків. Під час роботи сипуча маса висівок затягла до отворів двох працівниць, які впали на перший поверх, де були засипані висівками і згодом загинули від механічної асфіксії.

4. На заводі мінеральних добрив ВО «Хлорвініл» вибухнула колона синтезу аміаку. Жовту хмару аміаку швидко несло вітром низько над землею на цехи, де працювали люди. В день аварії від опіків загинуло 16 людей. Внаслідок вдихання парів аміаку протягом місяця після аварії загинуло 52 людей. Більше, ніж 100 чоловік після того пролежали в лікарні два місяці, лікуючись від хімічного опіку легень. Встановлено, що вибух стався через порушення технології синтезу аміаку. Водень подавався з тиском вищим, ніж це допустимо для цієї хімічної реакції, операторами Михайлом та Зоєю. Крім того, протигазы, які могли б урятувати людей, знаходилися у металевій шафі, закриті на замок. Ключ від замка був у начальника цеху, який в момент вибуху знаходився на іншій дільниці цього ж цеху. Майстра зміни Олега в цей час не було на робочому місці. Він знаходився у відділі кадрів заводууправління, з'ясовуючи питання про свою відпустку. Майстер зміни з іншого цеху,

намагаючись урятувати людей заганяв їх у душові під воду. Так він врятував від смерті та неминучої хвороби легень 40 чоловік. Сам загинув.

5. Працівник очисного забою шахти Василь, знаючи, що ліс для кріплення можна подавати з одного виступу лави на другий тільки за командою кого-небудь із працюючих на нижньому виступі, не отримавши такої команди, кинув у лаву дерев'яну опору, яка, вдарившись об виступ породи, змінила напрямок польоту і впала на бригадира Антона. Антону було заподіяно середньої тяжкості тілесного ушкодження.

6. Механік будівельного майданчика Лев допустив установку і експлуатацію глиномішалки без огороження, порушивши правила експлуатації будівельних механізмів. У цей час на будівельний об'єкт зайшов малолітній Володя. Проходячи біля працюючої глиномішалки, він послизнувся, впав і потрапив під ремені привода вала глиномішалки. Від одержаних ушкоджень Калашников помер у лікарні. Чи зміниться кваліфікація дій Лева за умови, що огорожу було встановлено, але Володя навмисно обминув її?

7. Поліна, працівниця-підрильник, отримала за нарядом 6 кг вибухівки і 20 штук електродетонаторів для обвалу породи. За правилами до кінця зміни невикористана вибухівка і електродетонатори повинні здаватися на склад. Проте Поліна, всупереч цим вимогам, не бажаючи витратити час, викинула 10 штук електродетонаторів, які залишилися у неї, в озеро, що знаходилося поблизу.

8. Начальник локомотиворемонтного цеху Кузьма дав указівку Дмитрію та Тімуру відремонтувати під час перерви мостовий кран. При цьому Кузьма не провів інструктажу і не попередив їх про те, що цю роботу слід виконувати обов'язково в захисних поясах або в підвісній люльці. Дмитро, проводячи ремонт крана, весь час перебував у небезпечному для життя становищі й під час роботи зірвався з візка, що знаходився на висоті семи метрів, упав на цементну підлогу і загинув.

9. Ярослав, дорожній майстер транспортної дільниці, керуючи вантаженням рейок на платформу, проводив його навалом без шпальних прокладок і сортування залежно від довжини. Внаслідок цих порушень рейки під час руху поїзда зсунулися, і однією з них було завдане смертельне поранення робітниці Карині.

10. Під час підняття вантажу Олексій, машиніст підйомного крана торговельного порту, не подав попереднього сигналу, внаслідок чого вантажем, що зірвався зі строп, був убитий вантажник Артем.

11. Валерій працював завідуючим авторемонтною майстернею. Під час перевірки виконання робіт по ремонту автомобіля він, нехтуючи наявністю пально-мастильних матеріалів, запалив сірник, через що виникла пожежа, внаслідок якої зварник Генріх дістав тяжких тілесних ушкоджень.

12. Петро, працюючи механіком дільниці шахти, був відповідальний за безпечну роботу електромеханічного устаткування на своїй дільниці. Під час робочої зміни Петро не вжив заходів з відновлення нормальної роботи вентилятора системи провітрювання. Знаючи, що у зв'язку з цим інтенсивність

провітрювання шахти стала недостатньою, Петро не вжив заходів щодо припинення робіт та підйому гірників на поверхню. Ці порушення призвели до вибуху метано-вугільної суміші, внаслідок чого стався завал забою і загинули четверо гірників зміни. Крім цього, шахті було завдано значної матеріальної шкоди.

13. Директор гранітного кар'єру Артем, порушуючи вимоги законодавства та інших нормативно-правових актів про охорону праці, наказав водіям Павлу та Юрію після восьмигодинної зміни працювати в нічну зміну за водіїв, що захворіли. Заснувши за кермом, водій Юрій зіткнувся своїм вантажним автомобілем з маневровим тепловозом. Машиніст тепловозу від одержаних травм помер.

14. Керівник проектної установи Гаврило на замовлення приватного інвестора Бориса затвердив проект реконструкції житлового будинку по вулиці Північній без врахування стану фундаменту будівлі. Після реконструкції, внаслідок руйнації елементів фундаменту будівлі, утворилась тріщина стіни та виникла загроза обвалення конструкцій будинку.

15. Тімур після виконання робіт, незважаючи на наказ начальника дільниці закрити герметично сильнодіючу й отруйну речовину, забув це зробити. Внаслідок цього наступного дня двоє робітників ледве не отруїлись парами цієї речовини.

16. Адвокат Євген найняв домогосподарку для роботи по дому. Він забув попередити її про правила користування праскою (електрошнур був оголений), що призвело до смерті робітниці.

17. Головний інженер не проінструктував робітників нічної зміни, що призвело до заподіяння одному з працівників середньої тяжкості тілесного ушкодження.

18. Директор шахти Олег не забезпечив своєчасну заміну рятувального обладнання, що призвело до загибелі 12 шахтарів.

19. Головний інженер АЕС Толік не звернув увагу на критичний стан температури в реакторі, що призвело до аварії та опромінення декількох працівників станції.

20. Громадянин іноземної держави Юстас придбав в Україні капсулу з ураном, яку зберігав у себе в готельному номері. Внаслідок отриманого опромінення прибиральниця готелю 2 місяці знаходилась на стаціонарному лікуванні.

Рекомендована література:

1. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

2. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

3. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

4. Про пестициди і агрохімікати : Закон України від 02.03.1995 р. № 86/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-%D0%B2%D1%80>.

5. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ : Закон України від 12.12.1991 р. № 1972-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12>.

6. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва : Постанова Верховного суду України від 12.06.2009 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-09>.

7. Перелік робіт з підвищеною небезпекою (НПАОП 0.00-4.12-2005) : Наказ Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0232-05>.

ТЕМА 12. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

I. Проведіть розмежування таких складів злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів, які розмежовуються	Спільні ознаки таких складів злочинів	Розмежувальні ознаки (ознаки складу злочину, за якими проводиться їх розмежування)	Зміст ознак, характерних для кожного із складів злочинів
а) ст. 291 КК України “Порушення чинних на транспорті правил” ст. 288 КК України “Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення дорожнього руху”			
б) ст. 287 КК України “Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації” - ст. 271 КК України “Порушення вимог законодавства про охорону праці”.			
в) ст. 289 КК України “Незаконне заволодіння транспортним засобом” - ст. 185 КК України “Крадіжка”			

II. Виконайте наступні завдання:

1. Випишіть злочини, що передбачені нормами розділу XI Особливої частини КК України, які вчиняються загальним суб’єктом.

2. Випишіть склади злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту, кваліфікуючими ознаками яких в законі одночасно названо загибель людей або інші тяжкі наслідки. Встановіть зміст цих ознак.

3. Випишіть статті (частини статей) розділу XI Особливої частини КК України, які передбачають відповідальність за злочини, суспільно-небезпечне діяння у яких виражається у порушенні певних правил. Знайдть та випишіть реквізити нормативних актів, що встановлюють ці правила.

III. Підготуйте відповіді на наступні питання:

1. Чи можна вчинити злочин, передбачений ст. 281 КК «Порушення правил повітряних польотів», у той час, коли літак перебуває на землі? Відповідь обґрунтуйте, посилаючись на законодавство України.

2. Перерахуйте всіх, хто є потерпілими від злочину, передбаченого ст. 284 КК «Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха» та коротко охарактеризуйте їх.

3. Як потрібно кваліфікувати дії винної особи, яка під час ремонту автомобіля, при виконанні зварювальних робіт, знищила номерну панель з ідентифікаційними номерами транспортного засобу?

4. Дайте розгорнуту відповідь чим відрізняються поняття угон та захоплення в диспозиції ст. 278 КК?

III. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Генадій та Максим вночі зняли 1,5 кілометра мідного дроту з лінії міського трамваю, що призвело до тривалої зупинки руху. Дріт вони здали на металобрухт.

2. Макар побачив, що жінка запізnilась на потяг, бо той вже почав рух, і натиснув на стоп-кран. Це призвело до затримки руху на 2 хвилини

3. Водій Гигорій порушив правила проїзду перехрестя, внаслідок чого 15 пасажирів автобуса, з яким зіткнувся його автомобіль, отримали легкі тілесні ушкодження.

4. 17-річний Філіп без дозволу взяв автомобіль, що належав батькові, і під час руху смертельно травмував пішохода. Як кваліфікувати його дії? Чи буде в даній ситуації нести кримінальну відповідальність батько?

5. Іван в нетверезому стані керував бричкою, де знаходилась також і його дружина. Прогавивши поворот дороги, він вискочив на узбіччя та зачепився колесом за телеграфний стовп. Внаслідок зіткнення жінка зазнала тяжких тілесних ушкоджень.

6. Водій Андрій під час будівництва власного будинку неправильно поставив підпорки, і під час підйому вантажу автокраном було смертельно травмовано одного з робочих.

7. При порушенні правил маневрування водій ВА3-2109 Сірик смертельно травмував пішохода, але не зупинився, а, збільшивши швидкість, намагався втекти з місця події. На повороті він не впорався з управлінням і зіткнувся з вантажним автомобілем, який стояв на узбіччі. Внаслідок зіткнення загинув пасажир легковика. Кваліфікуйте дії Сірика.

8. Щоб вмістити всіх бажаючих, власник автомобіля ВАЗ-2105 Кирил посадив на коліна Марію і попросив її керувати, а сам здійснював інші дії по управлінню автомобілем. В результаті такої їзди, керованої двома особами, автомобіль зіткнувся з електроопорою і четверо пасажирів, що сиділи позаду, отримали тяжкі тілесні ушкодження. Хто є виконавцем злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК? Також, кваліфікуйте дії винних осіб.

9. Павло зустрів на зупинці таксі знайому Дарію, від якої дізнався, що вона запізнюється на поїзд, а водій автомобіля «ДЕУ», який стоїть на зупинці, снідає в кафе напроти. Павло відкрив автомобіль і відвіз Дарію на вокзал. Свої дії він виправдовував тим, що сам працював у тому ж таксопарку і мав намір одразу повернути автомобіль.

10. Пасажир автобуса Женя, під час поїздки, викинув через відкрите вікно порожню скляну пляшку, яка вдарила пішохода, що стояв на тротуарі. Пішоходу були спричинені тяжкі тілесні ушкодження.

11. Григорій, якого раніше засуджено за злочин, передбачений ч. 2 ст. 188¹ КК «Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання», після відбуття покарання було затримано за незаконне заволодіння чужим мотоциклом МТ, вартість якого 6000 грн.

12. З вини майстра будівельної ділянки Тимура не було забезпечено огорожі будівельного майданчика, де споруджувався підземний перехід. Внаслідок порушення зазнали травм три пішохода. Одному з них були спричинені середньої тяжкості тілесні ушкодження, а двоє зазнали легких тілесних ушкоджень.

13. Пілот Андрій, необачно знизивши висоту польоту, гелікоптером зачепив будівельний підйомний кран, внаслідок чого кранівнику Леоніду були заподіяні тяжкі тілесні ушкодження.

14. Федір сів у таксі та, погрожуючи водію вогнепальною зброєю, примусив останнього слідувати за місто по вказаному ним маршруту. По ходу руху автомобіль був затриманий патрульними поліцейськими.

Варіант 2: Федір таємно вилучив таксі для того, щоб доставити до лікарні тяжко хворого Жоржа.

15. Дмитро сидів за кермом закріпленого за ним автомобіля МАЗ на території комбінату. Завідуюча складом Ліда попросила його за допомогою автомобіля підштовхнути ближче до складу вагон-холодильник, який стояв на колії. Дмитро дав згоду, і за допомогою деревини, яку підтримували робітники складу, почав штовхати заднім бортом кузова автомобіля вагон-холодильник. Під час чергового поштовху деревина зламалась і робітник Сергій був смертельно травмований.

16. Максим та Микола поїхали мотоциклом, що належав Мксиму, у сусіднє село. Там вони вжили спиртні напої, після чого вирішили повернутися додому. Спочатку за кермо сів Максим, але потім запропонував керувати мотоциклом Миколі, який був позбавлений права на управління автотранспортом. Під час руху Микола перевищив швидкість руху, не впорався

з керуванням, внаслідок чого мотоцикл перекинувся і Максим отримав тяжкі тілесні ушкодження.

17. Капітан судна Дмитро, слідуючи в комерційний круїз, отримав повідомлення про необхідність надання допомоги вантажному судну із десяти членів команди, що поблизу зазнало аварії. Дмитро в допомозі відмовив, мотивуючи це тим, що на його борту перебуває понад 500 пасажирів, якими він ризикувати не може.

18. Тимур, із погрозою застосування насильства, що є небезпечним для життя, заволодів автомобілем Андрія. Через деякий час, усвідомивши вчинене, повернув транспортний засіб власнику, відшкодувавши матеріальні та моральні збитки.

19. Олексій і Максим з метою доїхати додому в пізній час, підійшли до припаркованого біля будинку автомобіля та проникли в його салон. Не змігши запустити двигуна, стали штовхати його, не покидаючи надію запуску. При цій спробі були затримані поліцейськими.

20. Андрій, керуючи моторним човном, з неухважності здійснив наїзд на неповнолітнього Павла, який купався поблизу берега річки. В результаті отриманих ушкоджень неповнолітній помер на місці пригоди.

Варіант 2: Неповнолітньому було заподіяно легке тілесне ушкодження.

Рекомендована література:

1. Бантишев О. Ф., Романюк Б. В. Окремі питання відповідальності за злочини проти безпеки руху чи експлуатації транспорту. *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2015. № 3 (36). URL: http://www.law.nau.edu.ua/images/Nauka/Naukovij_jurnal/2015/statji_n3_36_2015/3.pdf.

2. Данилевський А. О. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 2 (63). С. 142-149.

3. ДТП: від причини до наслідків. URL: https://zib.com.ua/ua/121639-verhovniy_sud_zrobiv_visnovok_schodo_porushen_pdr.html.

4. Мисливи В. А. Транспортний засіб як предмет злочинів проти дорожнього руху й експлуатації транспорту. *Право і суспільства*. 2018. № 5. С. 188-194.

5. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті : Постанова Верховного суду України від 23.12.2005 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05>.

ТЕМА 13. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ

I. Проведіть розмежування таких складів суміжних злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів	Спільні ознаки	Розмежувальні ознаки	Зміст цих ознак
ст. 293 КК України «Групове порушення громадського порядку» та ч. 2 ст. 296 КК України «Хуліганство, вчинене групою осіб»			
ст. 293 КК України «Групове порушення громадського порядку» та ст. 294 КК України «Масові заворушення»			

II. Виконайте наступні завдання:

1. Знайдіть у Розділі XII Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає предмет.

2. Знайдіть у Розділі XII Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає мета/мотив.

III. Підготуйте відповіді на наступні питання:

1. Хто може бути суб'єктом злочину, передбаченого ст. 293 КК України та ст. 294 КК України? Встановіть спільне та відмінне.

2. Укажіть момент з якого злочин, передбачений ст. 295 КК України вважається закінченим. Охарактеризуйте цей момент.

3. Чи можливо притягнути до кримінальної відповідальності винну особу, яка під час хуліганських дій, що виражались у знищенні чужого майна, вчинила умисне вбивство з хуліганських мотивів?

4. Чи можливо притягнути до кримінальної відповідальності особу, яка знищила надмогильний хрест з хуліганських мотивів?

IV. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Григорій, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, нецензурно лаявся на трамвайній зупинці. Пасажири викликали поліцію. Коли наряд поліції намагався припинити його дії та доставити у відділок, Григорій вчинив опір, в поєднанні із спричиненням фізичного болю працівникам поліції Жорі та Костянтину.

2. Дмитро із хуліганських мотивів, застосовуючи газовий пістолет, якого мав при собі, завдав болю двом перехожим, яких випадково зустрів біля будинку.

3. Андрій під час похорон побачив у покійника 2 золотих персні. Вночі він розкопав могилу, зняв з покійника персні та акуратно привів місце поховання в порядок. Його дії ніхто не помітив.

Варіант 2. Андрій не встиг зняти другого персня із покійника, як був затриманий охоронцем кладовища, який викликав поліцію.

4. Павло, перебуваючи в стані сильного алкогольного сп'яніння, о десятій годині вечора помилково зайшов у чужий будинок, переплутавши його зі своїм житлом. Своїм ключем він намагався відчинити двері чужої квартири, потім кликав дружину, стукав у двері, пошкодив замки та оббивку дверей, заподіявши шкоду на суму 120 неоподаткованих мінімумів доходів громадян.

5. Данила незаконно зберігав обріз мисливської рушниці. Одного разу, роздратований тим, що біля вікна його квартири зупинився автомобіль, який тривалий час не вимикав двигуна, Данила двічі вистрілив з обріза по колесах автомобіля. Заподіяна шкода була незначною.

6. Двом друзям Юрію та Віктору стало відомо, що кургани – це стародавні поховання і в деяких з них знаходяться великі скарби. З метою збагачення, вони потайки почали проводити розкопки Кургану, який занесений до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Внаслідок розкопок вони зруйнували майже третину Кургану, але нічого не знайшли.

7. Артур надав знайомим жінкам легкої поведінки власне житло для зустрічей з «клієнтами». Грошей він не брав, але досить часто спостерігав за статевими зносинами за згодою діючих осіб.

8. Член злочинної організації Дмитро, оцінивши спортивну статуру молодого хлопця Петра, який займався боксом, вирішив залучити його для надання допомоги у вчиненні вимагання цією злочинною організацією. Для цього він водив Петра дорогими магазинами та ресторанами. При цьому Дмитро пояснював неповнолітньому Петру, що все це «дороге життя» може бути йому доступне, якщо він надасть певні «послуги» злочинній організації. Петра захоплювала можливість такого розкішного життя. Про це він похвалився своїй подрузі, яка через «необачність» проговорилася матері Петра. Мати припинила спілкування Петра із Дмитром та повідомила в поліцію.

9. Архип, у відповідь, на справедливе зауваження знайомої Людмили про його нетверезий стан, зайшов до неї у двір, став штовхати її, нецензурно лаятися, витяг ніж і став лякати ним Людмилу, не маючи наміру його застосовувати. Захищаючись потерпіла схопилася рукою за лезо ножа і одержала легкі тілесні ушкодження.

10. 30-річна Оксана систематично вступала в статеві стосунки з неповнолітніми, віком від 16 до 18 років. Ніякої винагороди за це вона не отримувала. Оксана з трьома малолітніми дітьми проживала в приватному будинку. Щоб якось підтримувати порядок в приватному будинку, вона систематично вступала у статеві стосунки з сусідами, а у відповідь просила щонебудь полагодити або зробити по господарству.

11. Михайло надавав бездомним дітям 8-10 років притулок у своєму домі, а за це примушував їх жебракувати або мити машини. Всі гроші Михайло забирав собі.

12. 30-річний Денис підмовляв 15-річного Дмитра вчинити квартирну крадіжку у сусіда. За порадами Дениса, Дмитро викрав ключі у дочки сусіда, з якою разом навчався, але потім злякався відповідальності і повернув їх, відмовившись від злочину.

13. Під час досудового слідства встановлено, що організатором розбійного нападу на громадянку Вікторію був 17-річний Кирил, а 19-річні Дмитров та Денис лише виконували його вказівки.

14. Стас в стані алкогольного сп'яніння з хуліганських спонукань кидав каміння у вікна електропоїздів. Це побачили неповнолітні Богдан і Сергій, які також почали кидати каміння, намагаючись влучити у скло. Всього було розбито 6 шибок.

15. Сергій перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, вчинив сварку із дружиною на присадибній ділянці своєї тещі. Крім того, нецензурно лаявся, погрожував розправою дружині, побив шибки у вікнах будинку, а потім держаком від лопати переламав тещі руку та кілька пальців на лівій руці. Курс лікування тещі становив 27 днів. Для того, щоб його заспокоїти сусіда викликав працівника поліції Даніїла, який також не зміг умовити Сергія припинити сварку. Коли Даніїл намагався відібрати в нього держак Сергій наніс два удари по правій руці поліціанта, заподіявши легке тілесне ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я.

16. Василь з самого ранку пиячив у кафе «Sali». О 12 год. дня він вийшов із кафе на вулицю і почав чіплятися до перехожих жінок. Коли Василь схопив за руку Оксану, яка в цей час проходила по вулиці з чоловіком, останній зробив йому зауваження, щоб той до них не чіплявся. У відповідь Василь вийняв з кишені складаний ніж, розкрив його і вдарив чоловіка Оксани ручкою ножа. Після цього з допомогою перехожих був обеззброєний та затриманий.

17. Іван придбав декілька DVD дисків порнографічного характеру з метою подальшого перепродажу. У січні цього року він вирішив реалізувати ці диски та виставив їх для продажу на своєму стенді на центральному ринку свого міста, попередньо виготовивши для них бірки з назвою «Еротика». Приблизно о 12 год. 40 хв. до нього підійшов Петро і придбав DVD диск із фільмом порнографічного характеру за ціною 120 гривень. Того ж дня приблизно о 14 год. 20 хв. до Івана звернувся Кирило, який побажав придбати фільм еротичного характеру. Іван запропонував Кирилу придбати DVD диск, пояснивши, що він містить фільм порнографічного характеру. Кирил погодився її придбати, однак, у момент оплати за диск Кирил та Іван були затримані поліцейськими.

18. Завідуючий архівного фонду національної бібліотеки за грошову винагороду у 2 тис. доларів США знищив історичний документ Національного архівного фонду, в якому містилася інформація про причетність членів окремої партії до політичних заворушень у 1914 році.

19. Романа засуджено за втягнення неповнолітнього Еріка у злочинну діяльність. Суд визнав, що Роман повинен був і міг передбачати, що Ерік неповнолітній. Адвокат Романа подав касаційну скаргу, посилаючись на те, що Роман не знав достовірно про неповнолітній вік Еріка, а злочин, передбачений ст. 304 КК України, вчиняється лише з прямим умислом. Тому він у касаційній скарзі клопоче судові рішення щодо Романа в частині засудження за ч. 1 ст. 304 КК України скасувати.

20. Десятирічний Григорій зайшов до грального закладу та придбав у касира Тимура 10 жетонів на ігрові автомати. В цей час до даного розважального закладу зайшла уповноважена особа Олена та запитала у Григорія, скільки йому років. Дізнавшись, що Григорію лише десять років, Олена склала протокол про вчинення адміністративне правопорушення щодо касира Тимура.

📖 *Рекомендована література:*

1. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.
2. Про захист суспільної моралі : Закон України від 20.11.2003 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>.
3. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17>.
4. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 27.02.2004 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04>.
5. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 22.12.2006 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06>.

ТЕМА 14. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ ТА ІНШІ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

I. Проведіть розмежування таких складів суміжних злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів	Спільні ознаки	Розмежувальні ознаки	Зміст цих ознак
ст. 305 КК України «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» та ст. 201 КК України «Контрабанда»			
ст. 307 КК України «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів» та ст. 309 КК України «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту»			

II. Виконайте наступні завдання:

1. Знайдіть у Розділі XIII Особливої частини КК України склади злочинів, в яких відсутній предмет злочину.

2. Знайдіть у Розділі XIII Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає мета/мотив.

III. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Іван на прохання Василя переслав йому наркотичні засоби, не ставлячи при цьому мети наживи.

2. Громадянка Кенії Рауфа купувала у місті Києві макову соломку, виготовляла з неї ацетильований опій для особистого споживання і зберігала його в холодильнику, що знаходився в кімнаті гуртожитку, де вона мешкала із подругою – громадянкою України Надією. Алевтина, знайома Рауфи прийшла до них в кімнату і попросила Надію продати їй наркотик. Надія, яка до того не знала, що Рауфа зберігає наркотики тут, знайшла їх в холодильнику і продала Алевтині один флакон з ацетильованим опієм у кількості 5 г за 1000 грн.

3. Павло таємно проник до аптеки, зламав сейф, дістав звідти ампулу з наркотичним засобом й одразу зробив собі ін'єкцію.

4. Дмитро з метою збуту перевозив із Молдови в Україну такі речовини, як морфін 0,25 г та ефедрин 200 г. При спробі продати 100 г ефедрину Святославу, який купував його для власних потреб, Дмитрука затримали працівники поліції.

Варіант 2. Святослав купував ефедрин з метою подальшого збуту.

5. Даніїл проживав у приватному будинку. Весною він побачив, що на його городі виростало близько трьохсот рослин снотворного маку, якого він не сів. Зрозумівши, що виріс кимось посіяний саме снотворний мак, Даніїл вирішив його не чіпати і залишити рости. Ніякого догляду за снотворним маком Литвинов не здійснював.

6. Іван перебував на стаціонарному лікуванні більше місяця. За медичними показниками та за рішенням лікаря йому було введено в організм наркотичні засоби. Проти введення в організм наркотиків Іван заперечував.

7. Богдан придбав з метою передачі особам, які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі в державній установі 50 г висушеної макової соломки. Але при спробі передачі був затриманий представниками адміністрації цієї установи.

8. Сергій, перебуваючи в парку відпочинку, звертаючись до гурту молоді, закликав їх до вживання наркотичних засобів. При цьому Сергій називав конкретні види наркотичних засобів, їх ціну та місце, де їх можна придбати.

9. Двоє друзів Світлана та Наталія довідавшись про те, що Григорій шукає покупців героїну, вступили між собою у змову про викрадення у нього героїну з метою подальшого його вживання. Для цього при зустрічі з Григорієм, знаючи, що той зберігає кульку з героїном за відворотом піджака, хитрощами зняли його й втекли. Після цього, одразу в підвалі старої будівлі частину викраденого героїну вжили, а іншу частину поділили й зберігали у себе вдома без мети збуту.

10. Стас, перебуваючи на стадіоні під час проведення футбольного матчу, для власного збудження незаконно вживав психотропні речовини на очах у сторонніх осіб.

11. Іван протягом шести місяців надавав свій сарай подружжю Анатолію та Валентині для виготовлення наркотиків і систематично одержував з них орендну плату. Толя і Валя облаштували сарай під місце, де можна було ще й спільно вживати наркотики усім бажаним. За відвідування сараю наркоман сплачував вхідну плату, а також плату за «дозу» одержаного наркотичного засобу. Ін'єкції Анатолій робив самостійно. За отримані в такий спосіб кошти подружжя придбали у власність сусідній гараж, який мали намір використовувати для розповсюдження наркотиків.

12. Лікар незаконно з корисливих мотивів видав Владу рецепт на право придбання наркотичних засобів.

13. Директор аптечного складу Слава, їдучи в маршрутному таксі додому, розмовляв по телефону із співробітницею про машину, яка буде розвозити завтра медичні препарати, що містять наркотичні засоби лікарнями та аптеками міста. Ця інформація була використана водієм таксі й передана представникам однієї із злочинних організацій міста. І, коли наступного дня машина з препаратами виїхала на маршрут, препарати були захоплені шляхом нападу із застосуванням зброї на водіїв та охоронців.

14. Мирослав на своїй присадибній ділянці з розсади, яку придбав у сусідки, посадив мак снотворний. Висаджено було 340 рослин. Згодом зібрав урожай, після вимолотив зерно маку, а макову соломку висушив. А ще через деякий час виготовив ацетильований опій без мети збуту.

15. Єгор 29 лютого придбав коробочки маку, перевіз їх до себе додому, де зберігав без мети збуту. Але, 31 березня подрібнив їх та шляхом рафінування і екстракції добував опій ацетильований. Вже 25 травня поліцією з будинку Єгора було вилучено 29 г опію, а ще 41 г цього опію Єгор продовжував зберігати до 22 червня – до повторного вилучення.

16. Чи можливе звільнення від кримінальної відповідальності Гаврила та Данила за наступних обставин справи? Обставини справи: Гаврило та Данило за попередньою змовою займались незаконним виробництвом наркотичних засобів з метою збуту, але невдовзі Гаврило та Данило щиро покаялись, здали вироблені наркотичні засоби до поліції, вказали джерело їх придбання.

17. Чи можливе звільнення від кримінальної відповідальності Дениса за наступних обставин справи? Обставини справи: Денис незаконно виготовив наркотичні засоби для власних потреб; потім добровільно здав наркотичні засоби і вказав джерело їх придбання.

18. Чи є підстави для звільнення Дмитра від кримінальної відповідальності за наступних обставин справи? Обставини справи: Дмитро протягом року незаконно виготовляв без мети збуту наркотичні засоби, які сам і вживав; з часом Дмитро припинив цю діяльність, добровільно звернувся до лікувального закладу і розпочав лікування від наркоманії.

19. Данило одержав замовлення від керівника злочинної організації Кирила на поставку наркотиків. Кирило, який перебував у стані наркотичної абстиненції сказав, що уб'є Данила, якщо той протягом двох днів не здобуде йому наркотиків. Оскільки поставщики Данила були заарештовані, інших зв'язків, щоб добути наркотики він не мав, а відмовити Кирилу боявся. Тоді Данило, Роман і Петро попередньо домовилися між собою вчинити напад на онкологічне відділення міської лікарні з метою викрадення наркотичних чи інших речовин, з яких можна було б виготовити наркотики. Для цього вони придбали пістолет "Беретта". Вночі вони ввірвалися у це відділення і погрожуючи пістолетом черговій медсестрі заставили її відкрити сейф і заволоділи такими медичними препаратами: валокордин 5 флаконів по 50 мл; барбовал 10 флаконів по 25 мл., седалгін-нео 50 пачок по 10 таблеток у кожній. А також толуолу 1 літр. Коли група їхала в машині з місця вчинення злочину, скляна пляшка з толуолом розбилася. Толуол, який вилився вступив у хімічну реакцію з іншими речовинами, сталося горіння. В результаті всі речовини згоріли. Данило, боячись розправи з боку Кирила, продав йому аспірин - 10 г, сказавши, що це героїн, одержавши за це 500 гривень.

20. Параска з 20 до 24 год. однієї доби продала Дмитру 5 грам, Борису 12 грам, Богдану 8 грам опію у вигляді соку снодійного маку, що згорнувся.

21. Семен і Борис довідавшись про те, що Прокіп шукає покупців героїну, вступили між собою у змову про викрадення у нього героїну з метою подальшого його вживання. Для цього при зустрічі з Прокопом, знаючи, що той зберігає кульку з героїном за відворотом шапки, Борис збив шапку з голови Прокопа, а Семен, забрав кульку з героїном, що випала. Після цього Борис і Семен сховалися в під'їзді будинку і частину викраденого героїну вжили, а частину перевезли до себе додому і зберігали без мети збуту.

22. Павло о 14 год. дня надав квартиру, яку він знімав для тимчасового проживання, Михайлові для виготовлення з макової соломки наркотику - опію ацетильованого. Коли через півтора години Михайло прийшов в квартиру до Павла, щоб вжити наркотик, Павло відмовив йому у притулку, пояснивши, що у нього гості. При цьому сказав, що вколотися наркотиком Михайло може і у під'їзді цього будинку, показавши йому закутки в яких можна сховатися від сторонніх очей. Михайло скористався його порадою.

23. Богдана придбала макову соломку 1.5 кг, виготовила з неї ацетильований опій і зберігала його в домашньому холодильнику для особистого споживання. Василь, знайомий Богдани прийшов до неї додому за її відсутності і попросив матір Богдани продати йому наркотик. Мати, яка до того не знала, що Богдана зберігає наркотики вдома, знайшла їх і продала Василю один флакон з ацетильованим опієм у кількості 5 г за 10 грн.

24. У лабораторії особливо небезпечних вірусних інфекцій проводилося дослідження вірусу конго-кримської лихоманки, який спричинив захворювання 25 людей у Волинській області. Препарати з вірусом за наказом завідуючого лабораторією Бориса зберігалися у негерметичних боксах, оскільки герметичних боксів у лабораторії не було. Одна з пробірок розбилася. Через це

була інфікована працівниця лабораторії, яка працювала за межами боксу і не була одягнена у протичумний костюм. В результаті зараження вона померла.

25. Світлана, маючи у себе вдома виготовлений нею для особистого вживання наркотичний засіб - маріхуану висушену 100 г, при зустрічі на вулиці із знайомим наркоманом запропонувала останньому придбати в неї частину наркотику у розмірі 30 г. Однак, була затримана у власній квартирі, де цей наркотик був вилучений працівниками міліції до приходу за ним покупця.

Рекомендована література:

1. Про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 20.12.1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096

2. Про наркотичні засоби : Єдина конвенція від 30.03.1961 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_177

3. Про психотропні речовини : Конвенція від 21.02.1971 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_176

4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>

5. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 06.04.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>

6. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними : Закон України від 15.02.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80>

7. Про лікарські засоби : Закон України від 04.04.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80>

8. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори : Закон України від 15.02.1995 р. URL:

9. Перелік наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : Постанова Кабінету Міністрів України № 770 від 06.05.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/770-2000-%D0%BF>

10. Правила санітарної охорони території України : Постанова Кабінету Міністрів України № 893 від 22.08.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893-2011-%D0%BF>

11. Концепція створення системи моніторингу ситуації у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2011 р. № 1193-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1193-2011-%D1%80>

12. Інструкція про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини : Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Генеральної прокуратури України, Міністерства юстиції України №

306/680/21/66/5 від 10.10.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0534-97>

13. Таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу : Наказ Міністерства охорони здоров'я № 188 від 01.08.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00>

14. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 4 від 26.04.2002 р URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/v0004700-02>

15. Про судову практику в справах про контрабанду та порушення митних правил : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 8 від 03.06.2005 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05>

ТЕМА 15. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ, НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

I. Проведіть розмежування таких складів суміжних злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів	Спільні ознаки	Розмежувальні ознаки	Зміст цих ознак
ст. 111 КК України «Державна зрада» та ст. 328 КК України «Розголошення державної таємниці»			
ст. 114 КК України «Шпигунство» та ст. 330 КК України «Передача або збирання відомостей, що становлять службову інформацію, зібрану у процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни»			
ст. 332 КК України «Незаконне переправлення осіб через державний кордон України» та ч. 1 ст. 149 КК України «Торгівля людьми»			
ст. 328 КК України «Розголошення державної таємниці» та ст. 329 КК України «Втрата документів, що містять державну таємницю»			

II. Виконайте наступні завдання:

1. Знайдіть у Розділі XIV Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає предмет.

2. Знайдіть у Розділі XII Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає мета/мотив.

III. Підготуйте відповіді на наступні запитання:

1. Перерахуйте тих, хто може бути суб'єктом злочину, передбаченого ст. 336 КК України та ст. 337 КК України? Встановіть спільне та відмінне.

2. Укажіть момент з якого злочин, передбачений ст. 332² КК України вважається закінченим. Охарактеризуйте цей момент.

IV. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Порушуючи інструкцію щодо забезпечення державної таємниці, конструктор заводу Гліб брав документи, що містили державну таємницю, для роботи з ними вдома. Одного разу, перебуваючи в стані сп'яніння, він загубив папку з такими документами. Мар'яна підбрала папку біля під'їзду й нічого не розуміючи в кресленнях показала папку синові. Ознайомившись зі змістом документів, останній відніс знахідку до райуправління внутрішніх справ.

Варіант 2. Наступного дня Гліб розмістив оголошення про втрату чорної папки й прохання повернути за винагороду. Син Мар'яни побачив оголошення, зателефонував Глібу й домовився про зустріч. Син Мар'яни отримав винагороду, а Гліб – папку з документами.

2. Аспірант Даніїл, вихваляючись перед своїм другом дитинства Іваном успіхами в науці, пояснив йому принцип роботи і накреслив схему будови приладу, що було державною таємницею. Відомості невдовзі використала одна з іноземних фірм на шкоду інтересам України. Виявилось, що Іван був її агентом, Даніїл цього не знав.

3. Головний інженер військового заводу Никита, не встигнувши на роботі вивчити матеріали, пов'язані з виробництвом нових видів зброї, взяв їх додому. Коли він знайомився з матеріалами, до його кабінету зайшов співробітник інституту Богдан, який прийшов із дружиною до нього в гості. Никита залишив матеріали на столі, прикривши їх газетою. Під час бесіди йому зателефонували, і він вийшов з кабінету, щоб переговорити. Богдан в цей час зазирнув у документи, що лежали під газетою, і, дізнавшись про новий вид зброї, «по секрету» розповів про це своїй дружині.

4. В Одеському порту стояло іноземне судно, матрос якого Родрігес познайомився на пляжі із Оксаною. Бажаючи виїхати з України, вона передала Родрігесу свої документи та сухі речі. Вночі Оксана вплав дісталася судна. Родрігес сховав її у трюмі із продуктами харчування. Наступного дня судно попливло до берегів Туреччини. В Анкарі Оксана зійшла на берег й через 30 хвилин була затримана працівниками поліції.

Варіант 2. Вночі Оксана вплав намагалася дістатися до судна, але була затримана водною поліцією, яка патрулювала територію.

5. Пілоти українського пасажирського літака, виконуючи рейс поблизу державного кордону Словаччини, відхилилися від курсу, перетнули кордон і заглибились у повітряний простір суміжної держави на 10 кілометрів. Літак був збитий. Результат розшифровки змісту «чорної скриньки» – необачність пілотів.

Варіант 2. На вимогу Повітряних Сил Словаччини літак здійснив посадку на її території.

Варіант 3. Це були пілоти українського військового літака й виконували навчальний політ.

6. Посилаючись на свої релігійні переконання Сергій ухилився від чергового призову на дійсну військову службу, за що був засуджений. В

апеляції він просив скасувати вирок суду, оскільки його релігійні переконання не дозволяють брати в руки зброю.

7. Станіславф знову відмовився від призову на строкову військову службу. Три роки тому він був судимий за такі самі дії до обмеження волі на строк один рік і відбув покарання.

8. Владислав з метою отримання грошової винагороди допоміг групі громадян іноземної держави перетнути державний кордон України, перевізши їх у вантажному рефрижераторі.

9. Військовозобов'язаний Денис одержав повідомлення з військового комісаріату про явку на збірний пункт для відправлення до військової частини на навчальні збори. Коли Денис прийшов на вказане місце збору його прізвища у списках від'їжджаючих не було. Інші військовозобов'язані почали сміятися з нього, казали, що його прізвища в списках немає, і що він їде за когось іншого. Денис вирішив не їхати і пішов додому.

10. Військовозобов'язаному Дмитро було вручено повістку про явку 5 серпня на навчальні збори до районного військового комісаріату. Дмитро у призначений час на збори не з'явився. Напередодні він повідомив начальника відділу районного військового комісаріату про смерть дядька і просив дозволу бути на похороні, хоча отримав відмову. Через два дні після похорону, Дмитро з'явився на навчання й просив дозволу приступити до занять.

11. Громадянин України Кирило погодився за відповідну плату сприяти переправленню через Державний кордон України з Польщею трьох громадян Індії. Отримавши плату, Кирило своєю автомашиною привіз їх у прикордонний ліс та вказав стежку якою можна зручно перетнути кордону. Громадян Індії затримали польські прикордонники.

Варіант 2. Громадян Індії затримали українські прикордонники.

Варіант 3. Висадивши громадян Індії в прикордонному лісі, Кирило сказав, що вони вже знаходяться на території Польщі. Через півгодини група була затримана українськими прикордонниками.

12. На ділянці прикордонної застави «Ямпіль» Ямпільського району Вінницької області Дмитро разом з Денисом самовільно перетнули кордон України і потрапили на територію Молдови, щоб відвідати своїх родичів.

Варіант 2. При перетинанні кордону Дмитро погрожував українському прикордоннику вистрелити в нього з пістолета.

13. Співробітник Служби безпеки України разом з матеріалами, що підлягають знищенню, через свою неухважність знищив документ оперативно-розшукової справи, де містилися анкетні дані агентів, що розслідують злочини, пов'язані з національною безпекою України.

14. Співробітниця науково-дослідного центру Лариса, електронною поштою, своїй подрузі направила службового листа, де детально розписала про загрозливий екологічний стан в західному регіоні області. Цей лист мав отримати її безпосередній керівник, а інформація, що містилися в листі не була нікому відома та офіційно не розголошувалася.

15. Після звільнення з військового заводу, головний інженер, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння в барі голосно розповідав іншим відвідувачам про новий вид української бойової машини та нову зброю. Через місяць стало відомо, що військовий завод зазнав збитків на суму в 2 млрд. грн. через розголошення цієї інформації.

16. Мешканець Прилук Кирило був виявлений на території межуючої з державним кордоном зі Словаччиною сільради Закарпатської області. Його паспорт був прострочений. Він проник на територію прикордонної сільради, щоб непомітно перейти кордон і продати в сусідній країні скуплені на території України золоті вироби, поштові марки, ордени і медалі колишнього СРСР.

17. Данило, ігноруючи наказ райвоєнкома про приписку осіб чоловічої статі, які досягли 17 років, не з'являвся до військкомату на неодноразові виклики повістками. Пізніше він відмовився від проходження медкомісії, щоб мати змогу ухилитися від строкової військової служби.

18. Артуру двічі вручалася повістка про явку до райвійськкомату для призову на строкову військову службу. Не бажаючи служити, він виїхав до сусідньої області, де був затриманий лише через п'ять місяців.

Варіант 2. Не бажаючи служити в армії, Артур подав підроблений висновок лікаря про наявність у нього психічної хвороби.

19. Михайло був засуджений за ст. 335 КК України. В апеляції він послався на ряд поважних причин, які не дозволили йому прибути на призовний пункт у призначений час. Серед згаданих причин були такі: недавня смерть батька (7 днів) і тяжкий стан матері після його смерті, що призвело до її госпіталізації, а також необхідність турбуватися про малолітню сестру.

20. Олександр, не бажаючи служити у Збройних Силах України, звернувся до знайомого лікаря Олексія з проханням дати пораду, як на військово-медичній комісії симулювати повну глухоту. Слідуючи порадам Олексія, Олександр перед проходженням комісії тричі звертався зі скаргами на свій слух до отоларинголога районної поліклініки, а потім на військово-медичній комісії симулював повну глухоту, але був викритий.

Рекомендована література:

1. Про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення : Конвенція від 13.01.1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182.

2. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21.01.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>.

3. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.

4. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.

5. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.

6. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12>.

7. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>.

8. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

9. Про альтернативну (невійськову) службу : Закон України від 12.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1975-12>.

10. Порядок організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних : Постанова Кабінету Міністрів України № 921 від 07.12.2016 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/921-2016-%D0%BF>.

11. Типова інструкція про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію : Постанова Кабінету Міністрів України № 736 від 19.10.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-%D0%BF>.

12. Про дипломатичний та службовий паспорти України : Указ Президента України № 264/2015 від 12.05.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/2015>.

13. Звід відомостей, що становлять державну таємницю (ЗВДТ) : Наказ Служби безпеки України № 440 від 12.08.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05>.

ТЕМА 16. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ АВТОРИТЕТУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ОБ'ЄДНАНЬ ГРОМАДЯН ТА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ

І. Проведіть розмежування таких складів суміжних злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів	Спільні ознаки	Розмежувальні ознаки	Зміст цих ознак
ст. 354 КК України «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» та ст. 368 КК України «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою»			
ст. 354 КК України «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» та ст. 189 КК України «Вимагання»			
ст. 355 КК України «Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань» та ст. 189 КК України «Вимагання»			

II. Виконайте наступні завдання:

1. Знайдіть у Розділі XV Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає предмет.

2. Знайдіть у Розділі XV Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає мета/мотив.

III. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. До слідчого прийшов батько громадянки Олени, який постановою, санкціонованою суддею, взята під варту, і умовляв слідчого відпустити доньку додому, щоб побачила дітей, які сумують за мамаю.

Варіант 2. Слідчий погодився і на два дні відпустив Олену додому.

Варіант 3. Слідчий погодився і на два дні відпустив Олену додому, але за це отримав винагороду у розмірі 50 доларів США.

2. Працівник правоохоронного органу наказав громадянинові Владиславу, який вчинив хуліганство разом із громадянкою Аліною, слідувати з ним до відділення Національної поліції. Владислав кинувся тікати, але був затриманий пересічними громадянами, які оцінили обстановку й допомогли працівнику правоохоронного органу, який в цей час утримував громадянку Аліну.

3. При опорі працівникові правоохоронного органу були заподіяні громадянином Арманом середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Варіант 2. Були заподіяні тяжкі тілесні ушкодження.

4. Рустам побив народного депутата України, заподіявши йому тяжкі тілесні ушкодження. Затриманий пояснив, що побиття потерпілого вчинив помилково, сприйнявши його за коханця дружини.

5. Максим приніс на площу прапор іноземної держави і прилюдно його спалив.

Варіант 2. Максим приніс на площу щойно знятий з будівлі посольства офіційний прапор іноземної держави і прилюдно спалив його.

6. Ігор видав себе за працівника державної фіскальної служби та здійснив перевірку фінансової діяльності приватного підприємства на місці. Через три години вдоволеної роботи та не виявивши порушень, громадянин Максимов залишив приватне підприємство.

Варіант 2. Ігор вказав керівництву на необхідність вилучення частини бухгалтерської документації для перевірки на його робочому місці. Написав розписку й зник з оригіналами документів.

7. Клара та Карл домовились заволодіти майном одного з антикварів Одеси. Попередньо вивчивши режим дня антикара, вони прибули до нього в магазин під час обідньої перерви, коли інших співробітників не було. Клара та Карл видали себе за працівників Служби безпеки України, пред'явили фальшиві посвідчення та документи на обшук. У ході обшуку вони вилучили багато цінних речей, які забрали з собою.

8. Євгеній та Максим розібрали половину сараю, що належав Сергію. А на цьому місці заклали фундамент для спорудження своєї оселі. В ході робіт

вони умисно знищили паркан та зрізали три акації, які знаходилися при межі, але на території двору Сергію.

9. Працівник приватного підприємства Павло, який не є службовою особою, незаконно одержав шляхом вимагання від Катерини, яка мала укласти договір з цим підприємством, пляшку віскі вартістю 3350 грн.

10. Борис викрала із сумочки Карини посвідчення контролера тролейбусно-трамвайного управління, замінила фото на своє та протягом року використовував його для безоплатних поїздок в трамваях та тролейбусах міста, пред'являючи його.

11. Урсула, працюючи на телефонній станції, в обідню перерву прослуховувала телефонні розмови різних абонентів. Іноді, «вклинювалася» в розмову задля розваги.

12. Водій Михайло, порушивши правила дорожнього руху, не справився з керуванням автомобілем КАМАЗ, вдарився в опору, що тримала проводи радіомовлення, похилив її, проте зв'язок не пошкодив. Вартість ремонту опору та благоустрій території навколо становила 68000 грн.

13. Артем, маючи лише середню технічну освіту, підробила собі диплом про закінчення Інституту харчових технологій. Отримавши досвід роботи техніка на виробництві харчових продуктів, Артем через три роки подав цей диплом до Науково-дослідного інституту харчових технологій і був зарахований на посаду технолога харчових продуктів. На цій посаді Артем пропрацював два роки, але був викрит під час атестації.

14. Тімур позичив Ігору на три місяці 9000 грн. В домовлений час Ігор борг не повернув. Неодноразові прохання Тімура повернути борг результатів не дали. Дізнавшись від спільного знайомого, де Ігор зберігає кошти в будинку, Тімур проник до оселі Ігора й самовільно взяв 9000 грн.

15. Марія погрожувала вбивством журналісту Арсенію, якщо той не відмовиться опублікувати статтю, в якій викривались протиправні дії Марії.

Варіант 2. Марія обманом потрапила до робочого кабінету Арсенія та розбила його комп'ютерну техніку, сподіваючись, що копії інформації немає.

16. Стас і Дарина з однієї сторони та Федір з другої сторони домовилися, що Федір буде скуповувати в Криму фрукти за гроші Стаса і Дарини та через провідників поїздів поставляти їх до Києва, а Стас і Дарина - реалізовувати їх на ринках. Після закінчення цієї діяльності передбачалось одержаний прибуток поділити порівну між усіма учасниками угоди, а податки не сплачувати, свою діяльність не реєструвати. Згідно з цією домовленістю Федір ціле літо до вересня на одержані від Стаса та Дарини гроші поставляв їм фрукти (скуповував фрукти, завантажував їх на найнятий ним транспорт, домовлявся з провідниками поїздів про доставку фруктів до Києва), а вони продавали їх. Стас і Дарина не сплатили Федору ту суму грошей, яку обіцяли за його участь у спільній діяльності. Через півроку Федір подзвонив до Дарини і став вимагати свою частку прибутку, яка становить 1 тис. дол. США. Дарина сказала, що цю суму вона віддасть йому пізніше. Минуло ще півроку і Федір дізнався, що Дарина має намір продати будинок і виїхати за межі України. Тоді, він

домовився із своїми знайомими Андрієм та Олегом поїхати до Дарини і одержати від неї 1 тис. дол. США, які вона повинна була, за його підрахунками, віддати йому за підсумком їх спільної діяльності. Увечері Федір, Андрій та Олег прибули до будинку Дарини, де зустрілися з нею та її чоловіком. Федір почав вимагати віддати йому 1 тис. дол. США як його частку прибутку від спільної діяльності. Проте Дарина відмовилася виконати цю його вимогу, заявивши, що нічого йому не винна. Тоді Андрій схопив її за горло, вимагаючи негайно розрахуватися з Федором. При цьому він сказав, що у разі неповернення боргу вони заберуть у неї документи на будинок. Коли чоловік Дарини намагався захистити Дарину, але Андрій ударив його кулаком в обличчя, після чого завів Дарину у дім, де вимагав видати документи на будинок, розраховуючи, що без них вона не зможе його продати і змушена буде розрахуватися з Федором. Під впливом погроз та насильства Дарина віддала паспорт на будинок, паспорти свій і чоловіка і написала розписку про те, що вона заборгувала Федору 5 тис. гривень (еквівалент 1 тис. дол. США). Після цього Федір, Андрій та Олег залишили помешкання Дарини.

17. Микола, Федір і Петро домовилися вчинити крадіжку з магазину - бару "Міраж". Діючи узгоджено вони пошкодили сигналізацію вартістю 15000 грн., зламали ковані віконні ґрати вартістю 3000 грн. і проникли в приміщення, викравши товарів і грошей на загальну суму 3 тис. 739 грн. Коли вони завантажували причеп викраденими продуктами, до них на автомобілі під'їхали співробітники поліції Богдан, Пилип, Володимир, які одержали інформацію про пошкодження сигналізації в магазині і на виконання своїх службових обов'язків прибули на місце події, маючи на озброєнні пістолети та автомат. Побачивши співробітників поліції Микола й Федір сіли у свій автомобіль, а Петро озброєний обрізом заховався на неосвітленій території. На вимогу співробітників поліції скласти зброю та здатися вони не реагували, намагалися шляхом маневрування автомобілем втекти з місця злочину. При цьому Микола вигукував погрози вбивством на адресу співробітників поліції та зробив два постріли вгору. Такі їх дії змусили співробітників поліції стріляти по колесах автомобіля. Після того як Федір вигукнув, що вони здаються, співробітник поліції Богдан наказав припинити вогонь, але Микола скориставшись цим наказав Федору їхати з місця події і той, різко розвинувши швидкість став тікати. У зв'язку з цим співробітники поліції ще раз застосували зброю, внаслідок чого Федора було убито, а Микола отримав поранення в ногу. Коли співробітник поліції Богдан підійшов до машини із вимогами до Миколи вийти з автомобіля, Микола не підкоряючись його законним вимогам висловлював на його адресу погрози вбивством, направляючи в сторону Богдана обріз двоствольної мисливської рушниці, але не стріляв з нього. Спільними зусиллями співробітники поліції Миколу було затримано. А Петро з місця події зник.

18. Микола на ґрунті ревності бив свою дружину Ольгу. На шум з'явилися працівники поліції Сергій і Петро, котрі виконуючи свій службовий обов'язок, припиняли протиправні дії Миколи. Тоді Микола вдарив Сергія

штик-ножем у груди, а потім кинув під ноги працівників міліції, зірвавши чеку, бойову гранату “РГ-42”. Сергій своїм тілом накрив гранату. Тому Петро і Ольга залишилися живі, але Сергій помер.

19. Євген, перебуваючи в стані алкогольного сп’яніння, рухався по вулиці на власній автомашині і не зупинився на жест співробітника поліції. Тоді співробітники поліції Микола, Назар і Роман все ж таки зупинили порушника і зажадали пред’явити документи. Замість цього Євген став рушати. Микола з метою затримати його кинувся на капот автомобіля і Євген змушений був зупинитися. Внаслідок цієї ситуації Микола одержав тілесні ушкодження з короткочасним розладом здоров’я.

20. Юрій, Борис і Віктор, знаючи, що у Андрія вдома зберігається велика сума грошей, домовилися заволодіти цими грошима, яких, на їх думку було приблизно 10 тис. дол. США, виручених Андрієм від продажу машини. Вдома у Андрія завжди залишалася мати, а зламати міцні металічні двері із складним замком не вважалося за можливе. Тому вони вирішили потрапити у квартиру під виглядом співробітників поліції. Для цього вони здобули три комплекти поліцейської форми та придбали підроблені посвідчення співробітників поліції.

21. Матері Андрія, яка на їх вимогу відкрила двері, вони представилися співробітниками поліції, пред’явили посвідчення і пояснили, що за їх даними, у цій квартирі переховується особа злочинця, який заявлений у всеукраїнський розшук. Тому вони повинні оглянути квартиру. Жінка їх впустила. Тоді вони зв’язали її і сказали показати де гроші. Перелякана жінка вказала їм, де знаходяться гроші. Вони забрали всю суму - 11 тис. дол США і пішли з квартири.

Рекомендована література:

1. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон України від 22.06.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>

2. Про Державний Гімн України : Закон України від 06.03.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-15>

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>

4. Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні : Указ Президента України № 198/93 від 10.06.1993 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198/93>

5. Про Державний герб України : Постанова Верховної Ради України № 2137-XII від 19.02.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-12>

6. Про Державний прапор України : Постанова Верховної Ради України № 2067-XII від 28.01.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2067-12>

7. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров’я, гідність та власність суддів і

працівників правоохоронних органів : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 8 від 26.06.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0008700-92>

8. Гладкова Є. О. Кримінально-правовий аналіз злочинних посягань на свободу слова та перешкоджання професійній діяльності журналістів : наук.-метод. реком. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2016. 68 с.

9. Довгаль М. Поняття злочинів, що посягають на осіб, які представляють авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2. С. 96-108.

ТЕМА 17. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН (КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ І МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ

I. Проведіть розмежування таких складів суміжних злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів	Спільні ознаки	Розмежувальні ознаки	Зміст цих ознак
ст. 361 КК України «Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку» та ст. 194 КК України «Умисне знищення або пошкодження майна»			
ст. 231 КК України «Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю» та ст. 362 КК України «Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї»			
ст. 361 КК України «Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку» та ст. 362 КК України «Несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї»			

II. Виконайте наступні завдання:

1. Знайдіть у Розділі XII Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає мета/мотив.

2. Знайдіть серед складів злочинів, передбачених іншими статтями Особливої частини КК України ті, які виступають суміжними із складами злочинів, передбачених у Розділі XVI Особливої частини КК України.

III. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Артем створив певну комп'ютерну програму, за допомогою якої проник на сервер ТОВ «ЮжПро». Там, ознайомився з інформацією, яка була віднесена до категорії комерційної таємниці, скопіював її з метою подальшого використання. Спроба використати виявилась невдалою, бо інформація, з якою ознайомився Артем цінності вже не мала.

2. Владислав, під час обідньої перерви (вже три дні поспіль) таємно робив на особистий носій копії комп'ютерної інформації про технологію вироблення автомобільних фільтрів. Його побачив Євгеній й намагався затримати. Тоді Владислав силою відштовхнув Євгенія, вдарив його клавіатурою по голові, чим спричинив легкі тілесні ушкодження, що не потягли за собою короточасного розладу здоров'я. А після цього забрав особистий носій із скопійованою інформацією та втік.

3. Олександр та Олексій ввечері обікрали цех виробничого об'єднання «Фотон+». Вони винесли практично всю комп'ютерну техніку, в якій зберігалась важлива інформація. Під час слідства з'ясувалось, що їх цікавило тільки обладнання, яке вони мали намір розібрати на запасні частини та реалізувати на радіоринку.

4. З вини (внаслідок порушення правил експлуатації автоматизованих електронно-обчислюваних машин) працівника Олександра сталася перерва в роботі комп'ютерної мережі комп'ютерного клубу на дві години. Ця перерва сталася вранці, у відсутність відвідувачів.

5. Григорій мав вільний доступ до комп'ютерної системи агропромислової компанії. Одного дня він таємно скопіював інформації про технологію розведення нового сорту кукурудзи, який був виведений працівниками агропромислової компанії. яка внаслідок втрати інформації зазнала збитків на суму більш ніж 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

6. Антон, розважаючись, через світову мережу «Інтернет» проник у комп'ютерну систему банку «Арго». Спрацювала система захисту, що визначила адресу, з якої було здійснено несанкціонований доступ.

7. Трофім, який працював в електронно-обчислювальному центрі МВС України, втратив дискети з інформацією про діяльність спецпідрозділів МВС України. Ці дискети потрапили до журналістів, і вся інформація, яка згідно із законодавством України не має статусу державної таємниці, була оприлюднена.

8. Під час сварки між власником фірми «Транс» Сергієм та бухгалтером Павлом, останній схопив і кинув у вогонь дві флешки з інформацією про зовнішньоекономічну діяльність фірми. Ця інформація зберігалась тільки в одному примірнику на цих флешках.

9. Володимир брав участь у розробці програми захисту комп'ютерної системи банку, яка після тривалого тестового періоду була запроваджена в

роботу. Через деякий час він розповів про всю систему кодів та рівнів захисту своєму колезі по роботі, продемонстрував йому основи роботи на прикладі одного із рахунків клієнта банку. Цей колега все запам'ятав і вчинив крадіжку 153 755 грн. з рахунку саме того клієнта.

10. Співробітник телекомунікаційної компанії Олег, обурений на те, що йому не виплатили гонорар за додаткову роботу, всупереч встановленим інструкціям, приєднав до мережі власний комп'ютер та заблокував доступ до центрального серверу компанії. Внаслідок його дій автоматизована система не працювала протягом двох днів.

11. Афанасій з метою отримання номерів рахунків деяких клієнтів банку «АнжіоЛо», які зберігались на портативному комп'ютері управляючого банку, неодноразово погрожував йому, що він власноручно вб'є його дружину, якщо той не надасть йому необхідні номери рахунків.

12. Армен випадково побачив у блокноті директора заводу код доступу до бази даних, які були комерційною таємницею. Бажаючи отримати копію такої інформації у власне користування, Армен здійснив доступ до цієї бази шляхом вводу даного коду та, зареєструвавшись під іменем директора, отримав бажану інформацію.

13. Секретар-референт під час копіювання службової інформації випадково заразила комп'ютерну систему підприємства небезпечним комп'ютерним вірусом, що стало відомо після встановлення антивірусної програми за рішенням керівництва підприємства. Внаслідок цього підприємству було завдано шкоди на суму 1750 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

14. Інженером-програміст військового заводу, створив вдома на власному комп'ютері вірус. Внаслідок дії вірусу було знищено електронні копії військових службових документів, які зберігала вдома його дружина, яка працювала військовим експертом на цьому ж заводі.

15. За попередньою змовою Савелій та Артемій незаконно проникли на веб-сервер компанії «Лоскут_Ріо» та розташували на головній веб-сторінці компанії зображення еротичного характеру.

16. Як потрібно кваліфікувати дії Ігора, який незаконно втрутився в роботу комп'ютерної мережі банку «Аваль» і перевів на свій рахунок 100 000 грн.?

17. Перерахуйте тих, хто може бути суб'єктом злочину, передбаченого ст. 362 КК України та ст. 363 КК України? Встановіть спільне та відмінне.

18. Укажіть момент з якого злочин, передбачений ст. 363¹ КК України вважається закінченим. Охарактеризуйте цей момент.

19. Як потрібно кваліфікувати дії особи, яка незаконно втрутилася в роботу комп'ютерної мережі Національного банку України?

20. Борис випадково виявив, що в операційній системі персонального комп'ютера Олега присутня програма «Троянський кінь», що дозволяє отримувати несанкціонований доступ до чужого комп'ютера. Використавши можливості цієї програми, Борис проник до комп'ютера Олега та скопіював

звідти інформацію, що належала останньому, а потім знищив усі системні файли «Windows».

Рекомендована література:

1. Про кіберзлочинність : Конвенція Ради Європи від 23.11.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575

2. Угоди про співробітництво держав-учасників Співдружності Незалежних Держав у боротьбі зі злочинами у сфері комп'ютерної інформації : Міжнародний акт від 01.06.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_326

3. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>

4. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>

5. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>

6. Про телекомунікації : Закон України від 18.11.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>

7. Васильковський І. І. Поняття «кіберзлочинність» та «кіберзлочини»: стан та співвідношення. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. Вип. 1-2 (10-11). С. 276-282.

8. Кравцова М. О., Литвинов О. М. Запобігання кіберзлочинності в Україні : монографія / за заг. ред. О. М. Литвинова. Харків : Панов, 2016. 212 с.

9. Судова практика розгляду справ про злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 2. С. 29-34.

10. Гопчій В. В., Тичина Д. М. Запобігання використанню сучасних інформаційних технологій у злочинних цілях. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 1 (62). С. 159-166.

ТЕМА 18. ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

І. Проведіть розмежування таких складів суміжних злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів	Спільні ознаки	Розмежувальні ознаки	Зміст цих ознак
-----------------	----------------	----------------------	-----------------

ст. 364 КК України «Зловживання владою або службовим становищем» та ст. 365 КК України «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу»			
ст. 364 КК України «Зловживання владою або службовим становищем» та ст. 367 КК України «Службова недбалість»			
ст. 365 КК України «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу» та ст. 367 КК України «Службова недбалість»			

II. Виконайте наступні завдання.:

1. Знайдіть у Розділі XVII Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає мета/мотив.

2. Знайдіть у Розділі XVII Особливої частини КК України склади злочинів, в яких відсутній спеціальний суб'єкт.

III. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Олександр тимчасово здійснював адміністративно-господарські обов'язки на приватному підприємстві. Він неналежно виконував ці обов'язки через несумлінне ставлення до них.

2. Громадянин іноземної держави, який керував фірмою в Україні, видавав співробітникам фірми завідомо неправдиві документи. Всього він видав таких документів сімом співробітникам фірми, які навіть не усвідомлювали про неправдивість цих документів.

Варіант 2. Співробітники особисто просили керівника про такі документи, а той не орієнтуючись у діючому законодавстві України виконував їх прохання вважаючи, що діє законно.

3. На Олексія, який відбував покарання у виправній колонії, було покладено обов'язки бригадира. Через несумлінне ставлення Олексія до виконання доручення, бригада постійно не виконувала обсягу робіт, чим було завдано істотної шкоди фінансовому становищу колонії. Однак, Олексій письмово доповідав керівництву колонії про належну діяльність бригади.

4. Заступник директора державного підприємства «МаякЗорі» Владислав видав довідку своїй дружині про те, що та протягом 8 місяців працювала секретарем-референтом на цьому підприємстві. Пізніше дружина влаштувалася на роботу в інше підприємство й відомості про роботу на «МаякЗорі» були записані в нову трудову книжку.

5. Працівник прокуратури Євгеній, неправильно розуміючи інтереси служби, вчинив зловживання службовим становищем, що заподіяло істотну шкоду правам окремих громадян.

6. При проведенні в державному підприємстві ревізії було виявлено нестачу. З метою приховати її працівник складу, який не є службовою особою, запропонував ревізору винагороду у розмірі 1500 доларів США, які спеціально помітив з наміром викрити ревізора як «нечисту на руки особу». Ревізор відмовився прийняти гроші.

Варіант 2. Ревізор гроші прийняв й приховав нестачу в Акті ревізії.

Варіант 3. Ревізор гроші прийняв, але не приховав нестачу в Акті ревізії.

7. Обвинувачений у вчиненні злочину під час перебування в кабінеті слідчого непомітно залишив на столі під паперами конверт з грошима та запискою, адресований слідчому, щоб той закрив справу. Слідчий не звернув увагу на конверт, і той залишився на столі. Через тиждень, під час генерального прибирання цей конверт разом із запискою знайшла прибиральниця, яка гроші забрала собі, а записку й конверт викинула.

Варіант 2. Прибиральниця повідомила свого Начальника та передала конверт із запискою йому.

Варіант 3. Прибиральниця показала все слідчому. Вони кошти поділили порівну, а записку й конверт знищили.

8. Тімур передав працівникові державної фіскальної служби кошти в сумі 8950 доларів США, обіцяючи через три дні донести ще 1050 доларів США із обіцяних. Після отримання 10000 доларів США працівника затримали.

9. Максим попросив Армана передати гроші для службової особи, що той і зробив.

10. Кирило представившись працівником державної фіскальної служби, почав вимагати гроші у приватного підприємця Валерія. Останній, не знаючи, що Кирило насправді не є співробітником державної фіскальної служби, але бажаючи уникнути неприємностей у майбутньому, віддав Кирилу 3000 доларів США.

11. Ксенія, працюючи контролером маршруту №3 Трамвайно-тролейбусного управління, протягом семи місяців своєї роботи, в різний час одержала винагороди від трьох безквиткових пасажирів (від Артема – 900 грн., від Юлії – 1200 грн., від Сергія – 750 грн.) за те, що виявивши у них підроблені пенсійні посвідчення, які дають право на безкоштовний проїзд не повідомила у відповідні органи.

12. Завідувачка магазином «Рута» Людмила, отримавши заяву робітниці Галини про звільнення з роботи, провела з нею розрахунок, а заяву в Генеральне управління «Рута» не передала і протягом чотирьох місяців вказувала в табелях, що Галина працює. Одержані, як заробітну плату гроші Галини в розмірі 15745,80 грн. видавала тим працівникам магазину, які через відсутність прибиральниці у магазині виконували прибирання приміщень та надвірної території біля магазину.

Варіант 2. Людмила усі кошти забирала собі.

13. Інспектор митниці, підбурих Іллю, який вчинив незначне порушення митних правил, надати йому грошові кошти у розмірі 8500 грн., як «відкупні» за нескладання протоколу, при цьому інспектор митниці, мав на меті викрити Іллю, тим самим продемонструвати керівництву митниці свою непідкупність. Під час передачі коштів Іллю було затримано.

14. Відповідальний за прийняття та збереження доказів в УП ГУНП у Тернопільській області капітан поліції безвідповідально поставився до виконання своїх обов'язків – передавав ключі від службової кімнати з речовими доказами без запису у відповідній книзі обліку. Через деякий час, було з'ясовано що зникли речові докази на суму 154000 грн.

15. До кабінету головного спеціаліста однієї з державних організацій Ростислава зайшов відвідувач Дмитро, який попросив Ростислава дуже швидко вирішити в його особистих інтересах питання, яке перебувало в компетенції цього головного спеціаліста, але потребувало багатоденної роботи, та за це запропонував 500 доларів США. Ростислав погодився прискорити вирішення цього питання.

Варіант 2. Ростислав був державним службовцем категорії «Б». Дмитро про це не знав.

Варіант 3. Дмитро запропонував Ростиславу винагороду у розмірі 500000 грн.

Варіант 4. Ростислав не надав своєї згоди, швидко вийшов з кабінету, де закрив Дмитра й покликав своє керівництво, яке виклало поліцію.

16. Помічник прокурора Заводського району під час відсутності свого керівника (прокурора району) санкціонував постанову слідчого одного з відділів поліції ГУ НПУ в Закарпатській області про припинення кримінального провадження за примиренням сторін, хоча такі функції на нього не покладалися. Внаслідок зазначених дій була завдана істотна шкода охоронюваним законом правам, інтересам окремих громадян.

Варіант 2. Внаслідок зазначених дій не було заподіяно жодної шкоди.

17. На місці роботи слідчо-оперативної групи (виявлено подружжя з ножовими пораненнями) старший слідчий майор поліції Одерій, прагнучи продемонструвати свою владу місцевому дільничному Петру, витягнув з кобури табельну вогнепальну зброю та почав залякувати Петра, вимагати негайно знайти й видати злочинця.

18. Заступник начальника відділу карного розшуку УП ГУНП м. Рівне наприкінці року звернувся в телефонній розмові до директора приватного підприємства, мотивуючи останнього надати йому грошову винагороду в розмірі 30000грн. за вчинення в інтересах його підприємства відповідних дій з використанням наданої йому поліцейському влади. Директор приватного підприємства, усвідомлюючи протиправність дій заступника начальника відділу карного розшуку, взяв певний час на обмірковування телефонної розмови.

Варіант 2. Через два дні директор приватного підприємства погодився. А ще через три передав грошову винагороду у вказаному розмірі.

Варіант 3. Директор приватного підприємства погодився, але в момент передачі грошової винагороди у вказаному розмірі був затриманий.

Варіант 4. Директор приватного підприємства погодився, але попередньо повідомив про суть своєї розмови безпосередньо начальника карного розшуку. І вже в момент передачі грошової винагороди у вказаному розмірі було затримано заступника начальника карного розшуку.

19. Поліцейські патрульно-постової служби Гавриїл та Андрій патрулюючи на маршруті, отримали наказ прямувати за конкретною адресою до будинку, щоб припинити бійку, один з учасників якої погрожував ножом оточуючим. Не бажаючи ризикувати своїм життям та вважаючи, що з часом

конфлікт вщухне сам по собі вони прибули за вказаною адресою (до якої було 5-7 хв. ходу) лише через 20 хвилин. Бійка своєчасно не була припинена, за 10 хвилин до приїзду поліцейських один з учасників бійки вчинив вбивство.

20. Інвентаризація виявила на складі недостачу алкогольних напоїв на суму 19780 гривень. Завідуючий складом Вельгельм пояснив, що спиртне на вказану суму дав у борг своєму приятелю Миколі, який підтвердив це й негайно відшкодував нестачу.

Варіант 2. Микола все заперечував.

21. Майстриня закрійного цеху фабрики Вікторія іноді сама проводила розкрій тканини. Не маючи права виписувати наряди на своє ім'я, вона записувала виконану роботу в наряди інших робітниць-розкрійниць, які передавали Вікторії гроші за виконану нею роботу. Всього вона отримала 27390 грн.

22. Завідуючий гаражем Карпо списав як непридатний двигун автомобіля Fiat Doblo хоча він щойно надійшов з заводу після капітального ремонту та мав балансову вартість 24800 гривень. Згодом, цей двигун Карпо придбав за ціною металобрухту й поставив на власний автомобіль.

23. Поліцейський Трофимов виконував вказівку про доставлення на засідання органу в справах неповнолітніх 15-ти річну Ганну. Ганна опиралася, намагалася вирватися з рук поліцейського, вкусила його за праву руку й почала втікати. Трофимов намагався догнати Ганну, потім дістав пістолет вигукнув «Стій! Стріляти буду!», але та продовжувала тікати. Тоді Трофимов перший постріл здійснив в повітря, а другим вбив дівчину.

Варіант 2. Експертиза встановила, що Трофимов цілив у ногу Ганни, але через біль від укусу та спазм, який виник, під часу пострілу рука «дрогнула» і куля потрапила в спину.

24. До члена Андрія звернувся Анатолій, якому мали встановити інвалідність III групи й попросив посприяти в тому, щоб йому була встановлена II група інвалідності, пообіцявши віддячити у розмірі 100 доларів США кожному членові комісії. Андрій зазначив, що це питання, крім членів комісії потрібно узгодити із головою МСЕК Степаном, якому теж потрібно віддячити. Анатолій попросив провести необхідні переговори зі Степаном й передати для нього гроші (150 доларів США), що Андрій і зробив. Анатолію була встановлена II група інвалідності, оформлені необхідні документи, хоча показань для цього й не було. Інші двоє членів комісії про це не знали, а при проведенні експертизи виявили неухажливість й жодної «подяки» від Анатолія не отримали. При цьому Андрій взяв у Анатолія 100 доларів США для себе та 200 доларів США для інших двох членів МСЕК.

Варіант 2. Андрій віддав іншим двом членам МСЕК їх подяку від Анатолія (по 100 доларів США кожному).

25. Микита та Михайло були притягнуті до кримінальної відповідальності за хуліганство. Дружина Микити ввійшла в контакт з слідчим, який за винагороду в розмірі 1800 доларів США пообіцяв звільнити її чоловіка від кримінальної відповідальності. Про це дізналася дружина Михайла, яка

попросила передати слідчому таку ж суму за звільнення від відповідальності її чоловіка. Дружина Микити погодилась і під час чергової зустрічі передала слідчому 1800 доларів США сказавши, що половина суми – за звільнення її чоловіка а половина – за звільнення Михайла.

26. В зв'язку з проведенням реконструкції автодороги здійснювалася розбивка траси. Бригадир дорожників наказав поставити вішки таким чином, що дорога нібито повинна була пройти через подвір'я й город Тимофія, який почав просити бригадира змістити трасу на кілька десятків метрів вбік, що той і пообіцяв зробити, але за винагороду в 21500 гривень. Тимофій передав вказану суму, вішки були переставлені, дорогу провели осторонь його садиби. Встановлено, що за проектом дорога й не повинна була проходити через подвір'я та город Тимофія.

27. До водія таксі звернувся помічник прокурора Молдавського району Чернівецької області з проханням допомогти викрити інспектора дорожньо-патрульної служби В'ячеслав. З цією метою водій таксі навмисне грубо порушував Правила дорожнього руху – перевищував швидкість, проїхав перехрестя на червоний сигнал світлофора на ділянці вулиці, яку патрулював В'ячеслав. Будучи затриманим водій таксі передав В'ячеславу 7000 грн. за те, щоб останній не оформлював протоколу про ці порушення. Після отримання грошей В'ячеслав був затриманий.

28. Для прискорення вирішення своєї справи Юрій дав директору підприємства винагороду. Факт давання винагороди було викрито і відкрито кримінальне провадження. Під час допиту Юрій зізнався, що дав винагороду. Чи є підстави для звільнення Юрія від кримінальної відповідальності?

29. Службова особа перевищила свої службові повноваження, що призвело до самогубства потерпілого. Як слід кваліфікувати дії службової особи?

30. Службова особа перевищила службові повноваження і необережно заподіяла смерть потерпілому. Як слід кваліфікувати дії службової особи?

31. Працівники ДП НП Микола та Степан знаходилися на тимчасовому посту разом з патрульною машиною на дорозі між селами Калинів і Мельнич. По дорозі їхала машина з привідкритим багажником і без номерних знаків. Водій машини, будучи в стані алкогольного сп'яніння на зупиняючий жест працівника ДП НП Миколи не зупинився, а підвищивши швидкість почав тікати. Тоді Микола і Степан сіли в патрульну машину і почали доганяти Михайла. В процесі погоні вони через гучномовець наказували йому зупинитися, але втікач не виконував їх вимог. Тоді Степан, який їхав не за кермом, зробив два постріли вгору через відчинене вікно свого автомобіля. Михайло все рівно не зупинявся.

Через якийсь час машина Михайла в'їхала в кучугуру снігу. Тоді Михайло вибіг з машини і став тікати дворами населеного пункту. Степан та Микола бігли за ним, наказуючи зупинитись і роблячи постріли з табельної зброї вгору. В кінці кінців Михайло забіг у тупик до високого паркана, який не можливо було перелізти і оббігти. Тоді він зупинився. Першим до нього підбіг

Степан, а Микола був ще далеко. Степан наказав Михайлу лягти в сніг, обличчям до землі, а сам став підходити до нього з пістолетом в опущеній до землі руці. Михайло наказу не виконав, а став відбирати пістолет у Степана. В результаті цього стався випадковий постріл, яким Михайла було смертельно поранено. Куля пройшла правою стороною знизу вверху через печінку та легені. Але Михайло будучи від природи здоровим, міцної статури одразу не впав. Більше того, пістолетом він заволодів. Тоді Степан сховався за купу з дровами.

Коли Микола, який чув постріл, добіг до місця події він побачив правопорушника, який стояв з пістолетом в руках. Свого колеги він не побачив. Тоді Микола почав стріляти у Михайла по нижній частині тіла. Михайло впав. Від отриманого першого поранення він помер через півгодини до приїзду швидкої та викликаних місцевими жителями працівників поліції.

32. Сержант Степан - старший наряду та рядовий Іван несли службу в складі прикордонного наряду. Вони помітили, що невідомий громадянин з драбиною підійшов до дротяного загородження, переліз його й подав сигнал, на який з гущавини вийшло ще біля двох десятків низькорослих смуглявих громадян, що теж почали перелазити через загородження. Коли всі перелізли через загорожу, Степан російською мовою наказав всім зупинитися й лягти на землю. Частина невідомих виконала команду, а інші - всього 12 осіб, почали бігти в бік сусідньої держави. З метою їх затримання Іван самостійно зробив кілька попереджувальних пострілів з відстані 150-200 метрів, а потім розпочав прицільну стрільбу з автомата. Втікачі зупинилися й були затримані, жодному з них шкода не була заподіяна.

Варіант 2. Одним з пострілів була вбита жінка-втікачка.

Рекомендована література:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : Конвенція від 31.10.2003 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_c16
2. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією : Конвенція від 27.01.1999 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_101
3. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
4. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
5. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
6. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 15 від 26.12.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03>
7. Про судову практику у справах про хабарництво : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02>

8. Житний О. О. Службова недбалість (ст. 367 КК). *Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування* / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Москаленко О.М., 2019. С. 323-327.

9. Орловська Н. А. Кримінально-правовий вплив на юридичних осіб: проблеми нормативної регламентації та шляхи їх вирішення. *Політика в сфері боротьби зі злочинністю* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ів.-Франковськ, 9-10 грудня 2016 р.). Івано-Франковськ : Фоліант, 2016. С. 84-91.

10. Пчеліна О. В. Теоретичні основи формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : монографія. Харків : ТОВ «В справі», 2017. 524 с.

11. Ромців О. Забезпечення безпеки осіб під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності: проблеми правового регулювання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 508-513.

12. Рябенко М. В. Кримінально-правова охорона професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг : дис. канд. юр. наук: 12.00.08. Київ, 2016. 267 с.

13. Харлов О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів у сфері службової діяльності. *Міжнародний юридичний вісник* : збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2016. Вип. 2 (4). С. 163-168.

14. Ященко А. М. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб: поняття та мета застосування. *Безпека людини, суспільства, держави* : матер. наук.-практ. заочн. конф. «присвяч. 70-річчю докт. юрид. наук, проф., акад. Європейської академії безпеки та конфліктології, заслуженого юриста України Глушкова Валерія Олександровича (м. Київ, 28 жовтня 2017 р.)». Київ, 2017. С. 311-314.

ТЕМА 19. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

I. Проведіть розмежування таких складів суміжних злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів	Спільні ознаки	Розмежувальні ознаки	Зміст цих ознак
ст. 390 КК України «Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі» та ст. 393 КК України «Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти»			
ст. 396 КК України «Приховування злочину» та ст. 384 КК України «Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу»			
ст. 396 КК України «Приховування злочину» та ст. 388 КК України «Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації»			

II. Виконайте наступні завдання.

1. Знайдіть у Розділі XVIII Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає мета/мотив.

2. Знайдіть у Розділі XVIII Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає потерпілий.

3. Знайдіть у Розділі XVIII Особливої частини КК України склади злочинів, які передбачають відповідальність за посягання на життя конкретних потерпілих.

III. Підготуйте відповіді на наступні запитання:

1. Хто може бути суб'єктом злочину, передбаченого ст. 380 КК України та ст. 381 КК України? Встановіть спільне та відмінне.

2. З якого моменту злочин, передбачений ст. 396 КК України вважається закінченим. Охарактеризуйте цей момент.

3. Хто може бути суб'єктом злочину, передбаченого ст. 393 КК України та ст. 394 КК України? Встановіть спільне та відмінне.

IV. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Артем та Олексій, перебуваючи в стані наркотичного сп'яніння, в парку зустріли незнайомця Івана. Олексій умисне штовхнув Івана, який зажадав вибачень. У відповідь на це зауваження Олексій заподіяв Івану три удари ножем, від яких Іван помер в кареті швидкої допомоги, але встиг описати своїх кривдників лікарю. Наступного дня Артем та Олексій були затримані та доставлені у відділок поліції. Дорогою, вони встигли домовитися між собою давати покази, що вони обидва в той час, коли було вчинене вбивство Івана знаходились у кінотеатрі.

2. Світлана, яка була свідком убивства Михайла, вчиненого Григорієм з хуліганських мотивів, на прохання винного погодилася давати інші покази на допиті, стверджуючи, що Григорія не було на місці злочину. За це отримала 20000 грн. від дружини Григорія.

3. Водій Славко в результаті грубого порушення правил дорожнього руху вчинив наїзд на пішохода, спричинивши йому ушкодження, небезпечні для життя в момент заподіяння. З місця події втік. Як з'ясувалося згодом, колега по роботі Славка знаходилася в машині з водієм, все бачила, але не змусила Славка зупинитися і відвезти потерпілого в лікарню і не повідомила про те, що сталося в поліцію. Потерпілий залишився живим, лікувався 34 дні.

Варіант 2. Від отриманих ушкоджень потерпілий помер в лікарні через три доби.

4. Працівник правоохоронного органу Тимур прибув на квартиру Анастасії з метою здійснення її приводу. Необхідних документів Тимур не мав, але наказав Анастасії слідувати за ним, але вона відмовилася. Після цього працівник правоохоронного органу здійснив її примусовий привід.

5. Працівник поліції отримав повідомлення про вчинення бійки. Прибувши на місце події, він затримав громадянина Пакера, який саме тікав. Пакер був доставлений до відділу поліції, але з'ясувалось, що він не причетний до бійки.

Варіант 2. З'ясувалось, що Пакер причетний до бійки.

6. Службова особа органу, на який покладено функції забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, не прийняла рішення щодо заходів безпеки свідка, якому погрожували розправою у випадку відмови від дачі потрібних показань. Лише завдяки тому, що свідок сам вжив заходів щодо збереження свого життя, він не постраждав.

Варіант 2. Свідка було вбито у власній квартирі за день до початку судового засідання на якому він мав давати потрібні покази.

7. Керівник приватного підприємства Омелько проігнорував факт позбавлення громадянки Ганни права обіймати певні посади, призначив її на посаду, яку та займати не могла.

8. Трофім на пропозицію Івана вчинити спільно розбій відмовився. Через деякий час Трофім прибув до Івана і, повідомивши, що вчинив грабіж та попросив сховати викрадене майно. Іван погодився.

9. Герман викрав шляхом демонтажу електричні мережі, привіз викрадене майно до коханки Олени, повідомив їй про вчинене та попросив сховати викрадене. Олена погодилася приховати викрадені речі.

Варіант 2. Олена погодилася приховати викрадені речі. Але, одразу, як Герман пішов зателефонувала до поліції.

10. Ектор вчинив розбійний напад. Здобуте злочинним шляхом майно Ектор зберігав удома, де проживали його батьки. Одного дня, мати Ектора побачила на подвір'ї дільничного інспектора, який розмовляв з її сином. Здогадуючись про діяльність сина, вона переховала майно, здобуте Ектором, щоб їх не побачив працівник поліції.

11. Данило, який відбуває покарання у виправній колонії, було доручено навантажити сміття на автомашину і розвантажити за межами колонії. Після того як автомашина із сміттям прибула на звалище, розташоване за межами виправної колонії, Данило сміття розвантажив, а потім непомітно від конвоїра сховався під його купою. Звалище було оточене охороною, і розпочались детальні пошуки Горохова.

12. Особі, засудженій до обмеження волі, дозволено короткостроковий виїзд до місця постійного проживання. Перебуваючи вдома, особа прийняла рішення про неповернення до місця відбування покарання.

13. Відбуваючи покарання у кримінально-виконавчій установі, засуджений до позбавлення волі Віктор створив організовану групу, яка тероризувала засуджених.

14. Суд прийняв рішення про застосування до Дмитра примусового лікування. Дорогою до спеціалізованого лікувального закладу Дмитро вчинив втечу.

15. Під час допиту, у кримінальному провадженні, свідок Ксенія без поважних причин відмовилася давати показання, які не стосувалися її самої, членів її сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначене законом.

Варіант 2. Свідок Ксенія вважала, що з поважних причин відмовилася давати показання, оскільки вони стосувалися її двоюрідного брата.

16. До батька звернувся його син, який повідомив що вчинив умисне вбивство особи. Батько надав сину сховище та знищив сліди злочину.

17. Павло використовуючи своє службове становище, дав вказівку судді винести неправосудне рішення на користь свого друга Артема.

18. Суд прийняв рішення про застосування до Дмитра примусового лікування (ст. 96 КК України), але дорогою до спеціалізованого лікувального закладу він вчинив втечу.

19. Максим з метою залякування потерпілого та інших осіб, а також у зв'язку з діяльністю Сергія, пов'язаною з наданням правової допомоги та участю як захисника у кримінальному провадженні, наніс захиснику тяжкі тілесні ушкодження.

20. Андрій вчинив замах на вбивство захисника Олега. Причиною замаху була діяльність останнього щодо надання правової допомоги та участь його як захисника у кримінальному провадженні.

Рекомендована література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004/ed19900101

2. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>

3. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : Закон України від 23.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>

4. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12>

5. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>

6. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30.06.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12>

7. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 07.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

8. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>

9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

10. Про застосування законодавства, що передбачає державний захист суддів, працівників суду і правоохоронних органів та осіб, які беруть участь у судочинстві : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 18.06.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-99>

11. Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 8 від 24.10.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-03>

12. Про незалежність судової влади : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 8 від 13.06.2007 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07>

13. Опанасенко В. І. Злочини проти встановленого порядку збирання та фіксування доказів у системі злочинів проти правосуддя. *Право і громадянське суспільство*. 2016. № 1. С. 73-96.

14. Палюх Л. Класифікація злочинів проти правосуддя. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 2. С.176-181.

ТЕМА 20. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ)

I. Проведіть розмежування таких складів суміжних злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів	Спільні ознаки	Розмежувальні ознаки	Зміст цих ознак
ст.427 КК України «Здача або залишення ворогові засобів ведення війни» та ст. 111 КК України «Державна зрада»			
ст. 402 КК України «Непокора» та ст. 403 КК України «Невиконання наказу»			
ст. 407 КК України «Самовільне залишення військової частини або місця служби» та ст. 408 КК України «Дезертирство»			
ст. 418 КК України «Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання» та ст. 420 КК України «Порушення правил несення бойового чергування»			

II. Виконайте наступні завдання.

1. Знайдіть у Розділі XIX Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає мета/мотив.

2. Складіть і запишіть перелік норм, передбачених статтями інших розділів Особливої частини КК України, що можуть перебувати у конкуренції із нормами, передбаченими у Розділі XIX Особливої частини КК України.

III. Підготуйте відповіді на наступні запитання:

1. Перерахуйте тих, хто може бути суб'єктом військових злочинів.

2. Що слід розуміти під бойовою обстановкою у злочинах, передбачених у Розділі XIX Особливої частини КК України

3. В яких статтях Розділу XIX Особливої частини КК України (основні склади) відсутній усічений склад злочину.

IV. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Військовослужбовець Іванка, перебуваючи у відпустці, разом із своєю подругою Ольгою, яка щойно звільнилася в запас, випили пляшку вина за зустріч. Ідучи додому, біля кафе, вони зустріли невідомого їм Леоніда і вирішили побити його. Вони напали на Леоніда і завдали йому середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Варіант 2. Леоніда виявився прапорщиком з тієї частини, звідки нещодавно звільнилася в запас Іванка.

2. Військовослужбовець строкової служби Тимофій проник на територію військового складу з наміром викрасти два автомати та боєприпаси до них, але був затриманий охороною військового складу.

Варіант 2. Тимофій був затриманий через два дні. Автомат та боєприпаси він вже продав.

3. Військовослужбовцю строкової служби Карпо керівництвом було дано наказ про виконання конкретного військового завдання у встановлений день та час, яке Карпо не виконав через певні обставини – відвозив лікарку військової частини до полового будинку, в якій почалися передчасні пологи.

4. Військовослужбовець строкової служби вчинив опір своєму начальникові, внаслідок чого останнього було вбито.

5. Рядовий Артур примушував рядового Олександра виконувати за нього різні види робіт. Одного разу Олександр відмовився виконати за Артура роботу й той побив його, заподіявши тяжкі тілесні ушкодження.

6. Військовослужбовець строкової служби Нікіта самовільно залишив місце служби і був відсутнім шість днів.

Варіант 2. Нікіта був відсутній дві доби.

7. Призивник, не бажаючи служити в Збройних Силах України, покалічив собі ліву ногу.

8. Прапорщик продав виданий йому комплект обмундирування, а отримані гроші витратив на свої їжу.

9. Після проведення планових стрільб військовослужбовці чистили зброю. Пустуючись, рядовий Артем направив зброю на рядового Романа, вважаючи, що ту не заряджено й натиснув на спусковий гачок. Пролунав постріл. Роману було заподіяно середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Варіант 2. Роман через три дні помер у лікарні.

10. Рядового примушували виконувати вночі різні роботи з прибирання території військової частини. Рядовий не витримував життя без нормального сну і, не бажаючи служити, втік з військової частини.

11. В районі військових дій Командир роти під приводом військової необхідності дав наказ розібрати приватний двоповерховий цегляний будинок, де проживала сім'я з п'яти осіб. Будинок розібрали. А сім'ю, яка опинилася на вулиці взяли в полон.

12. Лейтенант, під час пілотування літака, порушив правила польотів.

13. Військовослужбовець у період збройного конфлікту через поранення, в непритомному стані був узятий в полон.

14. Під командуванням офіцера Артура здійснювалися пуски ракет, термін використання яких закінчився ще три роки назад. Одна з ракет відхилилась від курсу, впала на приватний будинок і зруйнувала його.

Варіант 2. В будинку знаходилася сім'я з чотирьох осіб – подружжя Шрамко та їх неповнолітня дочка й малолітній син. Усі померли.

Варіант 3. Артура не знав, про те, що термін використання ракет закінчився.

15. Військовослужбовець Гогі, перебуваючи в полоні, під примусом брав участь у роботах, що мають військове значення для іноземної держави й шкодили при цьому інтересам України.

16. Військовослужбовець строкової служби Петро ставив спецавтомашину на стоянку. Не впевнившись у відсутності позаду інших військовослужбовців, Петро почав рухатися заднім ходом і наїхав на військовослужбовця Михайла. Внаслідок наїзду Михайло помер на місці події.

17. Командир батальйону, вважаючи, що рядовий не виконав його наказу, побив рядового, заподіявши середньої тяжкості тілесні ушкодження.

18. Прапорщик, перебуваючи в кафе і бажаючи справити гарне враження на дівчину, почав розповідати про свою службу, в т. ч. розповів і відомості військового характеру, що становлять державну таємницю.

19. Сержант Тимур побачив, що під час перевезення військового майна його підлеглий солдат Микола зняв з машини ящик тушкованої яловичини та почав продавати її перехожим. Але він не вжив ніяких заходів для перешкодження викрадення чужого майна, оскільки мав намір витребувати з Миколи половину грошей за незаконно збуте військове майно.

20. Солдат Онуфрій отримав з дому листа про те, що його кохана одружилася. Перебуваючи в стані сильного душевного хвилювання він поламав в казармі два ліжка та наніс солдатові Федору легкі тілесні ушкодження, коли останній намагався його зупинити.

Рекомендована література:

1. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

2. Про правовий режим майна у Збройних Силах України : Закон України від 21.09.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075-14>.

3. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14>.

4. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.

5. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України : Закон України від 24.03.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-14>.

6. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.
7. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.
8. Про державну прикордонну службу : Закон України від 03.04.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15>.
9. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
10. Про внесення змін і доповнень до постанови Пленуму Верховного Суду України № 15 від 28.12.1996 р. «Про практику направлення військовослужбовців, які вчинили злочини, в дисциплінарний батальйон : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 17 від 26.12.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va017700-03>.
11. Про Положення про дисциплінарний батальйон у Збройних Силах України : Указ Президента України № 139/94 від 05.04.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/139/94>.
12. Бадюков Ю. В. Об'єкт поганого поводження з військовополоненими як військового злочину, передбаченого ст. 434 Кримінального Кодексу України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 272-276. URL: http://www.pap.in.ua/1_2019/81.pdf.
13. Бадюков Ю. В. «Погане поводження» як ознака складу злочину, передбаченого ст. 434 КК України. *Науковий вісник приватного та публічного права*. 2018. Вип. 5. Т. 3. С. 10-14..
14. Бадюков Ю. В. Бланкетність кримінально-правової заборони щодо поганого поводження з військовополоненими (ст. 434 Кримінального Кодексу України): національний та міжнародний елементи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. Вип. 6. Т. 1. С. 125-128.
15. Бадюков Ю. В. Деякі питання покарання військовополонених як форми поганого поводження з ними // *Місце юридичних наук у формуванні правової культури сучасної людини* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 21-22 грудня 2018 р.). Запоріжжя : Істина, 2018. С. 74-77.
16. Бадюков Ю.В. Деякі проблеми кримінально-правової характеристики потерпілого у складі поганого поводження з військовополоненими (ст. 434 КК України). *Модернізація законодавства та правозастосування: вимоги часу* : збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції (м. Київ, 06 грудня 2018 р.). Київ, 2018. С. 184-186.
17. Бадюков Ю. В. До питання про суб'єкта поганого поводження з військовополоненими. *Кримінально-правові та кримінологічні засоби протидії злочинам проти громадської безпеки та громадського порядку* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції до 25-річчя ХНУВС (м. Харків, 18 квітня 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 32-33.
18. Бадюков Ю. В. Імплицитні ознаки складу поганого поводження з військовополоненими (ст. 434 КК України). *Pravo.ua*. 2019. № 3. С. 184-188.

19. Бадюков Ю. В. Суб'єктивна сторона поганого поводження з військовополоненими як військового злочину, передбаченого ст. 434 КК України. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2019. № 2 (21). С. 212-219.

20. Бурда С. Я. Історія виникнення та сучасний стан покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 3. С. 113-123.

21. Карпенко М. І. До питання періодизації витоків законодавства про військові злочини на теренах сучасної України. *Юридичний науковий електронний журнал: наукове періодичне видання*. 2018. № 4. С. 129-133.

22. Карпенко М. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): теоретичні та прикладні аспекти : монографія / за заг. ред. В. К. Матвійчука. Київ : ВНЗ «Національна академія управління», 2018. 420 с.

23. Карпенко М. І. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) : наук.-метод. посіб. / М. І. Карпенко; за заг. ред. В. К. Матвійчука. Харків : Право, 2016. 316 с.

24. Харитонов С. О. Військові злочини в системі кримінального законодавства України. *Право і безпека*. 2018. № 1 (68). С. 25-30.

25. Харитонов С. О. Військові злочини в системі кримінального законодавства України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2018. № 5. Т. 29 (68). С. 107-111.

26. Харитонов С. О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України : монографія. Харків : Право, 2018. 328 с.

ТЕМА 21. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

I. Проведіть розмежування таких складів суміжних злочинів (заповніть таблицю):

Склади злочинів	Спільні ознаки	Розмежувальні ознаки	Зміст цих ознак
ст. 441 КК України «Екоцид» та ст. 246 КК України «Незаконна порубка лісу»			
ст. 442 КК України «Геноцид» та ст. 161 КК України «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або ставлення до релігії»			
ст. 443 КК України «Посягання на життя представника іноземної держави» та ст. 112 КК України «Посягання на життя державного чи громадського діяча»			

II. Виконайте наступні завдання:

1. Знайдіть у Розділі XXI Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає предмет.

2. Знайдіть у Розділі XII Особливої частини КК України склади злочинів обов'язковою ознакою яких виступає мета/мотив.

3. Складіть і запишіть перелік норм, передбачених статтями інших розділів Особливої частини КК України, що можуть перебувати у конкуренції із нормами, передбаченими у Розділі XX Особливої частини КК України.

III. Підготуйте відповіді на наступні питання:

1. Хто може бути суб'єктом злочину, передбаченого ст. 443 КК України та ст. 444 КК України? Встановіть спільне та відмінне.

2. З якого моменту злочин, передбачений ст. 436 КК України вважається закінченим. Охарактеризуйте цей момент.

3. З якого моменту злочин, передбачений ст. 446 КК України вважається закінченим. Охарактеризуйте цей момент.

4. В яких статтях Розділу XXI Особливої частини КК України (основні склади) відсутній усічений склад злочину?

IV. Розв'яжіть задачі та кваліфікуйте діяння винних осіб:

1. Громадянин Кенії на території України виготовив без мети їх розповсюдження матеріали із закликами до агресивної війни проти своєї країни.

2. Військовослужбовець Кирил жорстоко поведився з військовополоненим Генріхом, а через деякий навіть умисно його вбив.

3. Артем, маючи намір вбити громадянина іноземної держави (колишній роботодавець), керуючись особистою неприязню, викликаною законним звільненням з роботи, стріляв у потерпілого. Внаслідок пострілу потерпілому заподіяні тяжкі тілесні ушкодження.

4. Трофім викрав Павла, з метою викупу. Згодом з'ясувалося, що Павло є особою, що має міжнародний захист.

5. Трьох невідомих осіб, які знаходилися у відкритому морі на рятувальному крузі, підбрало торговельне судно. Через деякий час ці троє, напали на екіпаж, висадили його на шлюпки, а самі зникли на захопленому судні.

6. Громадянин України Борис виїхав за кордон як турист. Без дозволу відповідних органів державної влади взяв участь у збройному конфлікті іншої держави.

7. Із житлового приміщення осіб, які мають міжнародний захист, таємно викрадено робочу оргтехніку та деяку особисте майно.

8. Громадянка України Микола виготовила для подальшого незаконного використання символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала, але була затримана.

9. Громадянин України Григорій, бажаючи оволодіти східним мистецтвом Кунг-фу, піддався вербуванню для навчання в таборі найманців для подальшого використання їх у збройних конфліктах інших держав. При цьому Григорій не мав наміру після навчання брати участь в незаконних діях, але нікому про це не говорив.

10. Іноземний підприємець був убитий, бо відмовився від сплати певної суми грошей місцевій «мафії» Одеського базару «Привоз».

11. Богдан брав участь у плануванні підготовки агресивної війни і через нетривалий час після її розв'язання – у веденні агресивної війни.

Варіант 2. Богдан – громадянин Португалії.

12. Збройні сили іноземної держави без оголошення війни вторглися на територію України. Під час воєнних дій, військо іноземної держави для знищення українських бойових сил застосовували отруйні хімічні речовини. Внаслідок застосування такої хімічної зброї відбувалася масова загибель людей, тваринного і рослинного світу, отруєння річок та водоймищ на прикордонній території Харківської області.

13. Начальник лабораторії хімічного заводу у м. Лозова (Харківська область) без відповідного дозволу таємно виготовляв ручні гранати, начиняючи їх різною кислотою, які збував на ринку міста бойовикам. При спробі збути чергову партію гранат, які були начинені синильною кислотою був затриманий працівниками поліції.

14. Житель міста Суми Василь у соціальній мережі «Твітер» опублікував комуністичне гасло «Пролетарии всех стран соединяйтесь!». Цього ж дня Василь одягнув «піонерську краватку» та прикріпивши на свій мотоцикл прапор СРСР, приїхав до центрального парку міста. До нього підійшла Іванна (жителька міста Львів) та почала обурюватися побаченій радянській символіці. Між ними виникла сварка, під час, якої Василь нецензурно лаявся, а згодом наніс їй удар рукою в грудну клітку та живіт.

15. Патрульні поліцейські затримали на проспекті Соборному у місті Вінниця жителя області Леоніда, який розклеював на стінах будинків, стовпах та деревах листівки націоналістичного змісту. Листівки містили звернення до жителів області здійснювати масові вбивства «негрів», «ромів», «взузько-оких», щоб очистити від них Центральну частину України.

16. Громадянин Російської Федерації Борис через мережу Інтернет познайомився з громадянином України Іваном. Останній входив до складу терористичної організації, учасники якої вели воєнні дії на території України з метою насильницької зміни та повалення конституційного ладу, захоплення державної влади та зміни меж території України. На запрошення Івана вступити до організації Борис приїхав в Україну, незаконно перетнувши державний кордон. Протягом декількох місяців Борис приймав активну участь в діяльності зазначеного об'єднання, отримуючи за це грошову винагороду. Зокрема він, озброєний автоматом конструкції Калашникова «АК-74», здійснював несення служби на підконтрольних терористичній організації об'єктах, виконував функції, пов'язані з будівництвом та обслуговуванням необхідних споруд, охороною та підтриманням громадського порядку. Згодом Борис був затриманий правоохоронними органами України.

17. Члени молодіжної націоналістичної групи, громадяни Російської Федерації Максим, Катерина, Геннадій та Христина, постійно проживали в м. Києві. Маючи на меті вплинути на зовнішню політику України, вони із

застосуванням насильства викрали заступника міністра закордонних справ України Федіра та його помічника Іллю. Викрадених осіб злочинці тримали в підвальному приміщенні приватного будинку Максима. У випадку невиконання своїх вимог бойовики погрожували вбити Федіра та Іллю. Свої погрози вони висловлювали по телефону представникам української влади.

18. Житель м. Києва Сергій розмістив в одній із соціальних мереж інформацію про те, що він є членом товариства Червоного Хреста України та збирає кошти на підтримку військовослужбовців Збройних сил України, зокрема, на придбання медикаментів. На своїй веб-сторінці, поряд із зображеннями символіки Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, С. розмістив реквізити банківського рахунку, на який треба було перераховувати гроші. Як виявилось, С. ніякого відношення до цього товариства не мав, а зібрані гроші в сумі 12 тис. гривень він привласнив.

19. Начальник лабораторії хімічного заводу у м. Кривому Розі Леонід без відповідного дозволу таємно виготовляв ручні гранати, начиняючи їх синильною кислотою. Саморобні гранати Леонід збував на ринку міста бойовикам із озброєних злочинних груп по 100 доларів за одну штуку. При черговій спробі збути партію таких гранат Л. був затриманий правоохоронцями.

20. Колишні працівники держбезпеки Генадій, Тетяна та Богдан, які в минулому проходили службу у спецпідрозділі «Альфа», за домовленістю з вихідцем із однієї з близькосхідних держав Рустамом, що постійно проживав у м. Чернівці, в лісовій місцевості Карпат обладнали військовий табір. В ньому Генадій, Тетяна та Богдан на кошти Рустама проводили навчання з добровольцями з числа громадян України по оволодінню прийомами, способами та методами ведення бою та проведенню диверсійних операцій. Після проходження курсу навчання найманці повинні були направлятись до однієї з близькосхідних держав, громадянином якої був Рустам, для участі в насильницьких діях.

Рекомендована література:

1. Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні : Закон України від 08.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/862-14>

2. Віденська Конвенція про дипломатичні зносини : Конвенція Організації Об'єднаних націй від 18.04.1961 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_048

3. Віденська Конвенція про консульські зносини : Конвенція Організації Об'єднаних націй від 24.04.1963 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_047

4. Віденська конвенція про право міжнародних договорів : Конвенція Організації Об'єднаних націй від 23.05.1969 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_118.

5. Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 14.12.1973 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_389
6. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 26.11.1968 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_168. 96.
7. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних Націй : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 13.02.1946 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_150. 97
8. Конвенція про спеціальні місії : Конвенція Організації Об'єднаних націй від 08.12.1969 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_092.
9. Римський статут Міжнародного кримінального суду : Статут від 17.07.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588
10. Статут Міжнародного військового трибуналу для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі : Статут від 08.08.1945 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_201.
11. Акулова Н. В. Відмежування посягання на життя представника іноземної держави від суміжних складів злочинів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2016. Випуск 5. Т. 2. С. 87-89.
12. Акулова Н. В. Міжнародний правопорядок як об'єкт кримінальноправової охорони для діяння, передбаченого статтею 443 КК України. *Право і суспільство*. 2017. Ч. 2. № 4. С. 128-132.
13. Камардіна Ю. В., Русаневич А. Т. Сутність понять «агресивна війна» і «воєнний конфлікт»: співвідношення та міжнародно-правовий аспект. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право*. 2018. Вип. 15. С. 82-89.
14. Піддубна М. Суб'єктивні ознаки воєнних злочинів у кримінальному праві України. *Національний юридический журнал: теорія и практика*. 2017. № 2. С. 124-128.
15. Ральченко І.М. Кримінальна відповідальність за злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (ст. 444 КК України) : автореф. дис. на здобуття ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Харків, 2016. 16 с.
16. Чуваков О.А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики : монографія / О. А. Чуваков ; відп. ред. О. М. Костенко. Одеса: Фенікс, 2017. 362 с.
17. Юрченко Є.О. Агресія як міжнародний злочин. *Молодий вчений*. 2018. № 11 (63). С. 958-961.

Рекомендована література

Основна

1. Анісімов Г. М., Володіна О. О., Зінченко І. О., Панов М. І. Кваліфікація злочинів : навчальний посібник. Київ : Право, 2017. 360 с.
2. Ортинський В. Л., Марисюк К. Б., Ступник Я. В. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник. Львів : Львівська політехніка, 2018. 424 с.
3. Савченко А. В., Шуляк Ю. Л. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини (у схематичних діаграмах) : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2005. 312 с.
4. Ступник Я. В. Кримінальне право України. Особлива частина : навчально-методичний посібник. Київ : Видавничий дім «Гельветика». 2017. 760 с.
5. Тацій В. Я., Борисов В.І., Тютюгін В. І. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник. Київ : Право, 2015. 680 с.

Додаткова

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 12.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 17.01.2020).
2. Додаткова конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів і звичаїв подібних до рабства від 07.09.1956 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_160.
3. Кодекс законів про працю : Закон України від 10.12.21971 р. № 333-VIII. Дата оновлення: 25.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 31.07.2019).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. №8073-X. Дата оновлення: 03.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 31.07.2019).
5. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.01.2012 р. №5403-VI. Дата оновлення: 01.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 31.07.2019).
6. Конвенція про рабство від 25.09.1926 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_857.
7. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом від 8 листопада 1990 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_029; (дата звернення: 15.01.2020).
8. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 р. Дата оновлення: 05.11.1998. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085 (дата звернення: 10.08.2019).

9. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16 травня 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_948 (дата звернення: 15.01.2020).

10. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16.05.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858 (дата звернення: 31.07.2019).

11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. Дата оновлення: 20.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 31.07.2019).

12. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 18.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 31.07.2019).

13. Міжнародній конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень від 20.12.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154 (дата звернення: 14.08.2019).

14. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР. Дата оновлення: 19.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 19.01.2020).

15. Про вибори народних депутатів України : Закон України від 17.11.2011 р. № 4061-VI. Дата оновлення 18.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17> (дата звернення: 29.10.2019).

16. Про місцеві вибори : Закон України від 14.07.2015 р. № 595-VIII. Дата оновлення 14.07.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19> (дата звернення: 29.10.2019).

17. Про вибори президента України : Закон України від 5.03.1999 р. № 474-XIV. Дата оновлення 28.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14> (дата звернення: 29.10.2019).

18. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. №2657-XII. Дата оновлення: 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 31.07.2019).

19. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. №3855-XII. Дата оновлення: 05.08.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 31.07.2019).

20. Про банки і банківську діяльність : Закону України від 7 грудня 2000 р. №2121-111. Дата оновлення : 03.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 17.01.2020).

21. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 р. № 2227-VIII. Дата оновлення: 28.01.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14> (дата звернення: 31.07.2019).

22. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. Дата оновлення: 14.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення: 17.01.2020).

23. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. Дата оновлення: 20.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 17.01.2020).

24. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 18.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 31.07.2019).

25. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масовою знищення : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. Дата оновлення: 19.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18> (дата звернення: 17.01.2020).

26. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. №389-VIII. Дата оновлення: 26.05.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19> (дата звернення: 31.07.2019).

27. Про протидію та запобігання домашньому насильству : Закон України від 06.12.2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 31.07.2019).

28. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (дата звернення: 31.07.2019).

29. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України від 18.01.2018 № 2268-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19> (дата звернення: 14.08.2019).

30. Про національну безпеку : Закон України від 21.06.2018 р. №2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 31.07.2019).

31. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти : Закон України від 12.07.2018 р. № 2505-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19> (дата звернення: 14.08.2019).

32. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 20.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 17.01.2020).

33. Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 03.12.2013 р. № 2826. Дата оновлення: 02.04.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2180-13> (дата звернення: 17.01.2020).

34. Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці : Постанова Національного банку України від 14.07.2006 р. № 267. Дата оновлення 01.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0935-06> (дата звернення: 17.01.2020).

35. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.1993 р. № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF> (дата звернення: 17.01.2020).

36. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95> (дата звернення: 08.08.2019).

37. Про судову практику в справах про знищення та пошкодження державного чи колективного майна шляхом підпалу або внаслідок порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки : Постанова Пленуму Верховного суду України від 02.07.1976 р. № 4. Дата оновлення: 03.03.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-76> (дата звернення: 31.07.2019).

38. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів : Постанова Пленуму Верховного суду України від 26.06.1992 р. № 8. Дата оновлення: 03.12.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-92> (дата звернення: 31.07.2019).

39. Про судову практику у справах про злочини пов'язаних з порушенням режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі : Постанова Пленуму Верховного суду України від 26.03.1993 р. № 2. Дата оновлення: 03.12.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-93> (дата звернення: 31.07.2019).

40. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного суду України від 26.04.2002 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02> (дата звернення: 31.07.2019).

41. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Верховного суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03> (дата звернення: 08.08.2019).

42. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності : Постанова Верховного суду України від 25.04.2003 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03> (дата звернення: 31.07.2019).

43. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень : Постанова Верховного суду України від 26.12.2003 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-03> (дата звернення: 31.07.2019).

44. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Верховного суду України від 27.04.2004 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04> (дата звернення: 31.07.2019).

45. Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів : Постанова Верховного суду України від 08.10.2004 р. № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-04> (дата звернення: 15.01.2020).

46. Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довілля : Постанова Верховного суду України від 10.12.2004 р. №17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017700-04> (дата звернення: 31.07.2019).

47. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом : Постанова Пленуму Верховного суду України від 15.04.2005 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05> (дата звернення: 17.01.2020).

48. Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил : Постанова Верховного суду України від 03.06.2005 р. № 8. Дата оновлення: 30.05.2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-05> (дата звернення: 15.01.2020).

49. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи : Постанова Верховного суду України від 30.05.2008 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08> (дата звернення: 18.08.2019).

50. Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини проти безпеки виробництва : Постанова Пленуму Верховного суду України від 12.06.2009 р. № 7 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-09> (дата звернення: 31.07.2019).

51. Про судову практику у справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного суду України від 06.11.2009 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09> (дата звернення: 31.07.2019).

52. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.
2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: www.kmu.gov.ua.
3. Офіційний сайт Верховного Суду України. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>.
4. Офіційний сайт представництва Президента України. URL: www.president.gov.ua.
5. Офіційний сайт Міністерства Юстиції України. URL: www.minjust.gov.ua.
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua.

7. Офіційний сайт Вищої ради правосуддя. URL: www.vru.gov.ua.
8. Газета «Урядовий кур'єр». URL: www.ukurier.gov.ua/uk/.
9. Газета «Юридична практика». URL: www.pravo.ua.
10. Юридичний факультет Запорізького національного університету.
URL: www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/law.
11. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL:
www.nbuv.gov.ua.
12. Національна бібліотека ім. Ярослава Мудрого URL.: www.nplu.org.
13. Публічна Бібліотека ім. Лесі Українки. URL: www.lucl.kiev.ua/.

Навчальне видання
(українською мовою)

Плутницька Катерина Миколаївна
Узунова Оксана Василівна

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО (ОСОБЛИВА ЧАСТИНА)

Практикум
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «Право»
освітньо-професійної програми «Правознавство»

Рецензент *К. В. Калюга*

Відповідальний за випуск *Ю. В. Пирожкова*

Коректор *О. В. Узунова*